

NVO SEKTOR u SRBIJI

Beograd, 2005.

MREŽA vanredno izdanje

n(o)vib
OXFAM NETHERLANDS

Građanske
inicijative

FENS
FEDERACIJA NEVLADINIH
ORGANIZACIJA SRBIJE

NVO sektor u SRBIJI

Sadržaj

Uvod	4
1. Opis istraživanja	6
2. Glavni nalazi o NVO sektoru	10
A. Opšta pitanja - osnovne informacije i uslovi rada NVO	10
B. Misija, oblasti delovanja i aktivnosti NVO	16
C. Pravna/fiskalna regulativa NVO	24
D. Politički kontekst	25
E. Struktura NVO	29
F. Saradnja među NVO - umrežavanje	34
G. Saradnja NVO sa državom	39
H. Saradnja NVO sa poslovnim sektorom	41
I. Saradnja NVO sa medijima	46
K. Odnos javnosti prema NVO	52
J. Osoblje i volonteri u NVO	57
L. Raznovrsnost u okviru NVO sektora/regionalna ujednačenost	59
N. Finansijska stabilnost NVO - izvori finansiranja	62
O. Uključenost zajednice - korisnika u rad NVO	71
P. Kvalitet usluge NVO	72
Q. Obučenos kadra koji radi u NVO	74
R. Saradnja sa NVO u širem regionu	78
S. Najznačajniji problemi za održivost NVO	80
T. Zaključak	81
NVO sektor u Srbiji - stavovi i mišljenja donatora	
A. Opšta pitanja - osnovne informacije	82
B. Projekti lokalnih NVO - aplikacija, uslovi konkursa i praćenje realizacije	83
C. Saradnja sa drugim sektorima	88
D. Stanje NVO sektora u Srbiji	89
E. Raznovrsnost u okviru sektora/Regionalna ujednačenost	91
F. Oblasti edukacije za NVO	92
G. Problemi NVO sektora u Srbiji	93

Opšta zapažanja

Pred vama je istraživanje koje odslikava situaciju u NVO sektoru u Srbiji na početku 2005. godine. Imajući u vidu, s jedne strane ogromne rezultate i angažovanje čitavog sektora u poslednjih 15 godina, a sa druge strane velike teškoće sa kojima se danas sektor suočava u svom radu, smatrali smo da je u ovom momentu najvažnije da utvrdimo trenutno stanje i izazove sa kojima se NVO suočavaju, kako bi sam sektor i oni koji ga podržavaju mogli adekvatno da reaguju. Cilj je očuvanje kapaciteta nevladinih organizacija zahvaljujući čijem delovanju su zbrinute mnoge izbegličke porodice, deca izbegla situaciju nasilja, žene našle utočište u skloništima, hendikepirani izašli iz izolacije, Romi i druge manjine počeli da ostvaruju svoja prava, izrađeni mnogi biznis planovi, srednjoškolci i studenti imali priliku da se sretnu sa vršnjacima iz inostranstva...

Osim što može da pomogne svim zainteresovanima u osmišljavanju strategija razvoja i rada u NVO sektoru, ovo istraživanje treba da posluži i kao referentni izvor podataka za buduće praćenje razvoja civilnog društva. Naime, u ovom trenutku postoji samo jedno istraživanje sa kojim smo mogli da poredimo trenutno stanje, a to je istraživanje NGO Policy Group iz 2001. godine. Tako se kao jedan od prvih zaključaka nameće potreba za češćim, relativno standardizovanim istraživanjima, po mogućnosti u redovnim, trogodišnjim ili petogodišnjim intervalima. Značajno je da je istraživanje obuhvatilo i donatore, na žalost, u manjem broju od predviđenog.

Odsustvo jedinstvene evidencije NVO je bio ozbiljan problem sa kojima se suočio «Strateški marketing» kao agencija koja je sprovela istraživanje. Prilikom definisanja osnovnog skupa korišćeni su različiti izvori: organizacije koje su tokom 2003. predale završni račun, Registar pravnih lica u Srbiji registrovanih u delatnosti (8476 pravnih lica i organizacija Udruženja građana osnovana nakon 1991. godine), direktorijumi NVO - baze podataka različitih resurs centara kao i direktorijum Građanskih inicijativa (1286 organizacija).

Odsustvo zakonske regulative uzrok je nepostojanja jedinstvene evidencije, ali se pokazalo da su baze podataka resurs centara nepouzdanе jer podaci nisu ažurirani, što je isključiva odgovornost NVO sektora.

Nakon ukrštanja i detaljnog ažuriranja navedenih baza podataka, došli smo do osnovnog skupa od 997 nevladinih organizacija koje postoje i koje su bile aktivne u decembru 2004. godine, kada je istraživanje sprovedeno. Od ovog broja 371 organizacija je članica FENSA. Tokom istraživanja 14.9 odsto NVO je ispalo iz uzorka jer nisu više aktivne.

Mora da zabrine mali broj organizacija koje su podnele završni račun nadležnim organima. To pokazuje da NVO nemaju osnovno znanje o svojim obavezama kao što je i ta da su organizacije koje nisu imale promet na svojim računima dužne da podnesu završni račun sa prometom 0 (nula).

Vidna je konfuzija u podeli nadležnosti i strukture u NVO, posebno u odnosu na skupštinu i upravni odbor koji u velikom broju organizacija obavlja i strateške i operativne poslove.

Gledjući pristup internetu, korišćenje računara i znanje engleskog jezika u sektoru, može se reći da su NVO daleko bolje opremljene nego 2001. godine. Međutim, kada se referišu na probleme u nalaženju sredstava, kao glavni razlog se navodi nedostatak informacija, a to govori da se, uprkos internetu jošuvek više koristi pasivan pristup nego aktivna potraga za informacijama. Situacija je donekle zamagljena jer se ovi podaci bitno razlikuju po regionima. Tako su na jednoj strani Beograd i 51 opština koje je pokrio Fond za podršku civilnom društvu Srbije, a na drugoj značajan broj malih i aktivnih NVO u drugim delovima Srbije, koje nemaju gotovo ništa.

Prostor za rad ostaje ograničavajući faktor u radu NVO, pošto svega 6 odsto organizacija ima prostor u svom vlasništvu. Preovlađujući oblici korišćenja su zakup ili korišćenje tuđih prostorija, dok čak 22 odsto NVO uopšte nema svoj prostor za rad. Zabrinjavajući je podatak da svega 29 odsto organizacija ima obezbeđen prostor za rad za period od dve i više godina.

Za nas su ukupni podaci istraživanja bili otrežnjavajući. Zato u ovom uvodu pre svega ukazujemo na uočene probleme, ne da bismo kritikovali, većda bismo pažnju fokusirali na njihovo rešenje.

U mnogo čemu situacija u NVO sektoru je zabrinjavajuća. Podaci govore da je sam opstanak sektora ozbiljno ugrožen, jer čak 63 odsto organizacija nije obezbedilo sredstva za 2005. godinu. Raznovrsni uzroci ovakvog stanja detaljno su analizirani u samom

istraživanju, ali pre svega valja naglasiti smanjenje fondova i promenu strukture finansiranja iz inostranstva koje još dugo neće i ne mogu biti nadomešteni finansiranjem iz domaćih izvora. Nagoveštaji o skorom odlasku donatora iz ovog regiona zahtevaju hitnu i sveobuhvatnu zajedničku strategiju očuvanja sektora u onom obimu koji može da zadovolji bar osnovne potrebe društva i ne ugrozi procese demokratizacije. Zanimljivo je da su odluke o odlasku iz Srbije donete u centralama donatorskih organizacija, dok oni koji rade ovde na terenu smatraju da bi njihovo prisustvo bilo potrebno još najmanje 5 do 10 godina.

Politička situacija se ocenjuje kao loša i posebno nepovoljna za NVO pre svega zbog nezainteresovanosti države (vlade) za saradnju. Istovremeno, skoro svi anketirani su iskazali velika očekivanja i podršku od države i lokalne administracije. Zato je teško razumeti da 30 odsto NVO nije zainteresovano da učestvuje u dogovorima sa državom o neophodnoj novoj zakonskoj i finansijskoj regulativi rada NVO sektora, a samo 50 odsto misli da treba da ima aktivnu ulogu u izbornom procesu. Preovlađuje stav da sve mora da uradi neko drugi. Ovde postoje vidljive razlike u proaktivnijim stavovima NVO koje su članice FENS-a u odnosu na one koje to nisu.

Odnos sa poslovnim sektorom uopšte nije bio obrađen u istraživanju iz 2001. godine, tako da dobijene podatke o minimalnoj saradnji NVO i biznisa, i to pre svega u lokalnu, možemo smatrati pozitivnim pomakom. Ako ništa drugo, potreba ove vrste saradnje otvara se kao nova tema i većnekoliko organizacija joj se promišljeno posvećuje. Broj stalno zaposlenih u sektoru je nešto veći nego 2001. godine (34 odsto u odnosu na ranijih 23 odsto), a obrazovna struktura zaposlenih, kao i tada, je izrazito visoka. Utisak je da društvo, a i same NVO, jošne razumeju potencijal NVO sektora u oblasti zapošljavanja i posebno da nema strategije regrutovanja volontera.

Ipak, kao dominantni utisak nemeće se odsustvo objektivnosti u proceni sopstvenih kapaciteta, kvaliteta i stručnosti svog rada, odnosa sa medijima i svoje pozicije u lokalnoj zajednici i javnosti uopšte. Stiče se utisak da su često davani «poželjni» odgovori, što je rezultiralo nizom kontradiktornosti. Na primer, opšta situacija u sektoru se ocenjuje kao lošija od sopstvene, konkretne situacije. Tako se ističe nedovoljno iskustvo zaposlenih i posebno volontera, što je u kontradikciji sa visokim procentom zadovoljstva stepenom edukovanosti osoblja. Pritom 20 odsto NVO nije uopšte imalo edukaciju, a samo u 37 odsto NVO edukacijom su obuhvaćeni svi članovi (uglavnom se edukuje rukovodeći kadar). Skoro 70 odsto NVO kaže da se bave seminarima i radionicama, a kasnije navode da sektoru nedostaje edukacija odnosno profesionalnost. Ovo ozbiljno otvara pitanje kvaliteta edukacija koje se pružaju krajnjim korisnicima i jasan je pokazatelj nužnosti uvođenja standarda u ovu oblast.

Razlika u percepciji sektora posebno je vidljiva između samih NVO i donatora koji sektor generalno vide kao nedovoljno profesionalan. Dramatično je razmimoilaženje u odnosu na probleme u vezi sa pisanjem projekata NVO smatraju da su zahtevi donatora veoma komplikovani, a donatori misle upravo suprotno i to navode kao najveći problem u procesu apliciranja. Sektor misli da ume da piše projekte, donatori se sa tim ne slažu.

Postoji bitna razlika i u definisanju prioriteta tema kojima NVO treba da se bave, a pokušaj da se oni pomire i obezbedi kontinuirani rad dovode do nefokusiranog delovanja. Ove razlike najbolje se vide u oblasti monitoringa zakona i rada institucija za koju su donatori neuporedivo više zainteresovani od samih NVO.

Podaci govore i o vidljivom raslojavanju sektora po svim parametrima. Sa jedne strane su «velike» organizacije, uglavnom iz Beograda i nastale pre 2000. godine, a sa druge većina «mladih», malih lokalnih organizacija čiji je opstanak posebno ugrožen. Razlike u korist «velikih» između ove dve grupacije uočavaju se u različitim kapacitetima (personalni i infrastruktura), pristupu izvorima finansiranja, pa sve do jasnog razumevanja potrebe za saradnjom i većim učešćem u različitim mrežama i regionalnim projektima.

Kada se svi ovi podaci ukrste sa finansijskom stabilnošću organizacija, zlonamerni bi mogli da izvedu zabrinjavajući zaključak da je ulaganje u NVO sektor promašena investicija. Međutim, FENS i Gradjanske inijative smatraju upravo suprotno. Rezultati koje je sektor postigao uprkos ovako složenim i nepovoljnim okolnostima, garancija su da je sektor sposoban da uz adekvatnu podršku donatora, države i poslovnog sektora prebrodi postojeću krizu i doprinese dinamičnom razvoju civilnog društva, a time i razvoju Srbije u modernu, demokratsku evropsku državu. Verujemo da je ovo istraživanje značajan doprinos u ostvarivanju tog cilja.

Opis istraživanja

Cilj istraživanja

Utvrđiti stanje NVO sektora u Srbiji

Specifikacija ciljeva

Kako bi se što detaljnije ispunio osnovni cilj utvrđivanja opšteg stanja nevladinog sektora u Srbiji, definisane su oblasti za koje smo smatrali da će na najbolji način dati objektivnu sliku sektora. Istraživanjem smo želeli da obuhvatimo kako mišljenja ljudi iz nevladinog sektora, tako i mišljenja ljudi koji rade u donatorskim organizacijama. Iako su neke teme bile zajedničke u cilju sagledavanja date oblasti iz dva različita ugla, veći deo tema je bio specifičan i vezan za određeni tip organizacije (donatorske ili nevladine). Oblasti za koje smo smatrali da je bitno da čujemo mišljenje ljudi iz nevladinih organizacija bile su sledeće:

- A. Opšta pitanja - osnovne informacije i uslovi rada NVO
- B. Misija, oblasti delovanja i aktivnosti NVO
- C. Pravna/fiskalna regulativa NVO
- D. Politički kontekst
- E. Struktura NVO
- F. Saradnja među NVO - umrežavanje
- G. NVO saradnja sa državom
- H. NVO saradnja sa poslovnim sektorom
- I. NVO saradnja sa medijima
- J. Osoblje i volonteri u NVO
- K. Odnos javnosti prema NVO
- L. Raznovrsnost u okviru NVO sektora/regionalna ujednačenost
- N. Finansijska stabilnost NVO - izvori finansiranja
- O. Uključenost zajednice - korisnika u rad NVO
- P. Kvalitet usluge NVO
- Q. Obučenosť kadra koji radi u NVO
- R. Saradnja sa NVO u širem regionu
- S. Najznačajniji problemi za održivosť NVO
- T. Zaključak

Takođe jedan od osnovnih ciljeva ovog istraživanja bio je da posebno utvrdimo stanje među nevladinim organizacijama koje su članice FENS mreže.

Oblasti gde nas je naročito interesovalo mišljenje donatora bile su sledeće:

- A. Opšta pitanja - osnovne informacije o donatorskim organizacijama
- B. Projekti lokalnih NVO - aplikacija, uslovi konkursa i praćenje realizacije
- C. Saradnja unutar sektora i sa drugim sektorima (drugim donatorima i državnim institucijama)
- D. Percepcija stanja NVO sektora u Srbiji
- E. Raznovrsnost u okviru sektora
- F. Oblasti edukacije za NVO
- G. Problemi

Takođe treba naglasiti da jedan manji deo donatorskih organizacije (koje su ušle u uzorak) ne doživljavaju sebe kao donatore nevladinog sektora u užem smislu

te reči (ne prave konkurse za projekte i ne daju grantove), već ostvaruju partnerski odnos sa nevladinim organizacijama pri realizaciji projekata. Zbog toga na većinu pitanja iz upitnika predstavnici ovih organizacija nisu mogli da odgovore (upitnik najvećim delom ispituje stanje u pogledu davanja grantova i uslova konkursa za projekte).

Uzorak

Planirani uzorak bio je 500 nevladinih organizacija i 50 donatora koji deluju na teritoriji Srbije. U samom istraživanju ukupno je ispitano 516 NVO i 41 donatorska organizacija.

A. Uzorak NVO

Osnovni skup čine sve nevladine organizacije koje su registrovane na teritoriji Srbije. Kako ne postoji jedinstvena evidencija koja bi obuhvatila sve NVO registrovane na teritoriji Srbije, prilikom definisanja osnovnog skupa koristili smo različite izvore:

- a) Spisak organizacija koje su predale završni račun za 2003. godinu (1681 organizacija).
- b) Registar pravnih lica u Srbiji (8476 pravnih lica i organizacija - Udruženja građana osnovana nakon 1991. godine) registrovanih u delatnosti
- c) Direktorijumi NVO - baze podataka različitih resurs centara
- d) Direktorijum Građanskih inicijativa (1286 organizacija, od čega su 371 članice FENS-a)

Nakon detaljnog ažuriranja navedenih baza podataka došli smo do osnovnog skupa od 997 nevladinih organizacija koje postoje i aktivno rade u decembru 2004. godine, kada je istraživanje sprovedeno. Od ovog broja 371 organizacija su članice FENS-a.

Uzorkom je obuhvaćeno 516 NVO. Uzorak je stratifikovan na tri stratuma. Stratumi i realizacija uzorka po stratumima je sledeća:

- 1. Članice FENS-a - 243 organizacije.
 - 2. Organizacije koje nisu članice FENS-a - 256 organizacija.
 - 3. Značajne organizacije (koje nisu članice FENS-a) - 17 organizacija.
- Ove organizacije su uključene namerno u uzorak jer smo smatrali da su imale i još uvek imaju veliki uticaj kako na sektor, tako i na naš javni život uopšte.

Smatramo da uzorak daje dobru sliku stanja nevladinog sektora u Srbiji. Budući da je distribucija pomešana u korist organizacija članica FENS mreže rezultati su prikazani odvojeno za članice FENS-a i organizacije koje nisu članice na svim pitanjima gde smo utvrdili razlike u rezultatima u odnosu na članstvo ili smo smatrali da bi ova varijabla mogla da utiče.

Tokom realizacije istraživanja 8.72% NVO iz uzorka je odbilo da učestvuje u istraživanju. Osim toga, 14.92% organizacija koje su obuhvaćene uzorkom od 516 NVO je zamenjeno drugim organizacijama iz osnovnog skupa jer su prestale da postoje kao aktivne organizacije.

B. Uzorak donatora

Od ukupno planiranog uzorka od 50 donatora ispitano je 41. Razlog leži u činjenici da je čest slučaj kod međunarodnih donatora da je jedna osoba ovlašćena

da odgovara na pitanja ove vrste. Kako smo imali ograničeno vreme za sprovođenje terena (od 20. decembra 2004. do 1. februara 2005.) sa nekim od potencijalnih ispitanika nismo uspeali da stupimo u kontakt. Problem leži i u dugotrajnoj proceduri koja postoji u nekim donatorskim organizacijama (kao što su ambasade) koja je potrebna da bi predstavnik date organizacije uopšte mogao da učestvuje u istraživanju. Postojalo je i odbijanje - deo organizacija je odbio učešće zbog prezauletosti, dok su neke organizacije u toku zatvaranja programa i napuštanja regiona.

Ispitanici

Ispitanici u ovom istraživanju (kako za nevladine organizacije tako i za donatore) bili su osobe sa značajnijom pozicijom u okviru organizacije, upoznati sa njenim funkcionisanjem, koji su u mogućnosti da nam daju sve potrebne informacije i čiji stavovi su relevantni u donošenju odluka u organizaciji.

Vreme istraživanja

Istraživanje je obavljeno od 20. decembra 2004. do 1. februara 2005.

Metodologija

Anketari su zakazivali razgovore sa ispitanicima. Razgovor se obavljao u prostorijama organizacije u vidu struktuiranog intervjua. Oba upitnika (za NVO i za donatore) su se sastojali pretežno od pitanja zatvorenog tipa sa manjim brojem pitanja sa otvorenim odgovorima. (Upitnik za Nevladine organizacije i Upitnik za donatore možete pogledati na www.gradjanske.org).

Svaka od oblasti (datih u Specifikaciji ciljeva) je bila zastupljena sa setom pitanja u upitnicima. Upitnik za nevladine organizacije je bio obimniji i anketiranje je u proseku trajalo oko 1 sat. Upitnik za donatore je bio znatno kraći, prosečne dužine trajanja intervjua oko 20 minuta.

Analiza podataka

Analiza podataka dobijena na osnovu pitanja iz Upitnika za nevladine organizacije

Sva pitanja iz upitnika ukrštena su sa nekoliko osnovnih varijabli. Svako pitanje je predstavljeno u obliku tabele u kojoj je dat total i ukrštanja po sledećim varijablama:

- a. godina osnivanja
- b. oblast delovanja
- c. veličina organizacije
- d. članstvo u FENS-u
- e. region u kome je sedište

Godina osnivanja je varijabla sa dve kategorije: osnovana do 2000. godine i osnovana 2000. i kasnije. Smatrali smo da je 2000. godina bila prekretnica zbog pada Miloševićevog režima, pa je samim tim dovela i do promena u okruženju u kom deluju nevladine organizacije. Pretpostavili smo da je opravdano očekivati da su organizacije nastale pre 2000 godine iskusnije, bolje pozicionirane, sa većim kredibilitetom, pa samim tim i manjim problemima u poslovanju organizacije.

Oblast delovanja - U samom upitniku ispitanicima je bilo ponuđeno da se opredele za jednu od 18 oblasti delovanja svoje organizacije (sa mogućnošću da dopišu svoju oblast ukoliko ona nije na listi). U samim ukrštanjima ovih 18 oblasti je sažeto u 5 kategorija budući da mnoge oblasti nisu bile predstavljene sa dovoljnim

brojem organizacija. Samo na nekim pitanjima, gde je bilo važno sagledati stanje u svakoj pojedinačnoj oblasti, dato je ukrštanje po svim oblastima, ali sa zadržkom da se u onim oblastima gde je baza organizacija manja od 60 rezultati mogu uzeti samo kao indikatori i da ih je potrebno detaljnije ispitati.

Tabela 1: Oblasti delovanja NVO*

	Kultura, obrazovanje i ekologija	Socio-humanitarni rad	Mladi, ekonomija, i strukovna udruženja	Razvoj civilnog društva	Zaštita ljudskih prava	Total
1. Kultura i umetnost	30					30
2. Obrazovanje i istraživanje	66					66
3. Ekologija, zaštita sredine	26					26
4. Humanitarni i socijalni rad, zdravlje		79				79
5. Mladi, omladina, studenti			62			62
6. Izgradnja lokalne zajednice				41		41
8. Zaštita ljudskih prava					42	42
9. Zakonodavstvo, zastupanje i javna politika				10		10
10. Izgradnja mira				9		9
11. Ženska prava					46	46
12. Pomoć izbeglicama i raseljenim licima		13				13
13. Međunarodna saradnja				9		9
14. Ekonomsko osnaživanje			16			16
15. Prava dece					24	24
16. Romi					14	14
18. Zaštita prava pripadnika/ca nacionalnih manjina					11	11
96. Drugo			4	7	7	18
Total	122	92	82	76	144	516

Veličina organizacije je određivana na osnovu ukupnog broja aktivnih ljudi u organizaciji. Taj broj obuhvata članove upravnog odbora, koordinate, zaposlene i honorarce, ali ne uključuje volontere. Ovaj broj podeljen je u 3 kategorije: male organizacije - do 15 ljudi, organizacije srednje veličine - od 15 do 30 i velike organizacije - preko 30 ljudi.

Članstvo u FENS-u nam omogućava da ustanovimo stanje u sektoru kako unutar ove mreže tako i izvan nje. Kao što je već bilo reči u samom uzorku je favorizovan broj NVO koje su članice ove mreže. To je učinjeno kako bi osnova za zaključivanje o stanju unutar mreže bila dovoljno velika (sadržala dovoljno veliki broj organizacija). Na svim pitanjima na kojima je uočena značajna razlika po ovoj varijabli rezultati su posebno prikazani za članice i ne-članice FENS mreže.

Region - region je utvrđen na osnovu opštine u kojoj je sedište organizacije. U analizama je korišćena podela na tri osnovna regiona sa svojim društveno-ekonomskim osobenostima: Beograd, Vojvodina i Centralna Srbija.

Analiza podataka dobijena na osnovu pitanja iz upitnika za donatore

Kako je ukupan broj donatora u uzorku 41, jasno je da su jedini validni rezultati oni dobijeni na celom uzorku i da nikakvo ukrštanje nije moglo dati pouzdane rezultate. Slika dobijena na 41 ispitaniku više može biti indikator stavova donatora i pomoć u boljem sagledavanju određenih problema u okviru nevladinog sektora.

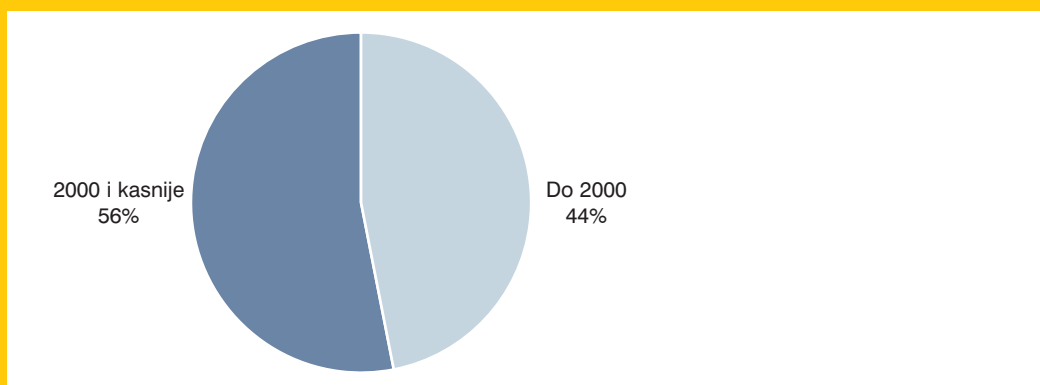
*Oblasti 7. "Posebna i profesionalna udruženja" i 17. "LGBT-seksualne manjine" nisu iskazane u tabeli, jer je na pitanje o prioritarnosti oblasti delovanja, % jednak nuli.

Glavni nalazi o NVO sektoru

A. Opšta pitanja - osnovne informacije i uslovi rada

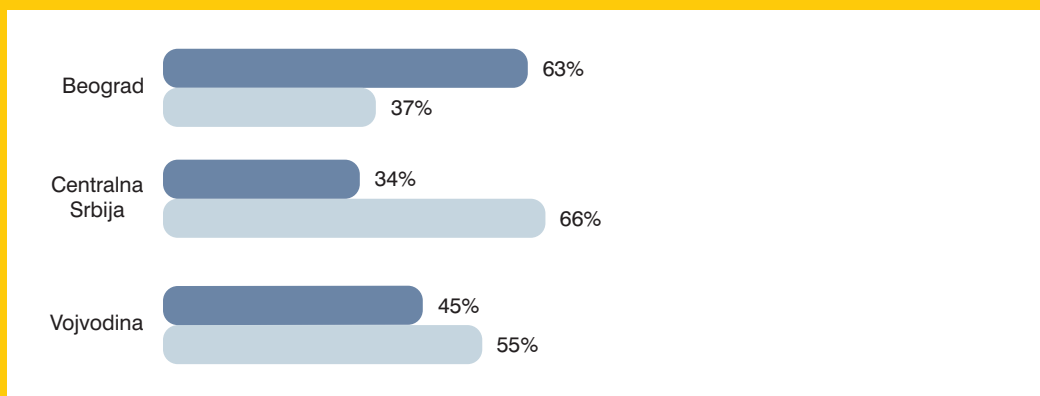
44% NVO ispitanih u uzorku nastalo je pre 2000 godine, dok je 56% nastalo posle. Nema razlike u odnosu na oblast i pripadnost FENS-u, ali postoje znatne razlike u odnosu na veličinu i region. Naime, veće organizacije su mahom i ranije nastale, a takođe u Beogradu je znatno veći procenat organizacija nastalih pre 2000. godine nego u ostala dva regiona. Kao što će se videti u kasnijim rezultatima ova odlika, da su organizacije iz Beograda u višem procentu veće i ranije osnovane organizacije, utiće na jasne regionalne razlike po određenim pitanjima.

Grafikon 1: Godina osnivanja organizacije

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 2: Godina osnivanja organizacije - po regionu

■ Do 2000 ■ 2000 i kasnije

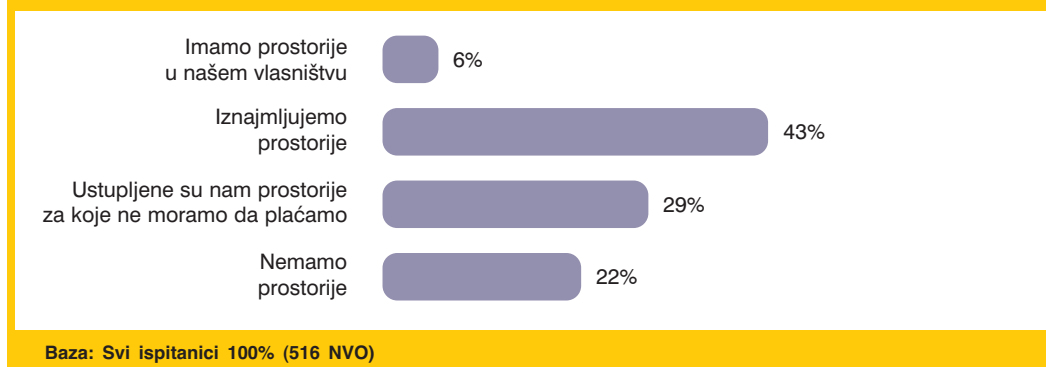
Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Opremljenost organizacija - prostorije i tehnička opremljenost

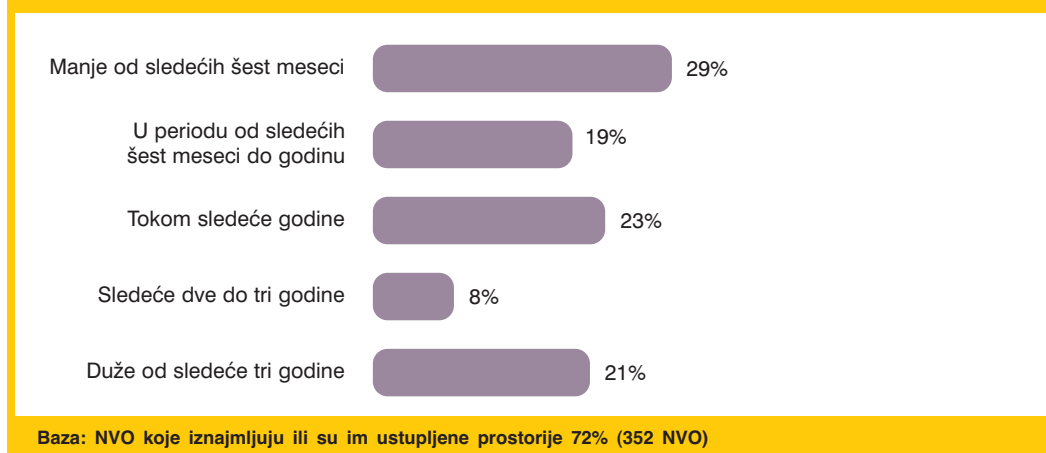
Samo 6% ispitanika navodi da imaju prostorije u vlasništvu svoje organizacije dok čak 22% nevladinih organizacija uopšte nema prostorije. Ostalih 72% NVO ili iznajmljuje ili ima ustupljenje prostorije (za koje ne mora da plaća). Od njih, skoro polovina (48%) ima obezbeđena sredstva za iznajmljivanje prostorija za period manji od godinu dana.

Po pitanju prostorija nema značajnijih razlika među nevladinim organizacijama po većini ispitivanih varijabli (godini osnivanja, veličini, članstvu u FENS-u, oblasti delovanja). Samo u odnosu na region, primećuje se da organizacije iz Beograda češće imaju obezbeđene prostorije (samo 13% NVO iz Beograda nema obezbeđene prostorije u odnosu na 23% u Vojvodini i 28% u Centralnoj Srbiji).

Grafikon 3: Da li vaša organizacija ima prostorije u kojima obavlja svoje aktivnosti?

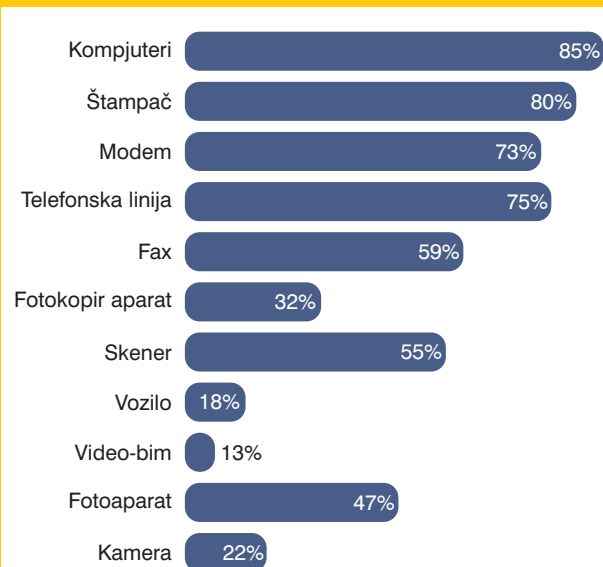
Grafikon 4: Na koji period imate obezbeđena sredstva za iznajmljivanje prostorija ili prostor na raspolaganju?

Kakvo je stanje NVO sektora po pitanju opremljenosti?

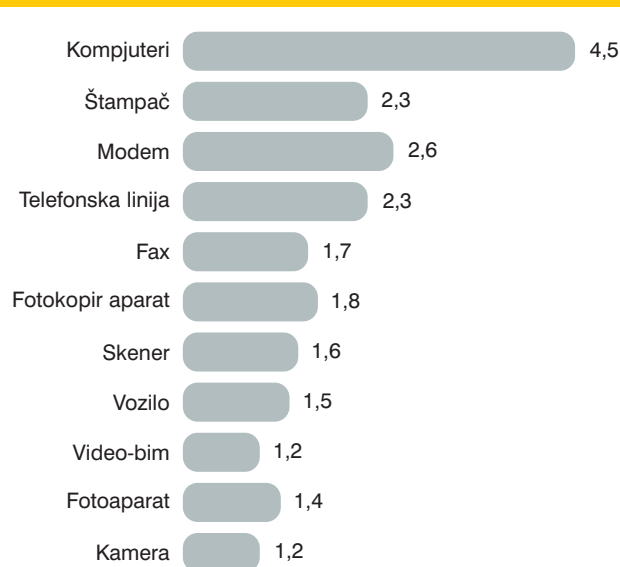
Može se zaključiti da je opremljenost veoma dobra. Preko 3/4 nevladinih organizacija poseduje bar jedan kompjuter, štampač i telefonsku liniju. Preko 1/2 takođe poseduje i modem, faks i skener. Samo su vozila, video bim i kamere zastupljene u nešto manjem procentu (ispod 1/4 organizacija). Kao što se moglo i očekivati znatno su bolje opremljene velike organizacije, ranije nastale, kao i organizacije iz Beograda (budući da su ove tri varijable povezane - naime, organizacije iz Beograda su najčešće veće i ranije nastale nego organizacije iz drugih regiona). Takođe, nešto bolje stanje primećuje se među organizacijama koje se bave razvojem civilnog društva. Razlike u opremljenosti organizacija su naročito uočljive u zastupljenosti fax uređaja, kopir aparata, video bimova, vozila i kamera (veće, starije i NVO iz Beograda imaju znatno češće ovu opremu). U pogledu zastupljenosti kompjutera, štampača, modema i telefonske linije nema razlike između organizacija - sve vrste organizacija su dobro snabdevene ovom opremom.

Grafikon 5: Da li u vašoj organizaciji ima: (% odgovora da)

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 6: Koliko u vašoj organizaciji ima: (prosečan broj uređaja)

Baza: NVO koje poseduju datu opremu

Među onim organizacijama koje poseduju date aparate prosečan broj kompjutera je 4.5, štampača 2.3, telefonskih linija 2.3. Ipak mora se naglasiti da postoji manji broj većih i veoma dobro opremljenih organizacija koje "dižu prosek" u sektoru. Zbog toga je možda bolji pokazatelj medijana (za razliku od aritmetičke sredine medijana pokazuje gde je sredina distribucije, ispod i iznad nje nalazi se po 50% slučajeva): za kompjutere medijana je na dva uređaja, dok je na svim ostalim aparatima medijana na jednom komadu što nam govori da najveći deo organizacija koje imaju datu opremu ima po jedan komad te opreme.

Ponovo se primećuju razlike u zavisnosti od ispitivanih varijabli: veće organizacije, ranije osnovane, kao i organizacije iz Beograda imaju znatno veći broj uređaja, i to naročito: kompjutera, štampača, modema i telefonskih linija. Gledano po oblasti delovanja, organizacije koje se bave kulturom, obrazovanjem i ekologijom, znatno su opremljenije (gledano po broju uređaja) od organizacija iz ostalih oblasti.

Ako rezultate opremljenosti uporedimo sa rezultatima iz istraživanja NGO Policy Group iz 2001. godine, možemo primetiti da su dobijene značajno različite slike o stanju u NVO sektoru u ova dva istraživanja. Ovde se mora naglasiti da je uzorak u ova dva istraživanja dobijen na različiti način, tako da su u našem uzorku u većem procentu zastupljene bolje razvijene organizacije. Iz tog razloga ne možemo sa sigurnošću znati u kojoj meri je ova razlika prouzrokovana razlikom u uzorku, a u kojoj meri pokazuje trend poboljšanja opremljenosti u sektoru. Naime, zastupljenost po organizacijama skoro svih delova opreme koja su bila obuhvaćena u oba istraživanja je skoro dvostruko veća u istraživanju iz 2004. nego u istraživanju iz 2001. godine, kao što se može videti na Tabeli 2.

Tabela 2: Procenat NVO koje imaju datu opremu

Procenat NVO koje imaju datu opremu	NGO Policy Group 2001.	Aktuelno istraživanje 2004.
Kompjuter	53%	85%
Štampač	48%	80%
Modem	42%	73%
Telefonske linije	56%	75%
Faks aparat	40%	59%
Fotokopir aparat	17%	32%

U toku 2003. godine osnovan je Fond za podršku civilnom društvu u Srbiji od strane konzorcijuma - Evropskog pokreta u Srbiji i Ekspertske mreže (uz podršku Evropske agencija za rekonstrukciju), kao deo projekta "Podrška civilnom društvu u istočnoj i zapadnoj Srbiji". Ovaj fond je pružio pomoć u vidu tehničke opreme nevladinim organizacijama iz 51 opštine. Želeli smo da vidimo da li se nevladine organizacije razlikuju u opremljenosti, zavisno od učestvovanja u ovom projektu.

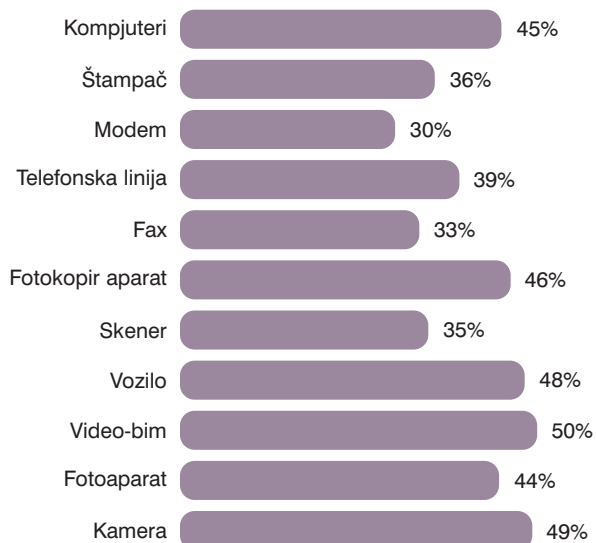
Tabela 3: Opremljenost NVO zavisno od učestvovanja u projektu EAR-a

	Projekat za davanje opreme		Total Col %
	Učestvovala je	Nije učestvovala	
	Col %	Col %	
Kompjuteri	93	83	85
Štampač	88	78	79
Modem	78	72	73
Telefonska linija	83	73	75
Fax	52	60	59
Fotokopir aparat	27	34	32
Skener	75	51	55
Vozilo	24	17	18
Video-bim	8	14	13
Fotoaparat	51	46	47
Kamera	23	22	22

Možemo zaključiti da postoje razlike - NVO iz opština koje su primile donacije iz ovog fonda bolje su opremljene u pogledu kompjutera, štampača i skenera.

Grafikon 7 prikazuje u kojoj meri su nevladine organizacije zadovoljne opremom koju imaju. Grafikon pokazuje procenat organizacija koje smatraju da je njihova oprema nezadovoljavajuća. Može se primetiti da veliki deo ispitanika nije zadovoljan stanjem njihove organizacije po pitanju opremljenosti. Bar 1/3 a taj broj se nekada penje i do 1/2 svih ispitanika smatra da je stanje u njihovoj organizaciji nezadovoljavajuće po pitanju tehničkih sredstava - kompjutera, telefonskih linija, faksa, vozila, fotoaparata... Po pitanju nezadovoljstva opremom nema značajnijih razlika među nevladinim organizacijama po svim ispitivanim varijablama (godini osnivanja, veličini, članstvu u FENS-u, oblasti delovanja, regionu).

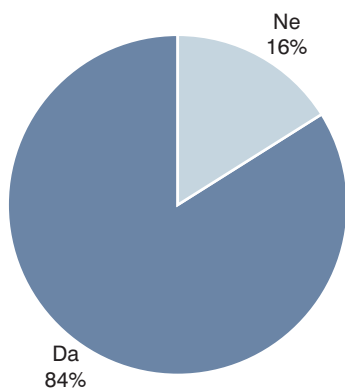
Grafikon 7: Da li je oprema zadovoljavajuća za vaš obim posla i broj ljudi:(% odgovora ne)

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

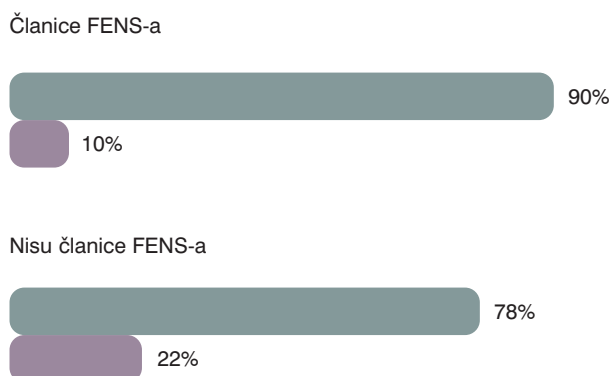
Većina organizacija ima pristup internetu (84%) i ovaj procenat je još veći među članicama FENS mreže (90% u odnosu na 78% kod organizacija koje nisu članice FENS-a).

Grafikon 8: Da li u vašoj organizaciji imate pristup internetu?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

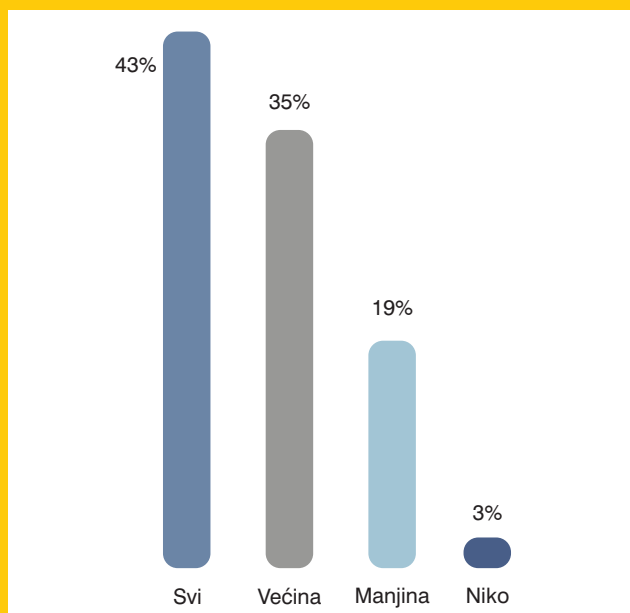
Grafikon 9: Da li u vašoj organizaciji imate pristup internetu? - po članstvu u FENS-u

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

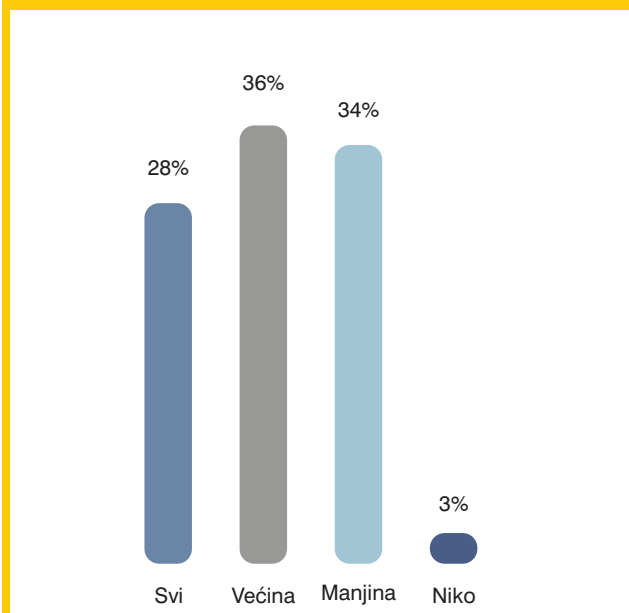
Retke su organizacije u kojima niko ne ume da koristi računar - svega 3%. U velikom broju slučajeva svi u organizaciji koriste računar (43% organizacija). U 35% slučajeva većina u organizaciji koristi računar, a u 19% slučajeva manjina. Članovi NVO iz oblasti socio-humanitarnog rada najmanje koriste računar (u svega 26% ovih organizacija svi koriste računar). Takođe, organizacije iz Beograda u većoj meri koriste računar nego organizacije iz drugih regiona (u 60% slučajeva svi koriste računar u odnosu na 34% u Centralnoj Srbiji i 43% u Vojvodini).

Grafikon 10: Koliko ljudi u vašoj organizaciji koristi računar?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

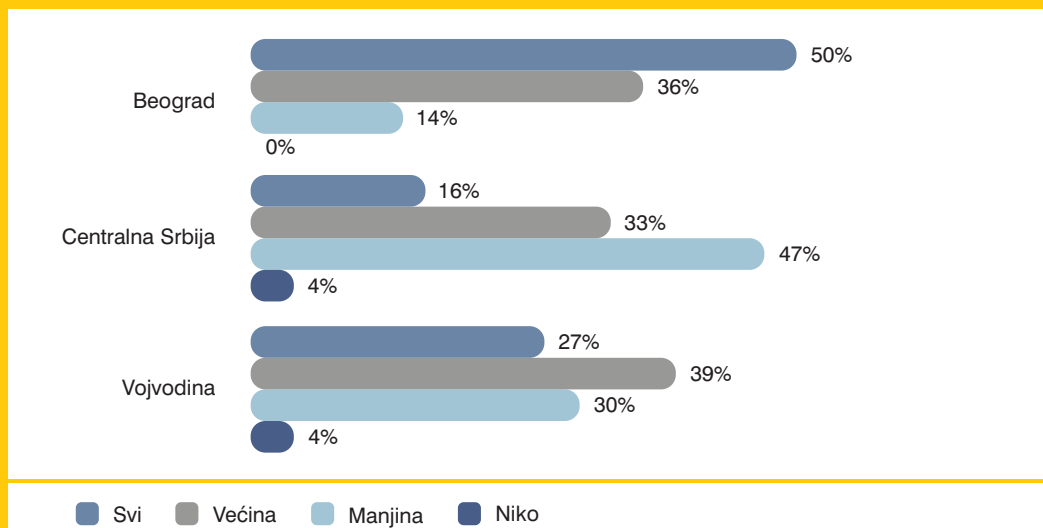
Grafikon 11: Koliko ljudi u vašoj organizaciji govori bar jedan strani jezik?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Poznavanje stranog jezika je osnova za uspešnu komunikaciju sa donatorima i pisanje projekata. Organizacije u kojima ljudstvo ne govori strane jezike u samom startu je u veoma teškoj poziciji i sa malim šansama da napiše uspešan predlog projekta. Vidimo da ponovo u 3% organizacija niko od ljudi u organizaciji ne govori strani jezik. U 28% slučajeva svi govore neki strani jezik i taj je procenat ponovo znatno veći u Beogradu nego u druga dva regiona (50% prema 16% u Centralnoj Srbiji i 27% u Vojvodini).

Grafikon 12: Koliko ljudi u vašoj organizaciji govori bar jedan strani jezik? - po regionu

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

B. Misija, oblasti delovanja i aktivnosti

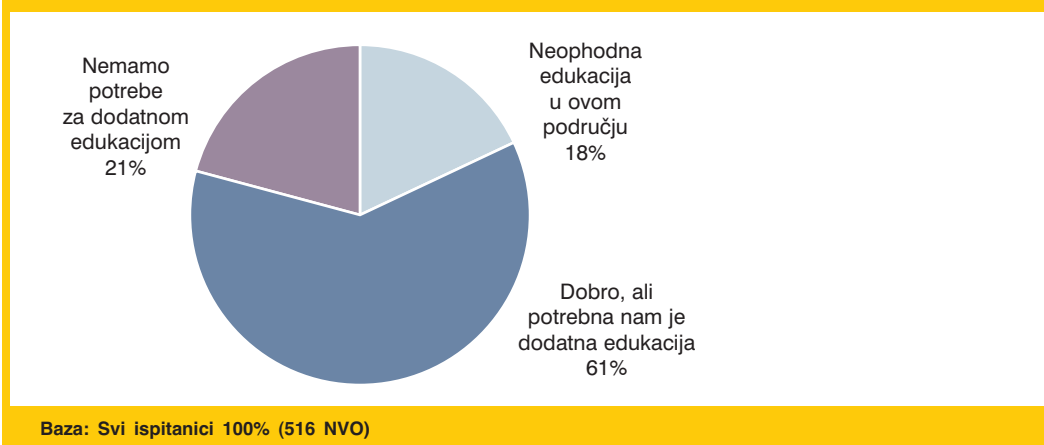
91% organizacija tvrdi da ima definisanu misiju organizacije. Vidimo da su starije organizacije bolje profilisane - procenat organizacija koje nemaju definisanu misiju je veći među organizacijama nastalim posle 2000. godine - čak 12% u odnosu na starije organizacije 2%.

Preko 1/2 ispitanih organizacija - 51%, tvrdi da ima dokument strateški plan. Budući da je strateški plan organizacije jedan od mogućih zahteva koji donatori traže kao uslov za odobravanje sredstava, moguće je da je dobijeni procenat viši nego što zaista jeste u realnosti zbog socijalne poželjnosti odgovora. Starije organizacije, češće nego mlađe, navode da imaju ovaj dokument (60% u odnosu na 44%).

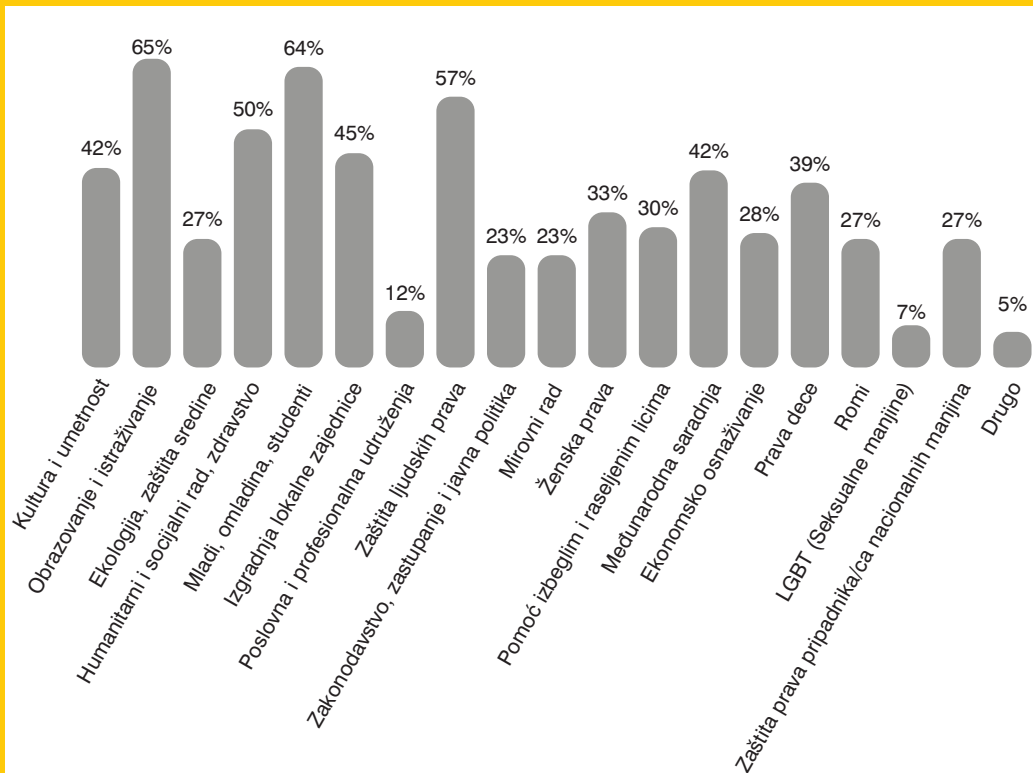
3/4 ispitivanih organizacija tvrdi da većinu projekata uspeva da realizuje u skladu sa svojom glavnom orijentacijom, dok 21% tvrdi da često moraju da menjaju projekte predviđene glavnom orijentacijom u skladu sa zahtevima donatora. 5% organizacija nema glavnu orijentaciju i oblast delovanja, već se u radu usmerava samo prema zahtevima donatora. Po ovom pitanju nema većih razlika između organizacija u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona).

Ocena stanja organizacije na području planiranja - 21% ispitivanih organizacija smatra da nema potrebe za dodatnom edukacijom, 61% smatra da je stanje dobro, ali da bi bila potrebna dodatna edukacija, dok 18% smatra da im je edukacija iz oblasti planiranja neophodna. Nema većih razlika u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona).

Grafikon 13: Kako biste ocenili stanje svoje organizacije na području planiranja?

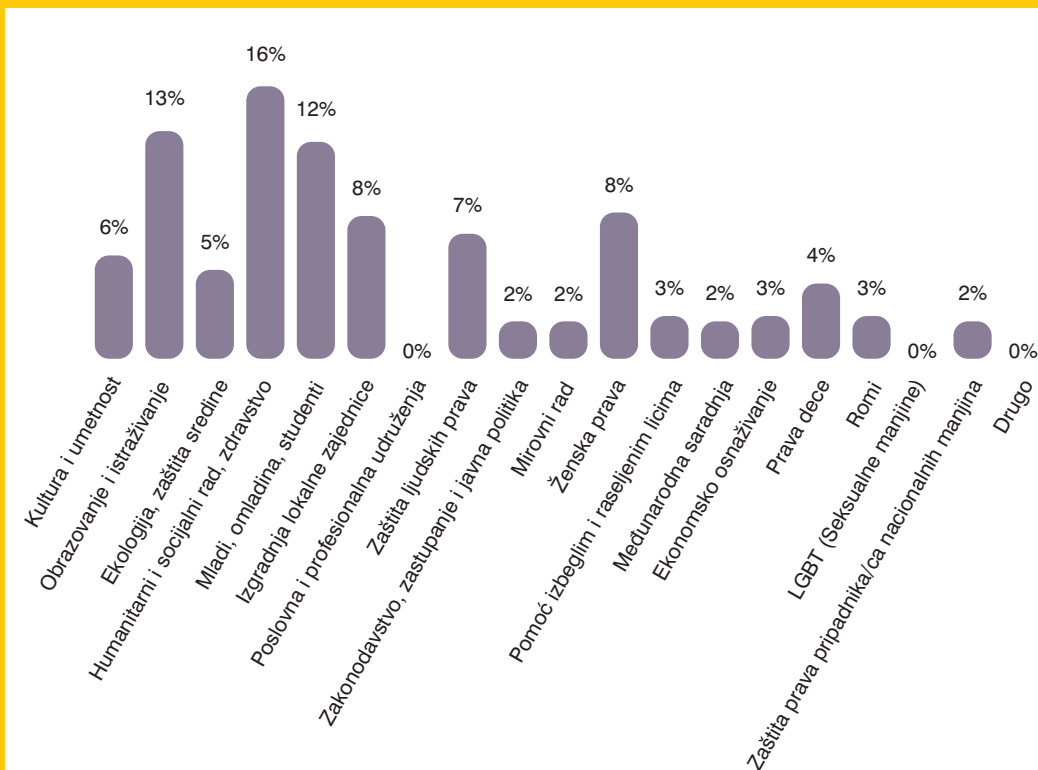

Grafikon 14: Sve oblasti delovanja (mogućnost više odgovora)

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 15: Prioritetna oblast delovanja (jedan odgovor)

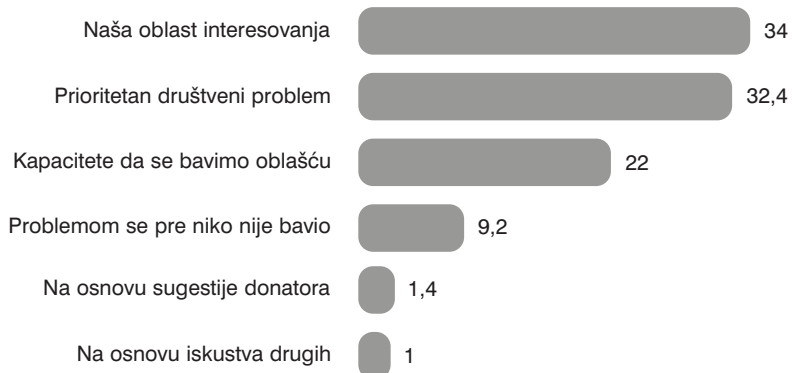

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Kada pogledamo prioritetnu oblast delovanja uočavamo da se najveći broj organizacija u ovom sektoru bavi socio-humanitarnim radom, zatim obrazovanjem i istraživanjem, a onda mladima. Takođe postoji značajno delovanje u oblasti izgradnje lokalne zajednice, zaštiti ljudskih prava, ženskih prava, kulturi i umetnosti. Ako pogledamo sve oblasti kojima se organizacije bave (ne samo prioritetne) vidimo da se ponovo iste oblasti pojavljuju kao najznačajnije, ali pored njih postoji delovanje i u oblasti međunarodne saradnje, pravima dece, zaštita izbeglica, zaštiti Roma i ostalih pripadnika nacionalnih manjina. Stiče se utisak da za ove oblasti postoji samo manji broj organizacija koje se ovim oblastima direktno bave, već se u zavisnosti od donacija i trenutnih potreba jedan deo organizacija usmerava i na ove oblasti, kao dodatne oblasti svog delovanja.

Naveći deo ispitanika (34%) navodi da se njihova organizacija opredelila za svoju oblast delovanja jer je ta oblast spadala u sferu njihovog interesovanja. 32% je izjavilo da je data oblast percipirana kao prioritetan društveni problem. 22% je imalo kapacitete da se bavi ovom oblašću (stručni kadar, prethodno iskustvo), dok 9% smatra da se tom oblašću niko nije bavio.

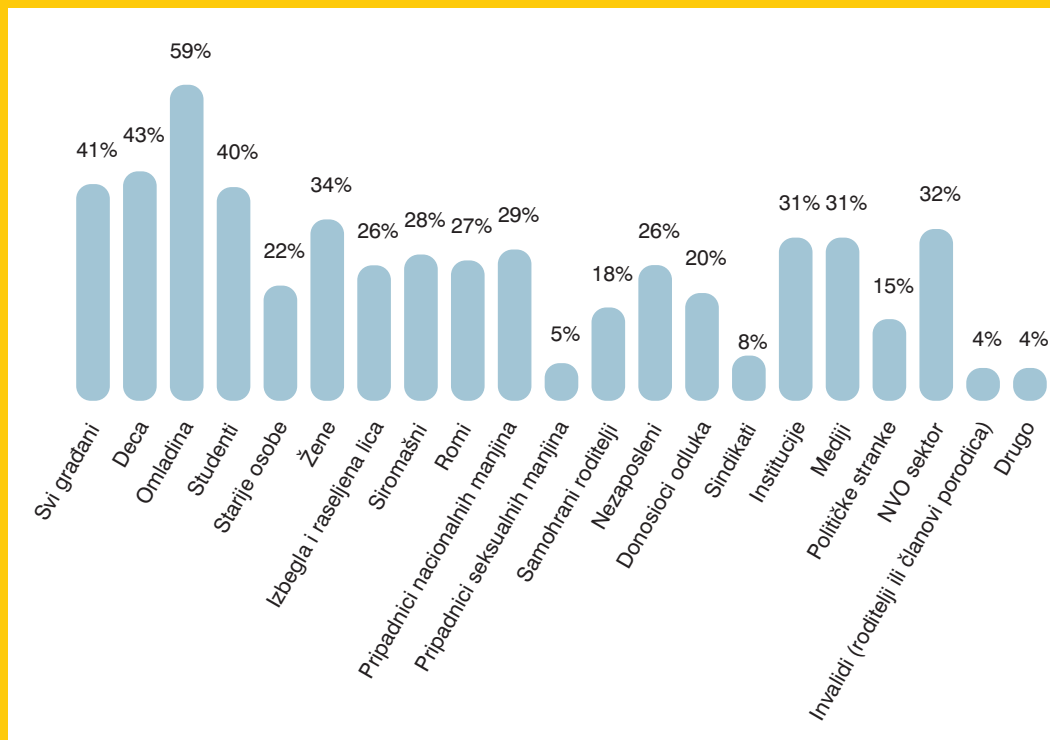
Grafikon 16: Zašto ste se odlučili baš za tu oblast delovanja?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

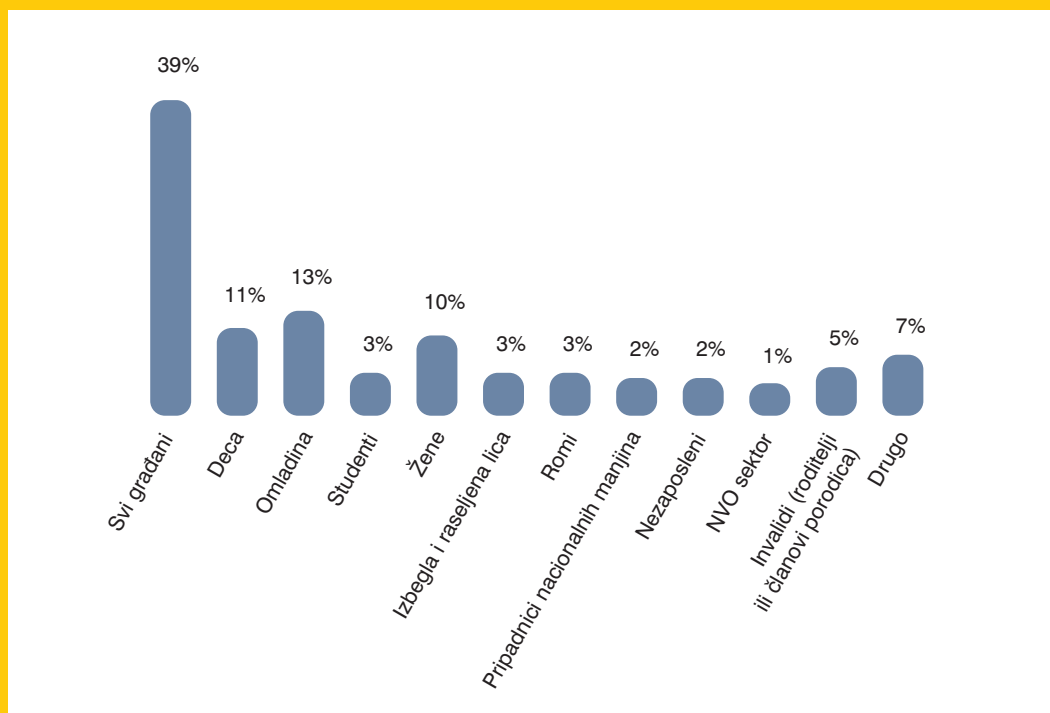
*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Grafikon 17: Svi korisnici usluga (mogućnost više odgovora)

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 18: Primarni/direktni korisnici (jedan odgovor)

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Primarni/direktni korisnici delovanja nevladinog sektora su najčešće svi građani. Od pojedinačnih grupacija izdvajaju se deca, mladi i žene. Ko će biti korisnici usluga nevladine organizacije najviše zavisi od oblasti delovanja te organizacije. Ako pogledamo u grafikon sa svim korisnicima usluga primećujemo da dominiraju omladinci, deca i studenti.

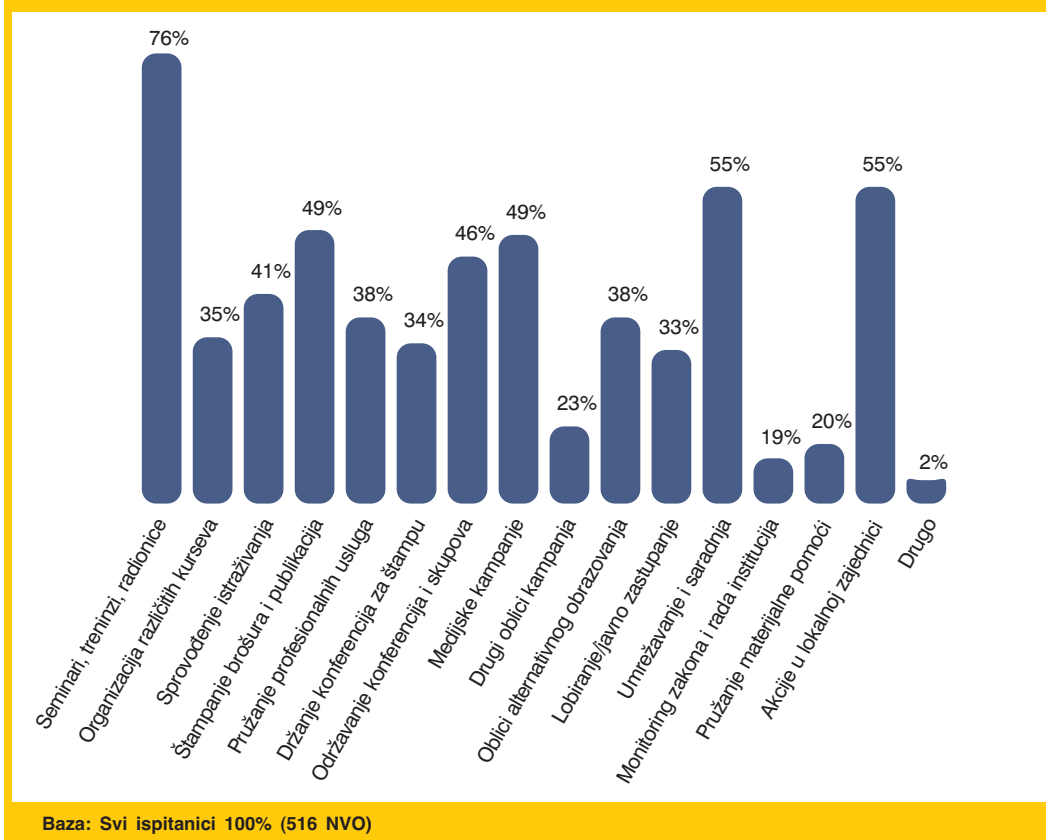
Tipovi aktivnosti

U najčešće aktivnosti kojima se nevladine organizacije bave spadaju seminari, treninzi i radionice (76%), umrežavanje i saradnja (55%), akcije u lokalnoj zajednici (55%), štampanje brošura i publikacija (49%), sprovođenje istraživanja (41%), kao i razne vrste medijskog promovisanja: medijske kampanje (49%) i održavanje konferencija i skupova (46%).

Gledano po oblastima delovanja, NVO koje se bave zaštitom ljudskih prava češće nego druge pružaju različite vrste profesionalnih usluga i servisa (50% ovih organizacija ima ovakve aktivnosti), dok se NVO iz oblasti socio-humanitarnog delovanja češće nego druge NVO bave prikupljanjem i davanjem materijalne pomoći (47%).

Gledano po regionima, NVO iz Beograda imaju znatno aktivniju delatnost - u većem procentu obavljaju se skoro sve aktivnosti sa spiska. Naročito aktivnije delovanje ove organizacije pokazuju u sferi prezentovanja svoje aktivnosti (štampanje brošura i publikacija - 71%, održavanje konferencija i skupova - 58%, kao i u oblasti lobiranja i javnog zastupanja - 46% i monitoringa zakona i rada institucija - 35%).

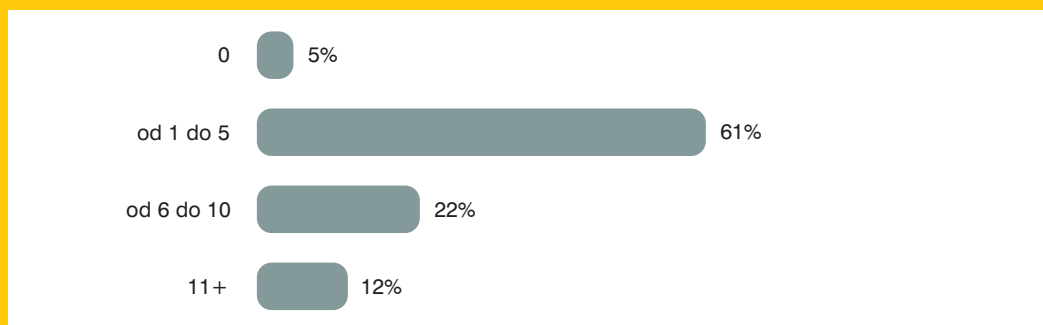
Grafikon 19: Koji se tipovi aktivnosti najčešće sprovode u vašoj organizaciji?

Projekti - pisanje predloga i realizacija

Ako pogledamo sledeći grafikon uočava se da je u toku 2004. godine najveći broj organizacija podneo između 1 i 5 zahteva projekata. Iako je, naravno, bitan tip i veličina projekta, moglo bi se ipak zaključiti da je u pitanju suviše mali broj projekata da bi se obezbedilo mirno funkcionisanje u toku godinu dana. Takođe broj od 11 predloga projekata u toku godine je veliki, i ukoliko su u pitanju mali projekti, iscrpljuje organizaciju i verovatno govori o velikom trudu da bi obezbedile stabilnu finansijsku situaciju u samoj organizaciji.

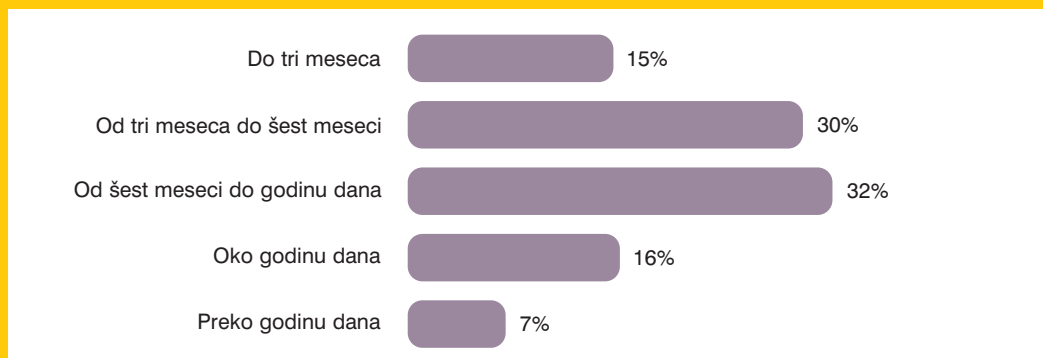
Grafikon 20: Koliko ste ukupno predloga projekata podneli donatorima tokom 2004. godine?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Prosečan broj predatih predloga projekata u 2004. godini iznosio je 5.2. U proseku je bilo prihvaćeno 2.5, a odbijeno 2.0 projekta, dok je ostatak još u proceduri. Nevladine organizacije koje su se ranije osnovale, veće organizacije, kao i organizacije iz Beograda imaju po pravilu veći broj predloga i veći broj prihvaćenih projekata. U odnosu na članstvo u FENS-u, nema većih razlika između članica i ne-članica.

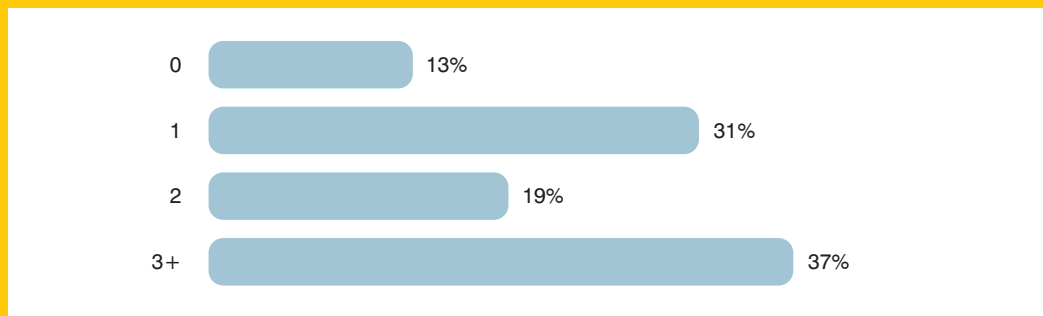
Grafikon 21: Koliko u proseku traje većina projekata koje vaša organizacija realizuje?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Kod najvećeg dela nevladinih organizacija (62%) realizacija većine projekata traje u proseku od 3 meseca do godinu dana. Oblasti u kojima je najveća učestalost kratkih projekata, do 3 meseca, su kultura, obrazovanje i ekologija, kao i oblast koja se bavi mladima i studentima.

Grafikon 22: Koliko projekata trenutno realizuje vaša organizacija?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Takođe zabrinjava podatak da 13% organizacija trenutno ne realizuju niti jedan projekat! To su u većoj meri organizacije koje su kasnije nastale (18% ovih organizacija u odnosu na 8% organizacija nastalih pre 2000. godine), kao i NVO koje nisu članice FENS mreže (u okviru mreže ovaj procenat je 8%, dok je van mreže 18%).

Grafikon 23: Najčešći problemi u vezi konkurisanja projekata?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

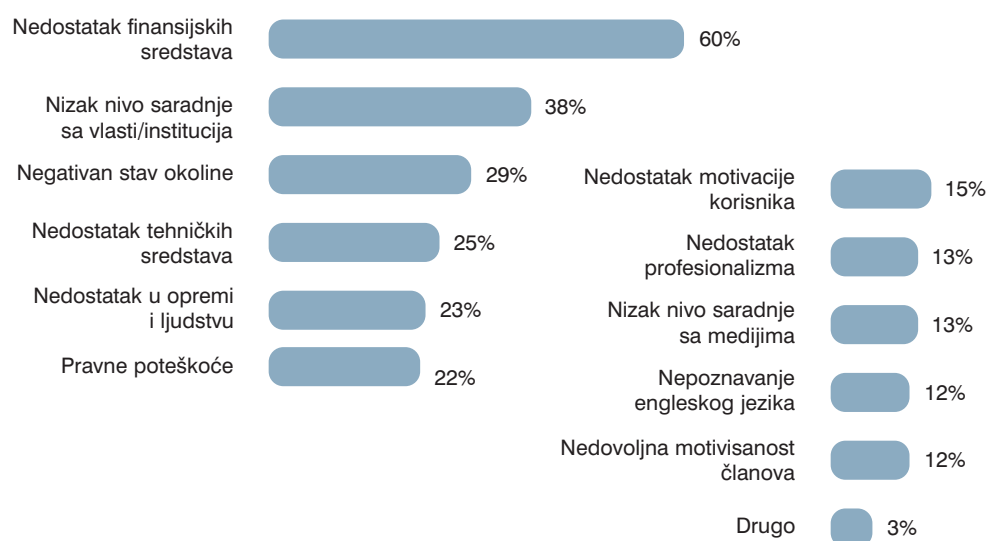
*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Kao najveći problemi sa kojima se susreću u pisanju predloga projekata nevladine organizacije navode neobaveštenost o konkursima i mogućnostima prijavljivanja (45%) i visoki, odnosno složeni zahtevi donatora (npr. revizorski izveštaj ili ispunjen LFM*/LOGFRAME 41%). Problemi poput nedostatka tehničkih sredstava, nepoznavanja engleskog jezika i neiskustva u pisanju projekata pojavljuju se u znatno manjoj meri (oko 20% organizacija). Uočene su neke razlike u odnosu na starost organizacije - mlađe organizacije znatno češće od starijih navode nedostatak tehničkih sredstava (29% u odnosu na 13%).

Takođe u oblasti razvoja civilnog društva manje su poteškoće sa poznavanjem engleskog jezika i tehničkom opremljenošću nego u drugim oblastima. Manje organizacije, takođe u nešto većem procentu imaju problema sa nedostatkom tehničkih sredstava, nepoznavanjem engleskog jezika i neiskustvom u pisanju projekata. U odnosu na region, NVO iz Centralne Srbije se znatno češće susreću sa problemima zbog nepoznavanja stranog jezika, dok organizacije iz Beograda veoma retko navode ovaj problem. Takođe, organizacije iz Beograda bolje stoje po pitanju članstva - kako stručnosti i profesionalizma članova, tako i po pitanju njihove motivisanosti.

*"Logical Frame Matrix" ili Matrica logičkog okvira

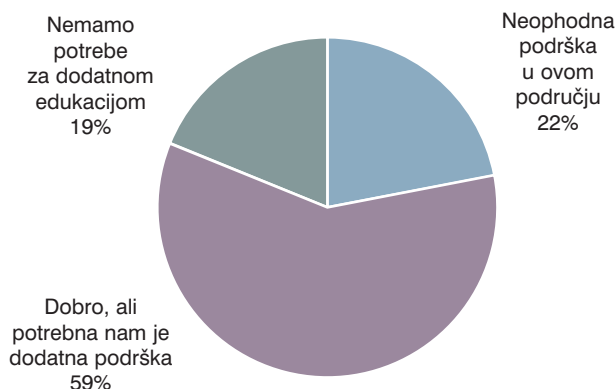
Grafikon 24: Najčešći problemi u vezi sa realizacijom projekata?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Kao najveći problem pri realizaciji projekata navodi se nedostatak finansijskih sredstava za realizaciju (60%), nizak nivo saradnje sa raznim nivoima vlasti/institucija (39%), kao i negativan stav okoline prema nevladinom sektoru (29%). Po ovom pitanju nema većih razlika između organizacija u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona).

Grafikon 25: Kako biste ocenili stanje svoje organizacije na području konkurisanja i realizacije projekata?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

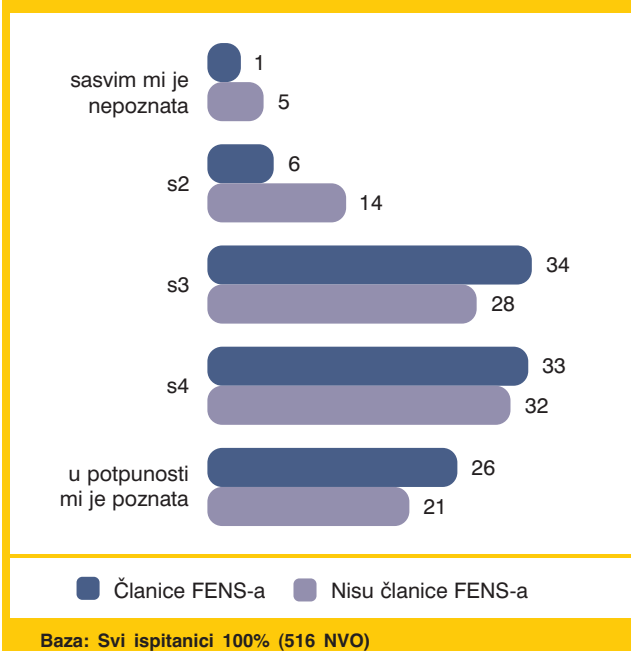
Ocena stanja organizacije na području konkurisanja i realizacije projekata - 19% ispitivanih organizacija smatra da nema potrebe za dodatnom edukacijom, 59% smatra da je stanje dobro, ali da bi bila potrebna dodatna edukacija, dok 22% smatra da im je edukacija iz oblasti konkurisanja i realizacije projekata neophodna. Nema većih razlika u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona) jedino je u okviru oblasti Razvoja civilnog društva u većoj meri izražen stav da edukacija nije potrebna - čak 30%).

C. Pravna/fiskalna regulativa

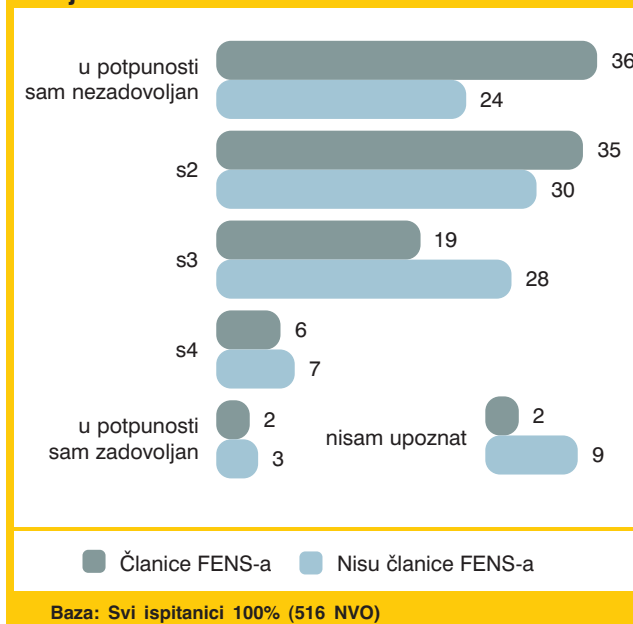
56% ispitanika je izjavilo da je upoznato sa pravnom regulativom koja se odnosi na NVO sektor. 31% nije bilo sigurno, dok 14% izjavljuje da nije upoznato. Mlađe organizacije i organizacije koje nisu članice FENS-a su u manjoj meri upoznate sa pravnim regulativama. Gledano po oblasti delovanja uočava se da su organizacije koje se bave razvojem civilnog društva bolje upoznate sa pravnim regulativama u odnosu na organizacije iz ostalih oblasti (63% ovih organizacija), dok su NVO koje se bave mladima najmanje upućene (46% ovih organizacija).

Na pitanje u kojoj meri su zadovoljni sa trenutno postojećom pravnom regulativom koja se odnosi na NVO sektor, čak 62% ispitanika je izjavilo da nije zadovoljno. 24% nema stav, dok je samo 9% zadovoljno. Kao najčešće razloge nezadovoljstva u oblasti pravne regulative, navođeni su: zakon o NVO (78% ispitanika), poreska politika (67%), kao i drugi zakoni koji se tiču rada NVO (17%).

Grafikon 26: Da li ste upoznati sa pravnom regulativom koja se odnosi na NVO sektor?

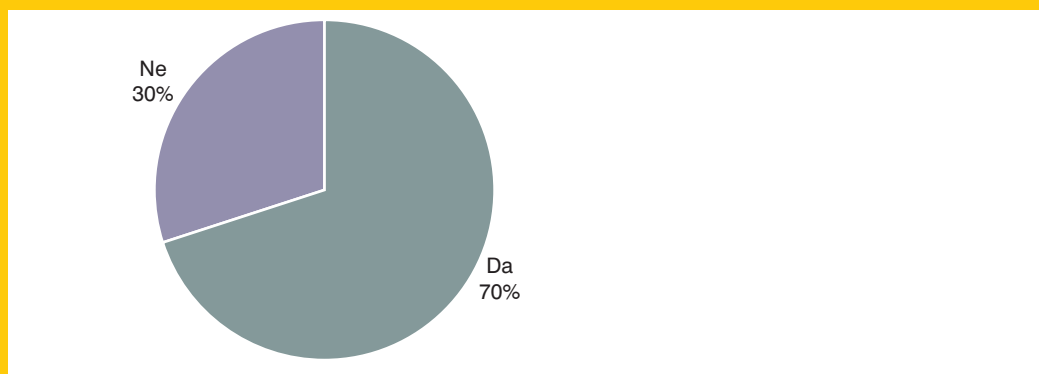
Grafikon 27: U kojoj meri ste zadovoljni sa trenutno postojećom pravnom regulativom koja se odnosi na NVO sektor?

Zanimljiv je podatak da 30% nevladinih organizacija nije zainteresovano da učestvuje u inicijativi za promenu zakona koji se tiču rada NVO (Grafikon 28.). Ovaj procenat je još veći među manjim organizacijama (42% u odnosu na 24% kod srednjih i 27% kod velikih organizacija), a manji je među organizacijama koje su članice FENS-a (23% u odnosu na 37% kod organizacija koje nisu članice FENS mreže) i organizacijama iz Beograda (20% u odnosu na 31% u Centralnoj Srbiji i 38% u Vojvodini).

Kao najvažnije što bi država trebala da uradi kako bi stimulisala rad NVO najčešće je navođeno obezbeđivanje sredstava za finansiranje nevladinog sektora (74%), poreske olakšice (73%), poboljšavanje pravnog okvira u kome deluju NVO (68%) i poreske olakšice za firme koje finansiraju NVO (68%).

Grafikon 28: Da li ste zainteresovani da učestvujete u inicijativi za promenu zakona koji se tiču rada nvo?

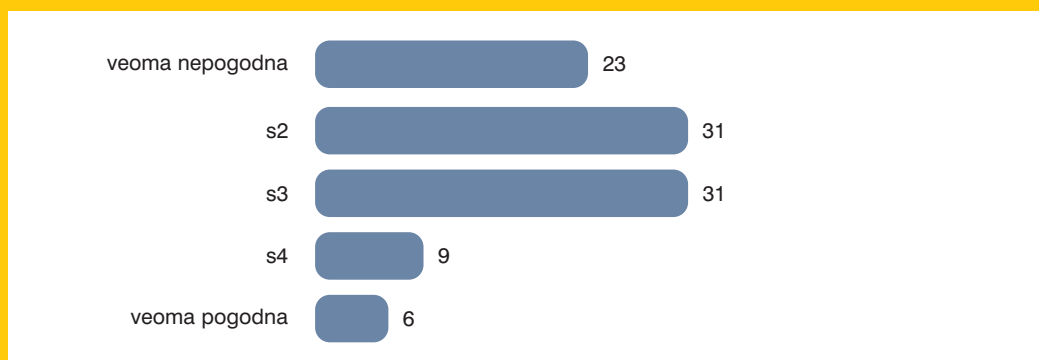

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

D. Politički kontekst

Najveći deo ispitanika, preko 1/2 (54%) smatra da je trenutna politička klima u zemlji nepogodna za razvoj nevladinog sektora. Razlog je dvojak - sa jedne strane postoji negativan stav i nezainteresovanost za rad NVO sektora koji svoje korene vuku još iz vremena Miloševićevog režima, ali bez većih promena poslednjih godina. Sa druge strane politička situacija se ocenjuje kao nestabilna sama po sebi sa retrogradnim i konzervativnim političkim strankama na vlasti. (Nezainteresovanost za rad NVO sektora navodi 27% ispitanika, loš imidž NVO sektora 24%, nezadovoljstvo političkim strankama u vlasti 19%, i opštu političku krizu i nestabilnost 14%). Po ovom pitanju nema većih razlika između organizacija u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona).

Grafikon 29: Da li je trenutna politička klima u zemlji pogodna za razvoj NVO sektora?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Kako se ocenjuje važnost uticaja različitih institucija na rad NVO sektora? Ako pogledamo grafikon može se primetiti da, po mišljenju predstavnika nevladinog sektora sve institucije, osim crkve imaju važan uticaj na funkcionisanje ovog sektora (sve prosečne ocene prelaze ocenu 3 na 5-stepenoj skali od 1 - uopšte nisu važne, do 5 - u potpunosti su važne). Međutim, kao najvažnije, opazaju se NVO, a zatim mediji, pa instance državnog aparata - vlada i lokalna samouprava.

Grafikon 30: Koliko je važan uticaj sledećih institucija za rad NVO sektora: (prosečna ocena na 5-stepenoj skali, od 1 sasvim nevažan do 5 sasvim važan)

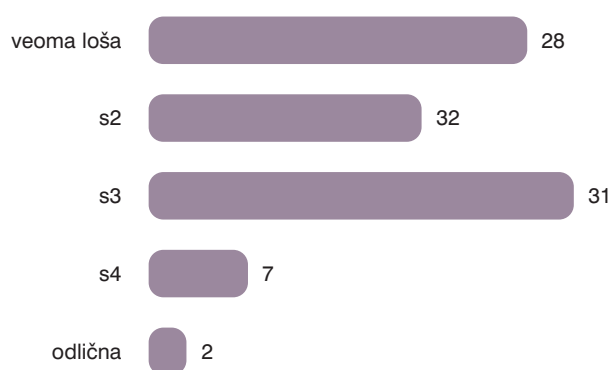

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Postoje neke razlike u zavisnosti od ispitivanih varijabli. Mlađe organizacije veći značaj pripisuju lokalnoj upravi od starijih organizacija (4.4 prema 4.2). Organizacije iz oblasti socio-humanitarnog rada daju nešto veći značaj uticaju crkve, za razliku od organizacija koje se bave kulturom i umetnošću koje joj daju najmanji značaj od svih organizacija. Ovaj podatak je očekivan jer su NVO iz oblasti humanitarnog rada često usmerene na ciljne grupe kojima se bave i crkvene organizacije, a postoje i zajednička delovanja između ova dva tipa organizacija. Organizacije iz Centralne Srbije daju nešto veći značaj crkvi i poslovnom sektoru od organizacija iz drugih regiona, dok organizacije iz Beograda, takođe daju i značajno manji značaj državnim institucijama, kako na republičkom, tako i na lokalnom nivou.

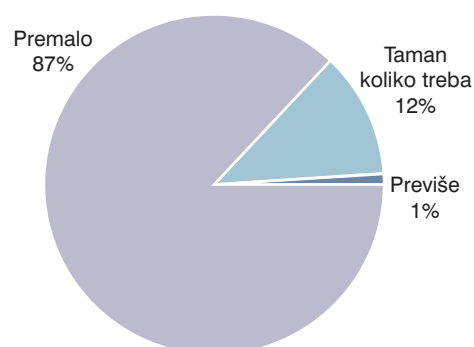
Saradnja sadašnje Vlade Republike Srbije i NVO sektora se ocenjuje najčešće kao loša ili veoma loša (ukupno 60% ispitanika). Po tom pitanju nema većih razlika između organizacija u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona). Takođe, većina predstavnika nevladinog sektora mišljenja je da trenutno NVO sektor utiče premalo na kreiranje državne politike. 12% misli da utiče taman koliko treba, a samo 1% da utiče previše.

Grafikon 31: Kako biste ocenili saradnju sadašnje vlade republike srbije sa NVO sektorom?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 32: U kojoj meri NVO sektor utiče na kreiranje državne politike?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Predstavnici nevladinog sektora koji su dali ocenu da njihov sektor ima premalo uticaja na državnu politiku (ukupno 87% ispitanika), smatraju da bi nevladine organizacije mogle da povećaju svoj uticaj na prvom mestu ukoliko bi se ostvarila bolja saradnja između samih NVO. Odgovore smo grupisali u nekoliko celina:

- jedinstveno delovanje NVO, bolja saradnja (44%),
- efikasnije delovanje u svojim aktivnostima, veća angažovanost i unapređivanje rada NVO (32%),
- aktivan pritisak na vlast (33%), - rad na poboljšanju imidža NVO u medijima (18%)
- ostali odgovori (21%).

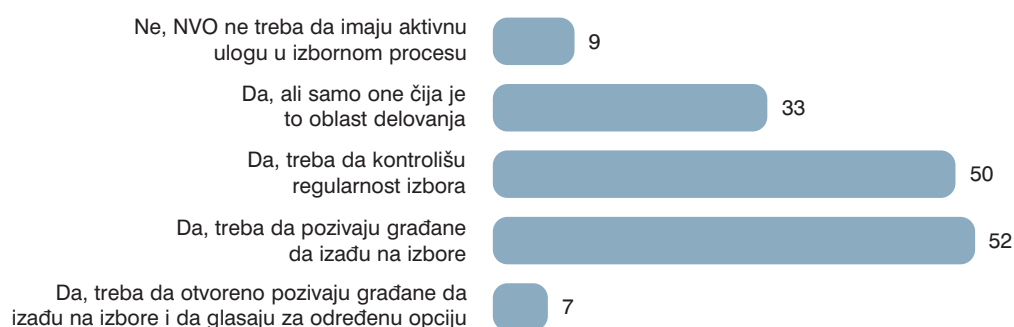
Po tom pitanju nema većih razlika između organizacija u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona).

U vezi sa ulogom NVO sektora u odnosu na društveno-političku situaciju u zemlji, želeli smo da čujemo i kakvi su stavovi ljudi iz ovog sektora po pitanju preuzimanja aktivne uloge u toku izbornog procesa. Na pitanje Da li NVO treba da imaju aktivnu ulogu tokom izbornog procesa? 9% ispitanika smatra da NVO ne treba da ima aktivnu ulogu, a 33% je bilo mišljenja da izbornim procesom treba da se bave samo one organizacije čija je to oblast delovanja. Ipak, najveći deo predstavnika nevladinog sektora (približno 1/2 ispitanika) mišljenja je da sve NVO treba da imaju aktivnu ulogu i da se njihova uloga sastoji u:

1. pozivanju građana da izađu na izbore (52% ispitanika),
2. kontrolisanju regularnosti izbora (50% ispitanika).

Mali procenat (7% ispitanika) smatra da NVO treba da otvoreno pozivaju građane da glasaju za određenu opciju ili kandidata. Ni po ovom pitanju nema većih razlika između organizacija u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona).

Grafikon 33: Da li NVO treba da imaju aktivnu ulogu tokom izbornog procesa? (mogućnost više odgovora)

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Najvažnije NVO

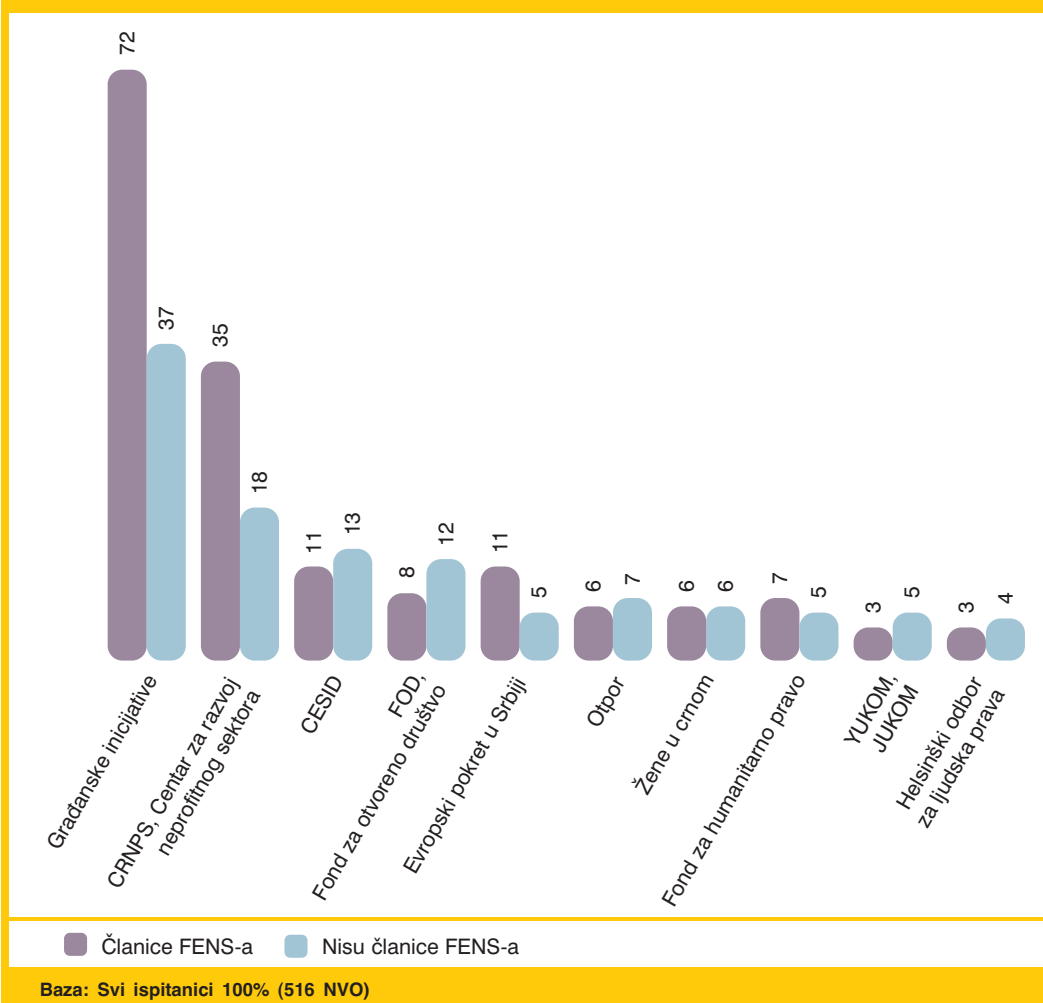
Kao najvažnije organizacije za razvoj nevladinog sektora navedene su Građanske inicijative, Centar za razvoj neprofitnog sektora, CESID, Fond za otvoreno društvo.

Kao što se moglo i očekivati postoje razlike između organizacija koje su članice FENS mreže i onih koje to nisu. Članice FENS-a u mnogo većem procentu opažaju Građanske inicijative kao jednu od 3 najvažnije organizacije za razvoj NVO sektora. Ipak i među organizacijama koje ne pripadaju FENS-u opažamo da je ova organizacija prva po značajnosti (37% ispitanika iz organizacija koje nisu članice FENS mreže navodi ovu organizaciju kao najznačajniju za razvoj NVO sektora).

Takođe je zanimljiv nalaz, da se kao odgovor na ovo pitanje navodi se nepregledan broj organizacija (preko 150) koje se ne javljaju sa učestalošću većom od 2%. Otkud tolika razuđenost odgovora?

Očevidno ne postoji dobra umreženost, jasna struktuisanost sektora i ne postoji razvijena komunikacija unutar sektora. Često se kao organizacije važne za razvoj NVO sektora navode mnoge manje NVO sa lokalnim karakterom. Među organizacijama koje nisu članice FENS razuđenost odgovora je još veća, a češći je slučaj i ne davanja odgovora.

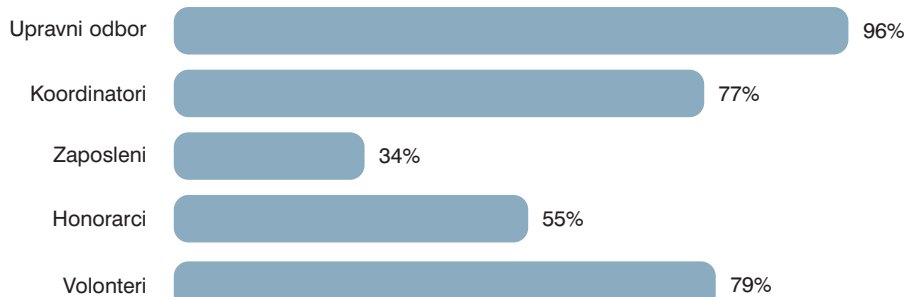
Grafikon 34: Navedite do 3 NVO koje su imale najvažniji uticaj na razvoj NVO sektora u Srbiji? (prvih 10)

E. Struktura NVO

96% organizacija ima upravni odbor. Koordinator projekata postoje u 77% organizacija, 34% NVO ima zaposlene u organizaciji, 55% ima honorarno zaposlene, dok 79% organizacija ima volontere. Nema većih razlika u odnosu na ispitivane varijable (godina osnivanja, oblast delovanja, veličina organizacije, članstvo u FENS-u i region) osim po pitanju broja zaposlenih. Ovaj broj nam možda bolje od svih drugih indikatora može pružiti jasniji uvid o stabilnosti organizacije i njenom dugoročnom i strateškom delovanju. Primećuje se da je procenat organizacija koje imaju zaposlene članove veći u slučaju starijih organizacija (45%), kao i organizacija iz Beograda (48%). Takođe ovaj procenat je veći od proseka u oblasti Razvoja civilnog društva (51%), a manji kod organizacija koje se bave mladim i studentima (20%).

Grafikon 35: Da li u organizaciji postoji/postoje: (% odgovora da)

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Svaki od ovih segmenata posmatran je u odnosu na polnu, starosnu i obrazovnu strukturu. U tabeli su dati procenti zastupljenosti - u koliko organizacija koje imaju datu instancu (npr. upravni odbor, koordinate itd.) figurišu date kategorije članova (struktura po polu starosti i obrazovanju).

Tabela 4: Struktura po polu, starosti i obrazovanju: (% zastupljenosti u datom segmentu)

	Predsednik	Upravni odbor	Koordinatori	Zaposleni	Honorarci	Volonteri
Broj organizacija koje imaju datu instancu	516	482	389	172	276	396
1. Ukupno u segmentu	100%	100%	100%	100%	100%	100%
2. Muški	55	84	67	70	79	77
3. Ženski	46	92	74	83	88	86
4. Mlađi (20 do 35 godina)	27	67	55	69	75	80
5. Srednjih godina (36 do 50 godina)	48	76	58	64	57	43
6. Stariji (preko 51 godine)	26	31	14	17	20	19
7. Sa osnovnom školom	1	5	2	3	5	11
8. Sa srednjom školom	21	50	33	54	55	70
9. Viša škola i fakultet		86	75	74	75	54
10. Magistri	78	15	8	9	11	5
11. Doktori nauka		14	5	5	9	2

Predsednik organizacije je u 46% slučajeva žena, a u 54% slučajeva muškarac. Samo u oblasti zaštite ljudskih prava dominiraju žene predsednici (61% prema 39%). 48% predsednika je srednjih godina, 27% su mlađi - od 20 do 35 godina i 26% su stariji - preko 50 godina starosti. Postoje razlike u zavisnosti od starosti same organizacije - u organizacijama koje su se osnovale pre 2000. godine procenat predsednika preko 50 godina je znatno veći (36%), dok je u novonastalim organizacijama (2000. godine i kasnije) povećan procenat mlađih predsednika (35%). Takođe mlađi predsednici dominiraju u organizacijama koje se bave mladima (52%). Po obrazovanju predsednici u NVO sektoru su u 78% slučajeva višeg i visokog obrazovanja, u 21% slučajeva imaju srednju školu, a samo u 1% slučajeva imaju završenu osnovnu školu.

Kada se posmatra sastav upravnih odbora NVO u odnosu na polnu strukturu vidimo da je malo jača zastupljenost žena u odnosu na muškarce (od svih upravnih odbora u 92% figurišu žene, dok muškarci figurišu u 84% ovih tela). Starosna struktura nam pokazuje da su u upravnom odboru najviše zastupljeni članovi srednjih godina - 36 do 50 godina (figurišu u 76% organizacija), zatim mlađi članovi - 20 do 35 godina (67%) i na kraju najstariji - preko 50 godina (31%). U upravnim odborima najčešće figurišu članovi sa višom školom i fakultetom (nalaze se u 86% upravnih odbora), ali je takođe i veoma često prisustvo članova koji imaju magistraturu (15%) ili doktorat (15%). Članovi sa srednjom školom zastupljeni su u 50%, dok su članovi sa osnovnom školom prisutni u slučaju samo 5% upravnih odbora.

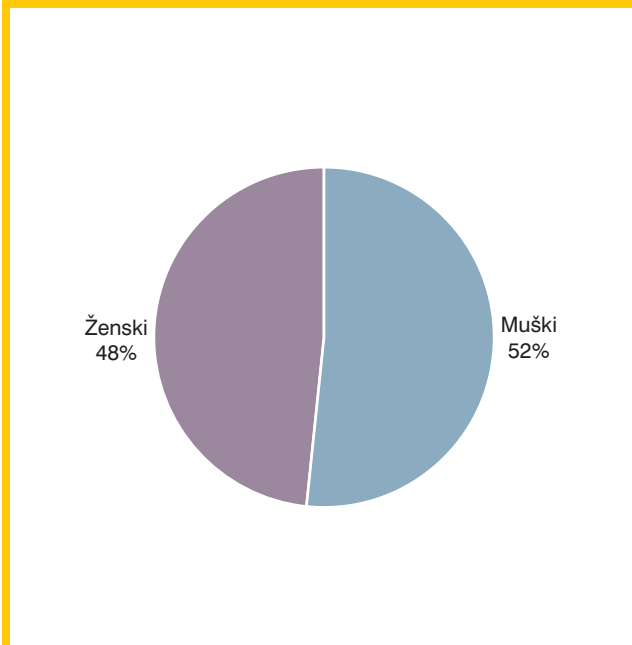
Na osnovu polne, starosne i obrazovne strukture svakog od ispitivanih segmenata (predsednik, upravni odbor, koordinatori, zaposleni, honorarci, volonteri), mogu se doneti sledeći zaključci:

1. NVO je pretežno "ženski sektor", sa većim učešćem žena u svim segmentima organizacije. Ipak, jedina pozicija na kojoj u većem procentu figuriraju muškarci nego žene (54% prema 46%) jeste pozicija predsednika organizacije. Kao što je već rečeno, ovo nije slučaj jedino u oblasti Zaštite ljudskih prava gde se žene i na vodećoj poziciji pojavljuju u većem procentu.

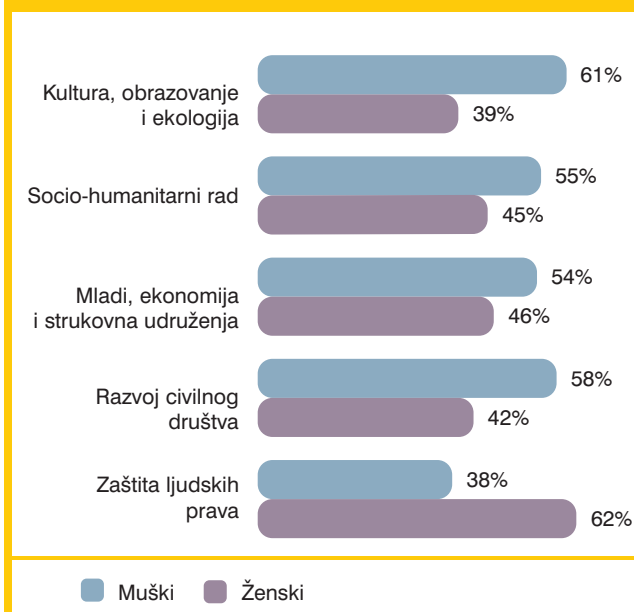
2. Gledano po godištu, struktura u organizaciji varira u zavisnosti od segmenta. U upravnom odboru dominiraju ljudi srednjih godina (od 35 do 50). Među koordinatorima i zaposlenima broj mlađih i članova srednjih godina je skoro ujednačen, dok među honoracima, a naročito volonterima dominira mlađa generacija (20 do 35 godina). Starija generacija (preko 50 godina) je najslabije prisutna u svim segmentima (u proseku oko 15% do 20%).

3. U odnosu na obrazovanje, nevladin sektor čine u najvećem procentu fakultetski obrazovani ljudi (preko 70% organizacija u svim segmentima ima ljude sa višim i visokim obrazovanjem). Samo su među volonterima u većem procentu zastupljeni aktivisti sa srednjom školom. Međutim, taj nalaz se pre može protumačiti gledano zajedno sa godinama - među volonterima dominira mlađa generacija pa su verovatno u pitanju studenti (koji od završenog obrazovanja imaju samo srednju školu, ali bi bilo pogrešno ne uzimati u obzir da su oni u toku daljeg školovanja).

Budući da su naši ispitanici bili ljudi na visokim pozicijama u organizaciji želeli smo da vidimo, kakva je struktura uzorka po polu i starosti. Dobijeni podaci (Grafikoni 36. i 37.) ukazuju da je broj muških i ženskih ispitanika gotovo podjednak: 52% muškaraca i 48% žena je sačinjavalo uzorak. Najveći broj žena je zastupljen u organizacijama koje se bave zaštitom ljudskih prava, dok ih je najmanje u NVO koje se bave kulturom, obrazovanjem i ekologijom.

Grafikon 36: Pol ispitanika

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 37: Pol ispitanika - po oblasti delovanja organizacije

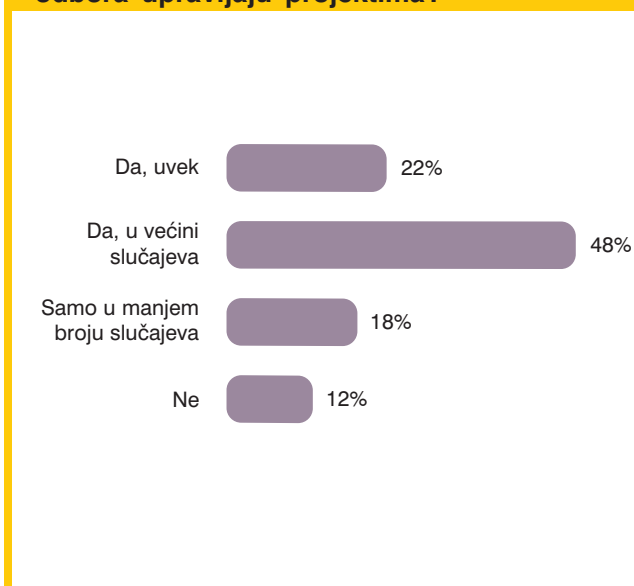
Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Ukupno 72% ispitanika ima više ili visoko obrazovanje. 27% ima poslednju završenu srednju školu, a samo 2% osnovnu. Procenat ispitanika sa visokim obrazovanjem je najveći u Beogradu, a regioni Vojvodina i Centralna Srbija su relativno izjednačeni (skoro svaki drugi aktivista u njihovoj NVO ima završen fakultet). U regionu Beograda je najmanje onih koji su završili višu školu, dok ih je najviše u regionu Centralna Srbija.

U najvećem broju organizacija, članovi upravnog odbora nisu zaposleni u organizaciji (73% slučajeva). Nema većih razlika u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona).

Grafikon 38: Da li su članovi upravnog odbora zaposleni u organizaciji?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

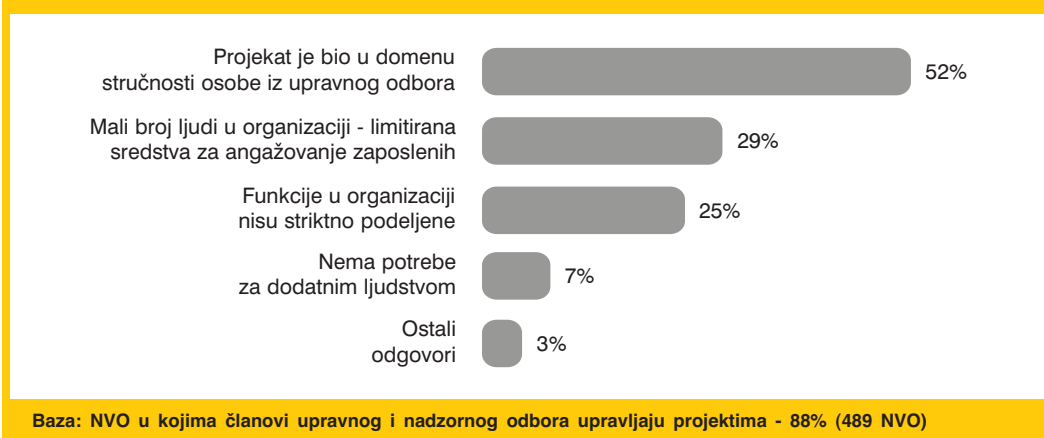
Grafikon 39: Da li članovi upravnog odbora, predsednik, direktor ili članovi nadzornog odbora upravljaju projektima?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

U skoro 1/2 ispitivanih organizacija (48% slučajeva) članovi upravnog odbora, predsednik, direktor ili članovi nadzornog odbora upravljaju projektima (Grafikon 39.). Ovaj procenat koji je izuzetno velik govori nam o nedovoljno razdvojenoj kontrolnoj, upravnoj i operativnoj funkciji. Ovaj procenat je još veći među omladinskim organizacijama i organizacijama koje se bave mladima (u 70% ovih organizacija članovi upravnog odbora, predsednik, direktor ili članovi nadzornog odbora upravljaju projektima).

Kao najčešći razlog zašto članovi upravnog i nadzornog odbora upravljaju projektima, navodi se da je projekat bio iz domena stručnosti osobe iz datog odbora (52% ispitanika). Međutim, takođe se kao čest odgovor navodi i mali broj ljudi u organizaciji (29%), kao i nedovoljno striktno podeljene funkcije u organizaciji (25%).

Grafikon 40: Iz kog razloga članovi upravnog i nadzornog odbora upravljaju projektima?

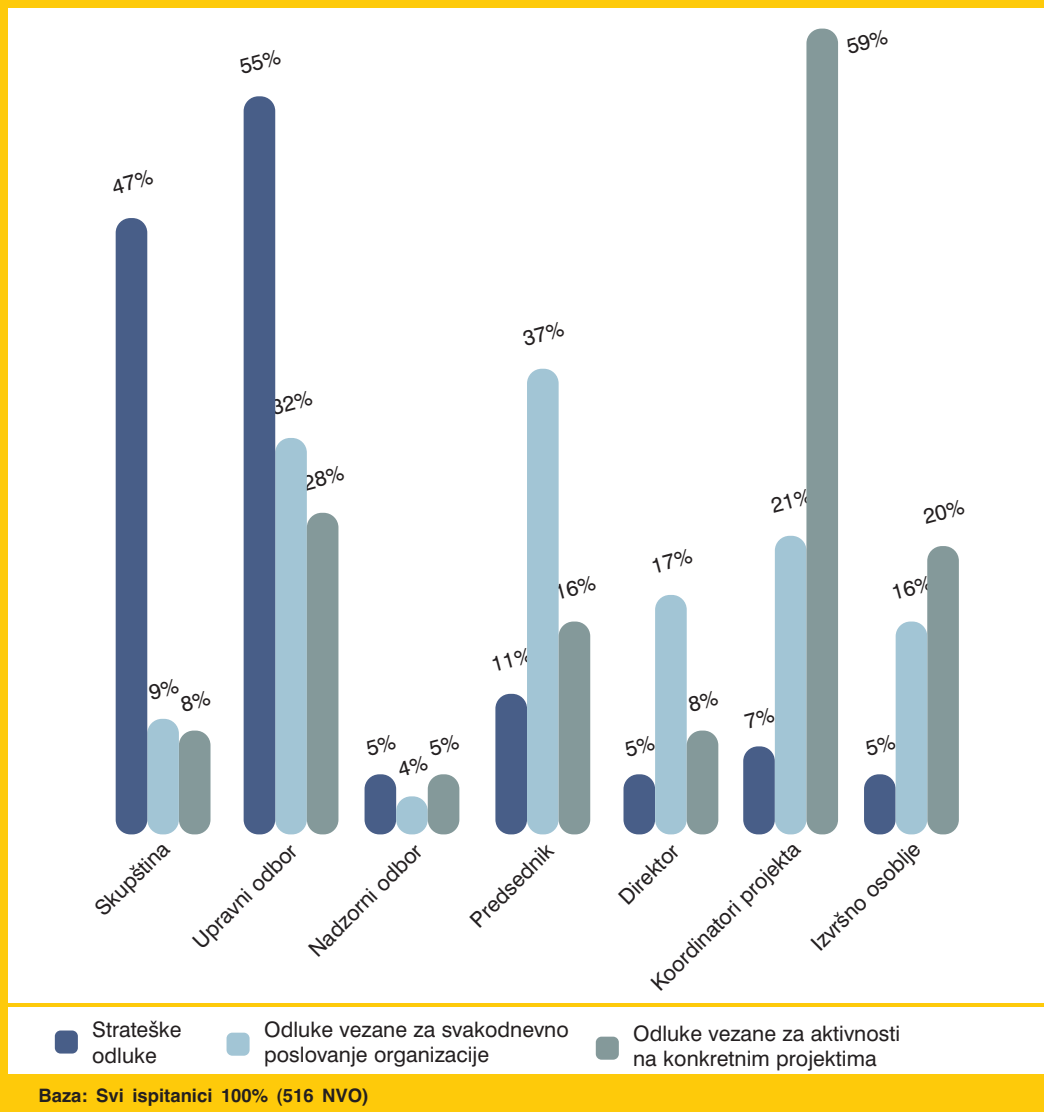
Proces donošenja odluka

Kao što se može videti sa Grafikonu 41 skupština i upravni odbor najčešće donose strateške odluke, predsednik i direktor donose odluke vezane za svakodnevno poslovanje, dok koordinatori i izvršno osoblje donose odluke vezane za aktivnosti na svakodnevnim projektima. Međutim, kao što se može videti, česta preklapanja nam govore da podela nadležnosti nije striktna i strogo definisana.

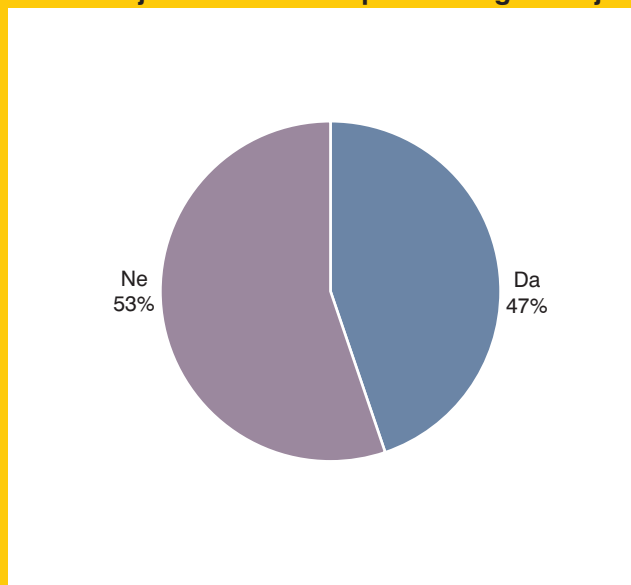
Skoro 1/2 organizacija, po izjavama učesnika ima osim statuta, pisana pravila i procedure donošenja odluka i celokupnog rada organizacije (Grafikon 42). Ovaj procenat je znatno veći od očekivanog, tako da je moguće da je zbog socijalne poželjnosti odgovora jedan deo ispitanika odgovorio potvrdno iako to nije realna slika (nemaju ova pravila u pisanoj formi).

Ocena stanja organizacije iz oblasti upravljanja i nadzora (Grafikon 43 - 16% ispitivanih organizacija smatra da nema potrebe za dodatnom edukacijom, 57% smatra da je stanje dobro, ali da bi bila potrebna dodatna edukacija, dok 27% smatra da im je edukacija iz oblasti upravljanja i nadzora neophodna. Nema većih razlika u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona), jedino je u okviru oblasti Razvoja civilnog društva u manjoj meri izražen stav da je edukacija neophodna).

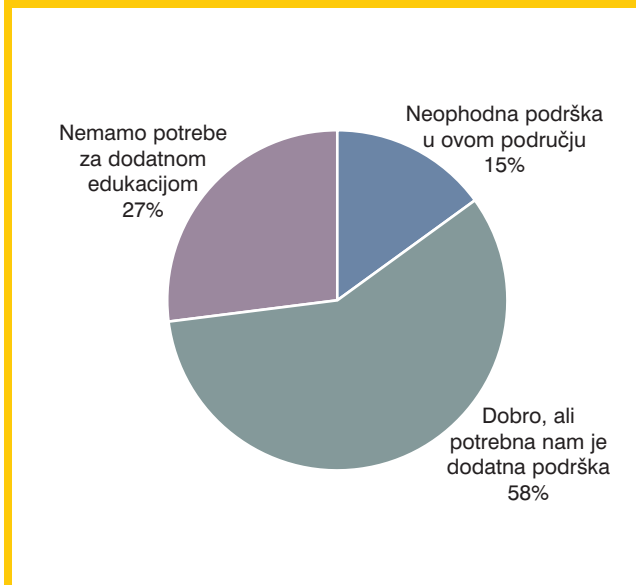
Grafikon 41: Koje odluke donosi svaka od sledećih instanci:

Grafikon 42: Da li u vašoj organizaciji, osim statuta, postoje pisana pravila i procedure donošenja odluka i celokupan rad organizacije?

Grafikon 43: Da li imate potrebe za dodatnom edukacijom iz oblasti upravljanja i nadzora?

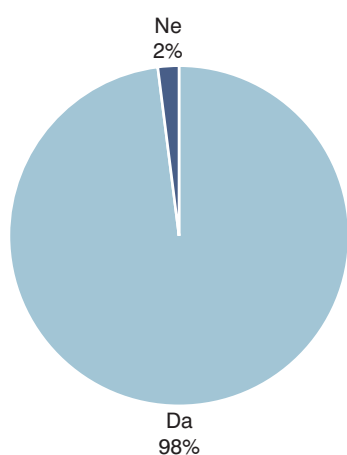

F. Saradnja među NVO - umrežavanje

98% organizacija je do sada imalo kontakta sa drugim NVO. Ovde treba naglasiti da se pod kontaktom podrazumeva bilo koji oblik saradnje (pomoć u aktivnosti i opremi, saradnja u mreži, zajedničko obavljanje projekata...).

Među različitim tipovima saradnje najčešće su zastupljeni: međusobna pomoć u aktivnostima (77% od onih koji su imali saradnju), saradnja u okviru NVO mreže (65%), obavljanje zajedničkih projekata (64%), treninzi za članove (50%), zajednički zahtevi donatorima (48%), pomoć u opremi i ustupanje prostorija (44%). Između članica i organizacija koje nisu članice FENS-a postoji razlika samo u saradnji unutar NVO mreže - članice FENS-a su češće ostvarivale saradnju unutar NVO mreža od nevladinih organizacija koje nisu članice FENS-a (78% prema 54%).

Grafikon 44: Da li ste do sada na bilo koji način saradivali sa drugim nevladinim organizacijama?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 45: Na koji način ste saradivali sa drugim nevladinim organizacijama?

Baza: Ako su saradivali, 98% (505 NVO)

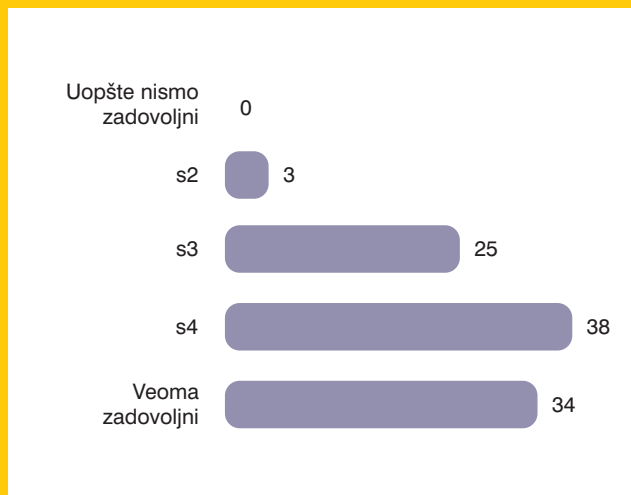
Najčešći motiv za ostvarivanje saradnje jesu zajednička interesovanja (86% od onih koji su imali saradnju), ali takođe i da bi se udovoljilo zahtevu donatora ili da bi se ostvarilo lakše prikupljanje sredstva (59%), kako bi se bolje iskoristili kapaciteti (45%) i kako bi se pomoglo drugoj organizaciji (43%). Lakše prikupljanje sredstva su kao razlog više navodile veće organizacije, organizacije iz Beograda, kao i članice FENS mreže.

Predstavnici nevladinog sektora su uglavnom zadovoljni nivoom saradnje koju njihova NVO ostvaruje sa drugim organizacijama u sektoru. 71% (od onih koji su imali saradnju) je zadovoljno saradnjom, 25% niti je zadovoljno niti je nezadovoljno, dok samo 4% nije zadovoljno saradnjom. Na pitanje šta vide kao glavne probleme u saradnji, najveći postotak ispitanika ili ne daje nikakav odgovor (46% onih koji su imali saradnju) ili izjavljuje da nema problema (11%). Ostatak navodi sledeće probleme u saradnji - nedovoljna angažovanost i nedovoljna motivacija samih članova NVO, loša i nedovoljna komunikacija između organizacija, čest neprofesionalizam u radu NVO, nedovoljna finansijska sredstva,

čak i međusobno nepoverenje organizacija.

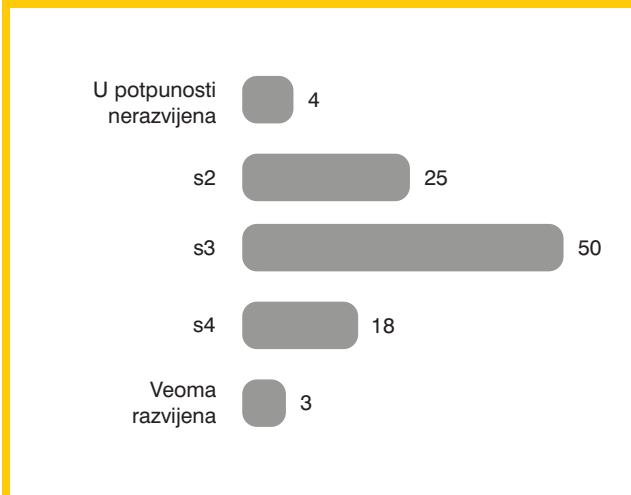
Ako, međutim, uporedimo zadovoljstvo saradnjom vlastite organizacije sa mišljenjem o razvijenosti saradnje unutar NVO sektora primećuje se značajna razlika u odgovorima. Dok postoji veliko zadovoljstvo sopstvenom saradnjom, saradnja unutar sektora se znatno lošije ocenjuje.

Grafikon 46: Kako biste ocenili saradnju vlastite NVO sa drugim NVO?

Baza: Ako su saradivali, 98% (505 NVO)

Grafikon 47: Kako biste ocenili saradnju unutar NVO sektora?

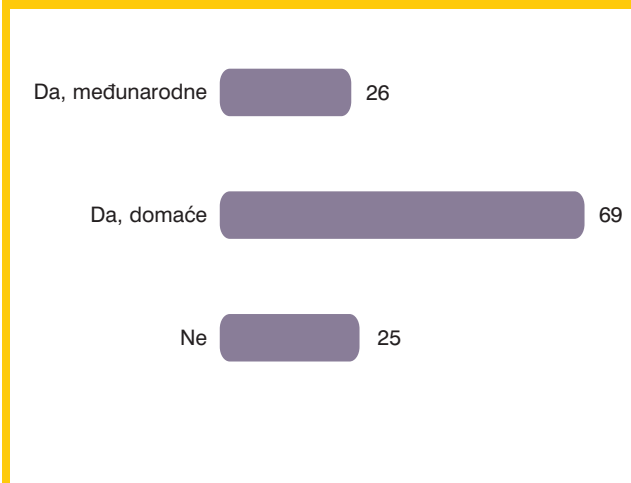

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

NVO umrežavanje

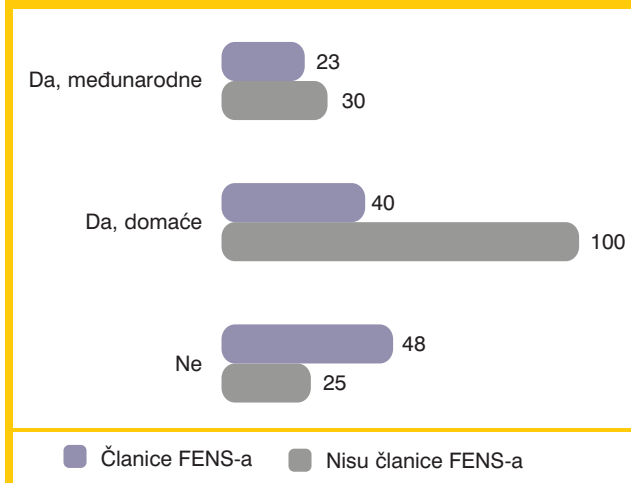
Od organizacija koje su imale saradnju sa drugim NVO (98% uzorka), 75% su članovi neke NVO mreže. 69% ovih nevladinih organizacija su članice domaćih mreža, a 26% međunarodnih. Naravno, postoji razlika između članica i ne članica FENS mreže: od organizacije koje nisu članice FENS-a, 48% ne pripada niti jednoj mreži, 40% su članice domaćih, 23% članice međunarodnih mreža. U pogledu članstva u domaćim mrežama nema većih razlika u odnosu na region, starost organizacije, oblast delovanja ili veličinu, međutim, kada su u pitanju međunarodne mreže slika je drugačija. Članice međunarodnih mreža su u dosta većem procentu starije, veće organizacije, iz Beograda.

Grafikon 48: Da li ste član neke mreže NVO?

Baza: Ako su saradivali, 98% (505 NVO)

Grafikon 49: Da li ste član neke mreže NVO?

Baza: Ako su saradivali, 98% (505 NVO)

Gledajući spisak članstva u međunarodnim i domaćim mrežama može se izdvojiti nekoliko osnovnih utisaka:

1. Ne postoji jasna distinkcija između pojma mreže i partnerskog odnosa sa drugom NVO - čest je slučaj da se umesto naziva mreža navode nazivi različitih organizacija. Ovo je podatak koji je u saglasnosti sa nalazima istraživanja NGO Policy Group iz 2001. godina: "Sam koncept koalicija i umrežavanja nije dovoljno jasan mnogim organizacijama. NVO koje su učestvovala u ovom istraživanju navode postojanje čak 181 različite mreže. Uglavnom samo jedna, a ponekad dve ili tri NVO, prepoznaju sebe kao člana određene mreže. Neke NVO su navodile pripadnost organizacijama koje ustvari nisu mreže. Rezultati istraživanja potvrdili su da još uvek nije dovoljno razjašnjeno među NVO šta se podrazumeva pod mrežom kao i njeno funkcionisanje.

2. Među međunarodnim mrežama nema ni jedne koja je okupila veći broj NVO - iako je navedeno preko 100 međunarodnih mreža, nijedna od njih ne okuplja više od 5% organizacija (članova međunarodnih mreža). Na vrhu liste nalaze se sledeće međunarodne mreže (preko 2%): SEEEN, Seecran, RNC, Evropski pokret, Save the children, CIVICUS, Teledom Savet Evrope, Youth peer.

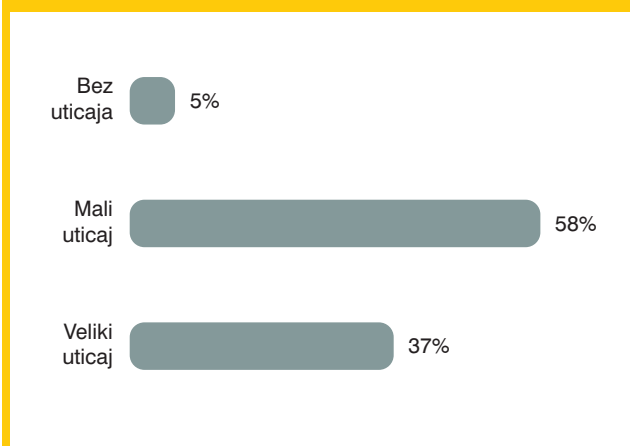
3. Među domaćim mrežama, osim FENS-a, nema ni jedne mreže u kojoj se nalazi više od 5% organizacija, članova domaćih mreža. Iako je i domaćih mreža navedeno preko 100, članstvo samo nekoliko prelazi 2% organizacija (koje su članovi domaćih mreža): CRNPS, NVO PVO, Volvoks, Srbija bez siromaštva. Budući da je u uzorku uzet nameran broj FENS i ne-FENS organizacija, na osnovu ovog istraživanja ne možemo zaključiti o učestalosti članstva u FENS mreži.

Kao glavne razloge za učlanjenje u neku mrežu, članice domaćih i međunarodnih mreža navode sledeće: - lakše ostvarivanje ciljeva i zajedničkih interesa, potreba za zajedničkim rešavanjem problema (63% NVO, članica mreža),

- razvoj NVO sektora - unapređenje rada, razmena iskustva, bolja informisanost, bolja komunikacija, finansijska podrška (49%), - mogućnost efektivnijeg, jačeg uticaja (24%), - poboljšanje slike o NVO u medijima (7%).

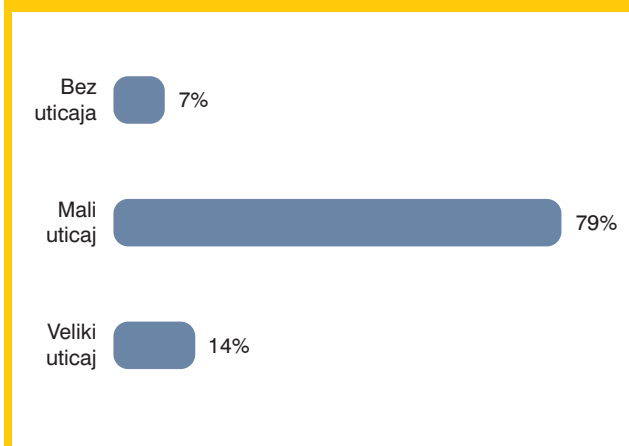
Sledeći grafikoni prikazuju poređenje stavova o uticaju vlastite mreže i generalno, uticaja mreža u NVO sektoru.

Grafikon 50: Kako biste procenili uticaj mreže/mreža čiji ste član?

Baza: Članice NVO mreža 70% (360)

Grafikon 51: Kako biste procenili generalni uticaj mreža u NVO sektoru?

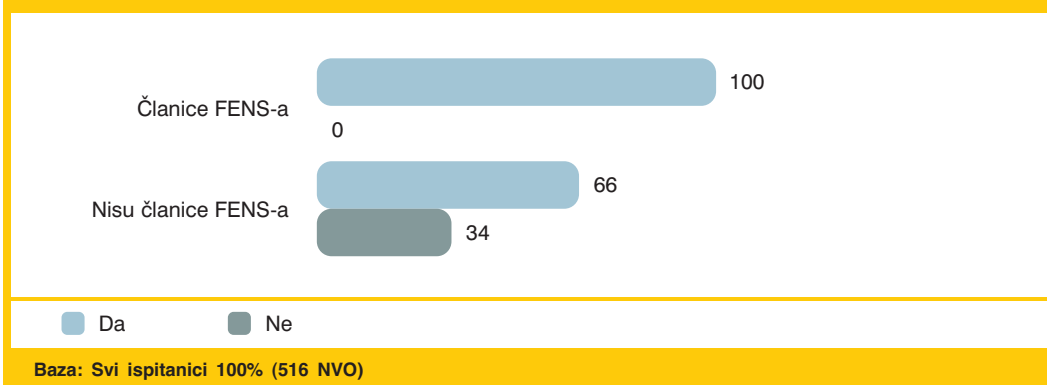

Baza: Ako su saradivali, 98% (505 NVO)

Može se primetiti da je najčešći stav da mreže imaju uticaj, ali da je on manjeg obima. Takođe, primetno je da se veći uticaj pripisuje delovanju vlastite mreže nego postojanju umrežavanja u NVO sektoru. Ovaj rezultat možemo protumačiti da predstavnici NVO sektora generalno smatraju da su mreže značajne za sektor, ali ne vide u dovoljnoj meri njihov uticaj, dok iz vlastitog iskustva vide delovanje mreže čiji su član. Na ovom pitanju nema većih razlika u zavisnosti od ispitivanih varijabli (starosti i veličine organizacije, oblasti delovanja, članstva u FENS-u i regiona).

Kao što se moglo očekivati, sve organizacije, članice FENS-a su čule za ovu NVO mrežu. Među organizacijama koje nisu članice ove mreže ukupno ima 66% organizacija koje su za nju čule. Nema većih razlika u zavisnosti od ispitivanih varijabli (starosti i veličine organizacije, oblasti delovanja i regiona).

Grafikon 52: Da li ste čuli za FENS (Federaciju nevladinih organizacija Srbije)?

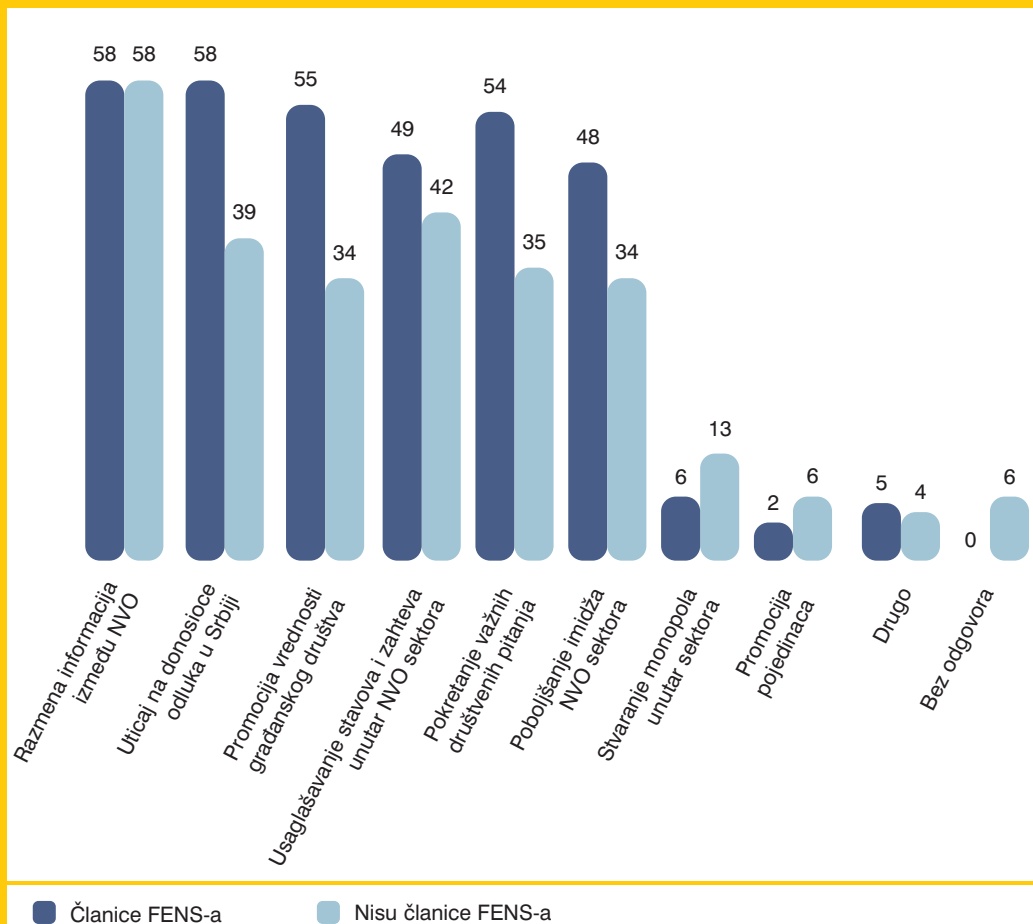
Odnos organizacija koje su članice FENS-a i onih koje to nisu je bio određen uzorkom, tako da na osnovu ovog istraživanja ne možemo govoriti o incidenci članstva u ovoj mreži u okviru NVO sektora. Ali zato možemo govoriti od razloga za učlanjenje. Naime kao glavne razloge, zašto su njihove organizacije postale članice, predstavnici organizacija u okviru FENS mreže su navodili:

- bolja saradnja, razmena iskustva, bolja informisanost (45% organizacija članica FENS-a),
- jačanje sektora u celini - razvoj, unapređenje rada, poboljšanje statusa u medijima (37%),
- lakše ostvarivanje zajedničkih interesa (29%),
- jačanje uticaja sektora na vlast i donošenje zakona (14%).

Predstavnici organizacija koje su čule za FENS, ali se njihove organizacije nikad nisu učlanile u ovu mrežu, kao glavne razloge zbog koga nisu postali članovi FENS-a navode sledeće:

- nedovoljna obaveštenost o ovoj mreži (47% organizacija koje su čule za FENS a nisu postali članovi),
- nezainteresovanost za učlanjenje u mrežu (18%),
- sumnja u uticaj FENS-a, negativan stav prema FENS-u (11%),
- lični problemi (13%)
- saradnja sa organizacijama koje su im bliskije, sa sličnom misijom (3%).

Grafikon 53: Šta je po vama svrha postojanja FENS-a?

Baza: Svi koji su čuli za FENS 82% (423 NVO)

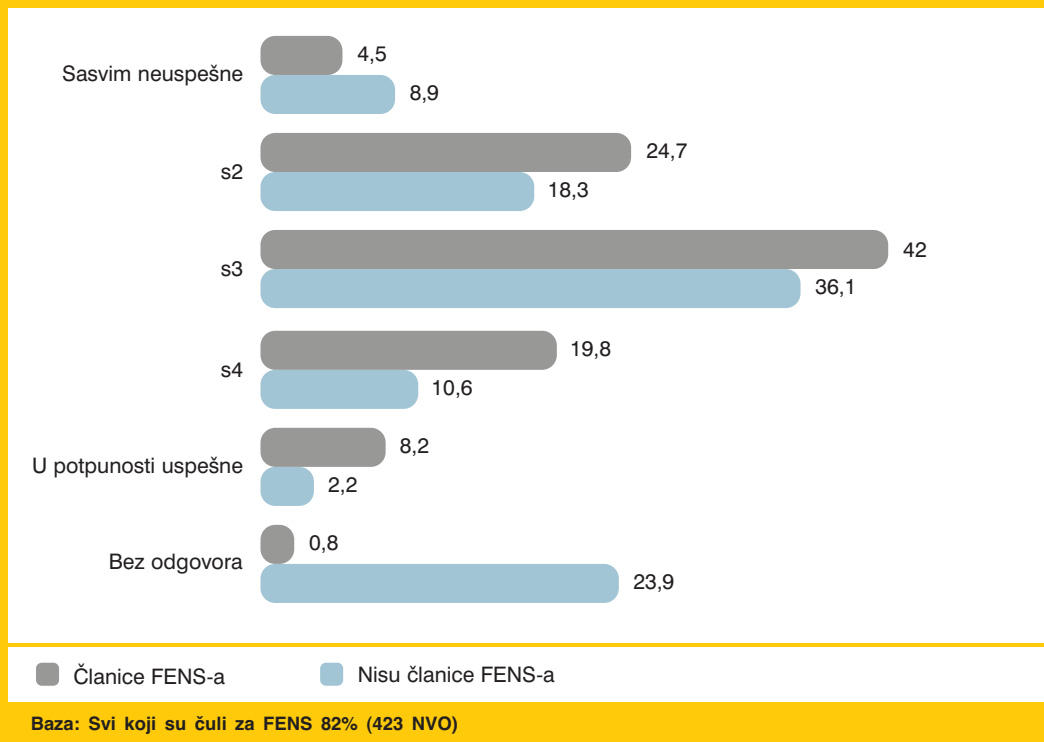
*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Stav prema FENS mreži je najčešće pozitivan - organizacije koje nisu članice ove mreže vide svrhu njenog postojanja pretežno u jačanju samog NVO sektora, dok njene članice opažaju svrhu znatno šire - pored jačanja NVO sektora navodi se jačanje uticaja na donosiocce odluka i celokupno javno mnjenje u Srbiji. Od organizacija koje su čule za FENS, kao najčešći odgovori na pitanje šta je svrha postojanja FENS-a javljaju se: razmena informacija između NVO, jačanje uticaja na donosiocce odluka u Srbiji, promocija vrednosti građanskog društva i usaglašavanje stavova i zahteva unutar NVO sektora u odnosu na državu, pokretanje važnih društvenih pitanja i poboljšanje imidža NVO sektora.

Predstavnici organizacija koje nisu članice FENS-a se slažu za predstavnicima članica FENS-a u stavovima da FENS ima važnu ulogu u jačanju odnosa unutar samog sektora, ali u znatno manjem procentu navode uticaj izvan sektora - uticaj na donosiocce odluka i javno mnjenje.

Dosadašnje aktivnosti FENS-a dobijaju prosečnu ocenu 2,92 na 5-stepenoj skali (1- sasvim neuspešne do 5 - sasvim uspešne). Najveći procenat ispitanika daje trojku (40% organizacija koje su čule za FENS) pri ocenjivanju uspešnosti dosadašnjih FENS-ovih akcija. Organizacije članice FENS-a daju nešto pozitivnije ocene aktivnostima ove mreže od onih koje to nisu. U odnosu na druge ispitivane varijable (starost i veličina organizacije, oblast delovanja, region) nema većih razlika u ocenama.

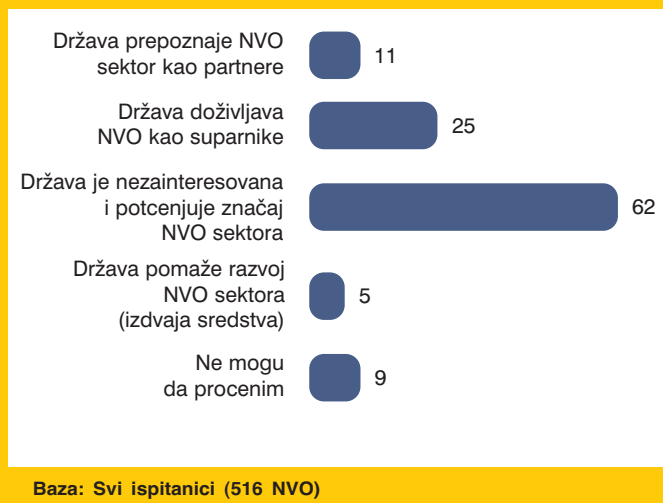
Grafikon 54: Kako biste ocenili dosadašnje aktivnosti FENS-a?

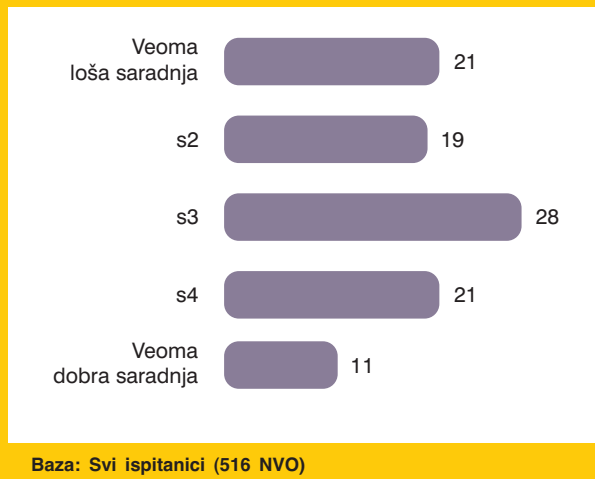
G. Saradnja NVO sa državom

Najveći deo ispitanika nije zadovoljan, generalno, odnosom države prema NVO sektoru i opaža ovaj odnos kao nerazvijen. Najčešći odgovor na pitanje kako bi procenili odnos države prema trećem sektoru jeste da je država nezainteresovana i potcenjuje značaj NVO sektora (62% ispitanika). 25% smatra da država doživljava NVO kao suparnike. Međutim, saradnja vlastite NVO sa lokalnom upravom se ocenjuje nešto pozitivnije od generalnog stanja u sektoru, mada su i dalje u većem procentu zastupljene negativnije ocene - saradnju kao lošu ocenjuje 40% organizacija, kao ni dobru ni lošu 28%, dok 32% smatra da im je saradnja dobra.

Grafikon 55: Kako biste ocenili odnos države prema NVO sektoru?

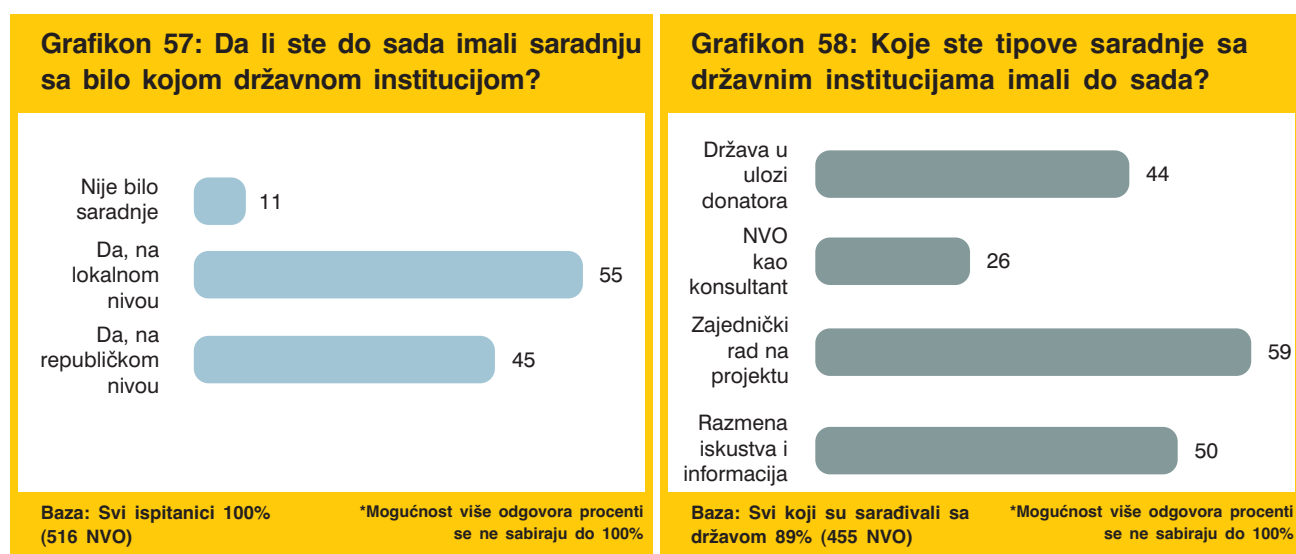

Grafikon 56: Kako biste ocenili saradnju vaše lokalne samouprave sa vašom organizacijom?

11% ispitanih NVO do sada nije imalo nikakvu saradnju sa državnim institucijama. 55% je imalo saradnju sa državnim institucijama na lokalnom nivou, a 45% sa državnim institucijama na republičkom nivou. Nevladine organizacije koje su osnovane pre 2000. kao i nevladine organizacije iz Beograda znatno su češće saradivale sa državnim institucijama na republičkom nivou od mlađih organizacija i organizacija iz unutrašnjosti. Ovaj podatak nam govori da su starije organizacije stekle određeni ugled i da su zbog svog iskustva bolje pozicionirane. Po pitanju saradnje na lokalnom nivou nema razlike u odnosu na ispitivane varijable (starost organizacije, oblast delovanja, veličina, članstvo u FENS-u i region).

Predstavnici organizacija koje do sada nisu imale saradnju kao razlog su navodili uglavnom nedovoljno interesovanja za saradnju kako od strane same NVO ("Nije bilo potrebe za saradnjom"), tako i od strane državne institucije ("Nisu hteli da saraduju").

Najčešći vid saradnje sa državom jeste zajednički rad na projektu (javlja se kod 59% organizacija koje su saradivale sa državom). Sledi razmena iskustva i informacija (50%). Država je kao donator pomogla u slučaju 44% organizacija. Malo začuđuje procenat od čak 26% organizacija koje su se u ovoj saradnji pojavile u ulozi konsultanta, i verovatno je u pitanju široko shvaćen pojam konsultacija (više u smislu stručne pomoći). Na ovom pitanju postoje razlike jedino u odnosu na region: organizacije iz Beograda češće se pojavljuju u ulozi konsultanta od organizacija iz drugih regiona (38% u odnosu na 22% - Centralna Srbija i 20% - Vojvodina), a sa druge strane država u ulozi donatora se najčešće pojavljuje u Vojvodini, a najređe u Centralnoj Srbiji (Vojvodina - 60%, Beograd - 47% i Centralna Srbija - 34%).

Kao najčešći problemi u saradnji sa državom javljaju se najčešće:

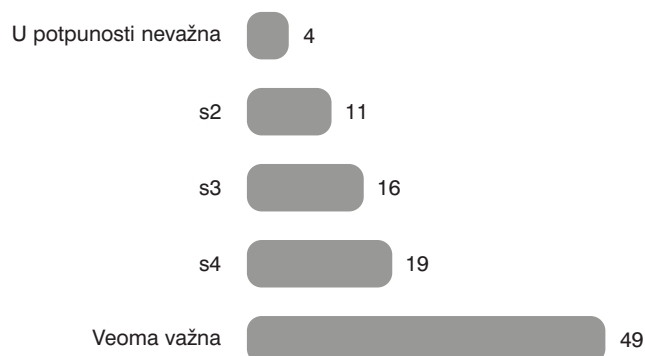
- nezainteresovanost predstavnika državnih organa (54% organizacija koje su saradivale sa državom),
- velika uloga neformalnih kontakata, "veza" (45%),
- državne institucije nemaju sredstava za pomaganje NVO aktivnosti (44%),
- velika državna administracija usporava proces razmene informacija (44%)
- saradnja na projektima se teško ostvaruje usled različitih nivoa kompetentnosti (34%).

25% predstavnika nevladinog sektora izjavljuje da im je državni aparat ili vlast do sada na neki način onemogućavala rad. Moguće je da je ovaj procenat još i veći, ali da se neki postupci državnog aparata ne prepoznaju kao onemogućavanje. Ova onemogućavanja se najvećim delom odnose na period posle pada Miloševićevog režima, dok je za vreme ovog režima taj procenat bio znatno veći. Po ovom pitanju nema razlike u odnosu na ispitivane varijable (starost organizacije, oblast delovanja, veličinu, članstvo u FENS-u i region).

Kao najčešći načini onemogućavanja rada navođeni su: uskraćivanje korišćenja prostora (18% organizacija koje navode da im je država onemogućivala rad), uskraćivanje finansija (15% datih organizacija), nesaradnja - "nisu davali garancije", "forsirali druge organizacije" (13%), nezainteresovanost (11%).

Najveći deo ispitanika smatra da je saradnja između NVO i države veoma važna - 49% svih ispitanika. Ipak, grafikon nam pokazuje da 15% organizacija ovu saradnju ne vide kao značajnu.

Grafikon 59: Kako biste ocenili važnost saradnje države i nevladinih organizacija?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

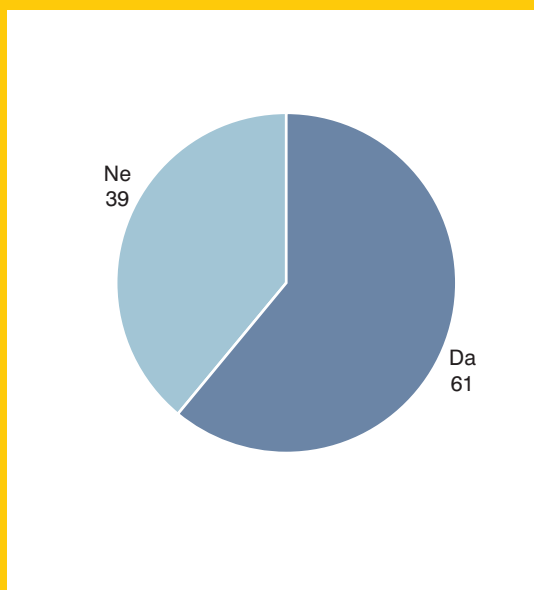
H. Saradnja NVO sa poslovnim sektorom

Kao što se iz Grafikona 60 može videti, 61% svih ispitanika tvrdi da je imalo saradnju sa poslovnim sektorom. Ovde treba naglasiti da se pod saradnjom podrazumeva bilo kakav vid komunikacije između NVO i kompanija, pa tako i donacija, čak i najmanjeg obima - u robi, novčana donacija... Saradnja je znatno češće ostvarivana među starijim organizacijama (70% starijih organizacija su imale saradnju), kao i među velikim NVO (71% velikih organizacija je imalo saradnju sa poslovnim sektorom). Takođe, uočljive su razlike u odnosu na oblast delovanja (kao što se može videti na Grafikonu 61): saradnja sa poslovnim sektorom je znatno češća u oblasti kulture, obrazovanja, ekologije, kao i socio-humanitarnog rada nego u oblasti zaštite ljudskih prava.

Zašto nije dolazilo do saradnje? Kao najznačajnije razloge zašto nije dolazilo do saradnje ispitanici (predstavnici NVO koje nisu ostvarile saradnju) su navodili sa jedne strane nezainteresovanost za saradnju poslovnog sektora, a sa druge strane i nezainteresovanost i samih NVO (drugi činiooci se javljaju znatno ređe):

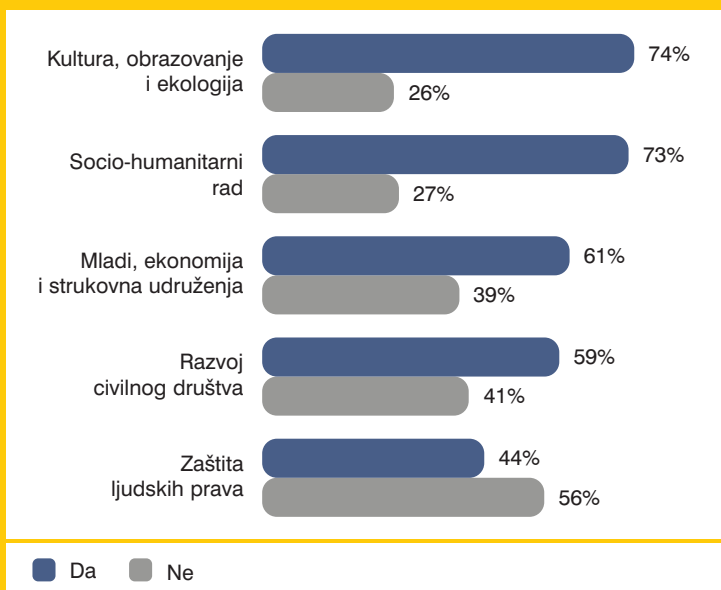
- **Nezainteresovanost poslovnog sektora** (Poslovni sektor nije zainteresovan - 24% organizacija koje nisu ostvarile saradnju, Poslovni sektor nije spreman da saraduje - 11%, Ne shvataju značaj NVO - 8%),

Grafikon 60: Da li ste do sada saradivali sa poslovnim sektorom?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 61: Da li ste do sada saradivali sa poslovnim sektorom? - po oblasti delovanja

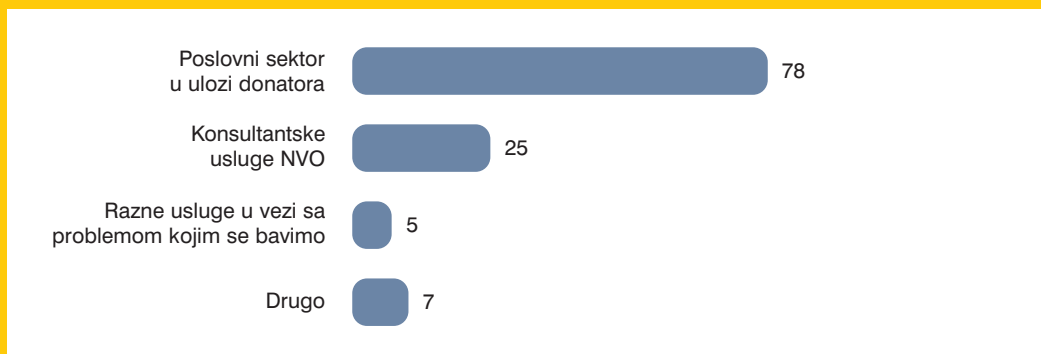
Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

- **Nezainteresovanost samih NVO** (Nismo imali potrebe za saradnjom -14%. Naša misija nije u vezi sa poslovnim sektorom - 12%, Niko nam nije ponudio saradnju - 3%)
- **Drugi činioci** - Poslovni sektor je nerazvijen, nema sredstava - 8%, Nije bilo prilike, uslova, mogućnosti za saradnju - 17%.

Saradnja je najčešće ostvarivana zbog zainteresovanosti predstavnika biznis sektora za određenu oblast (ovaj odgovor navodi 58% ispitanika čije NVO su ostvarile saradnju). Takođe važnu ulogu imaju i lični motivi predstavnika biznis sektora (29% ovih ispitanika), kao i članstvo predstavnika biznis sektora u upravnom odboru organizacije (17%).

Najčešći tip saradnje između poslovnog sektora i NVO jeste kada se predstavnik poslovnog sektora nađe u ulozi donatora - ukoliko se uzmu u obzir samo one organizacije koje su saradivale sa poslovnim sektorom, može se uočiti da je 78% ovih NVO imalo iskustva sa donatorstvom poslovnog sektora. 25% se pojavilo u ulozi konsultanta, a 5% je davalo druge tipove usluga. Saradnju gde se poslovni sektor nalazi u ulozi donatora mnogo češće su ostvarivale organizacije iz oblasti socio-humanitarnog delovanja nego organizacije iz drugih oblasti.

Grafikon 62: Koje ste tipove saradnje imali do sada sa poslovnim sektorom?

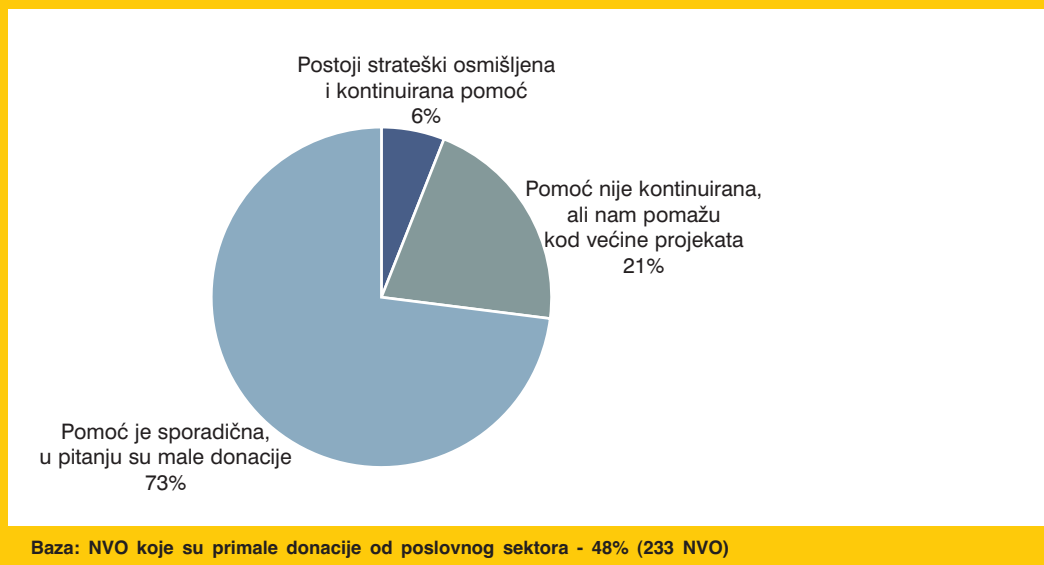
Baza: NVO koje su saradivale sa poslovnim sektorom 61% (312 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Kada se poslovni sektor pojavljuje u ulozi donatora, najčešće su u pitanju novčane donacije (66% organizacija koje su primale donacije), a onda "in kind" (u naturi) donacije (60% ovih organizacija).

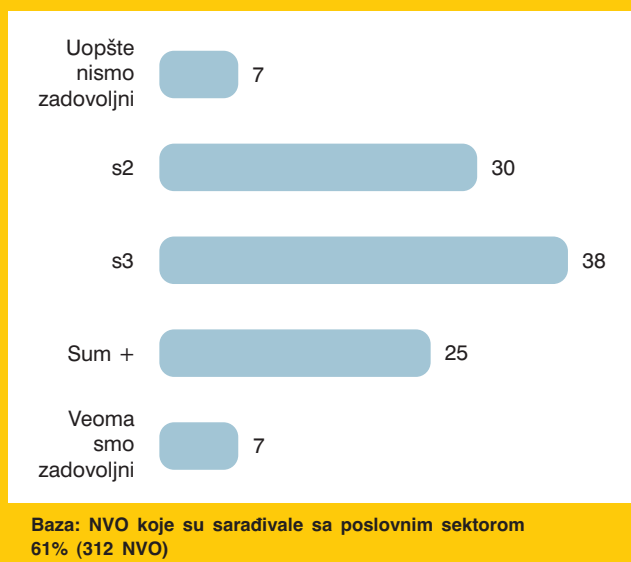
Sledeći grafikon, prikazuje prirodu pomoći dobijenu od strane poslovnog sektora. Jasno se vidi da najveći deo organizacija ustvari prima malu, sporadičnu pomoć od poslovnog sektora (73% od NVO koje su primile donacije). Samo 6% (od organizacija koje primaju donacije) ustvari dobija strateški osmišljenu i kontinuiranu pomoć. Još 21% ovih organizacija tvrdi da pomoć koju dobijaju nije kontinuirana, ali da je dobijaju redovno, za većinu projekata.

Grafikon 63: Kakva je priroda pomoći koju dobijate od poslovnog sektora?

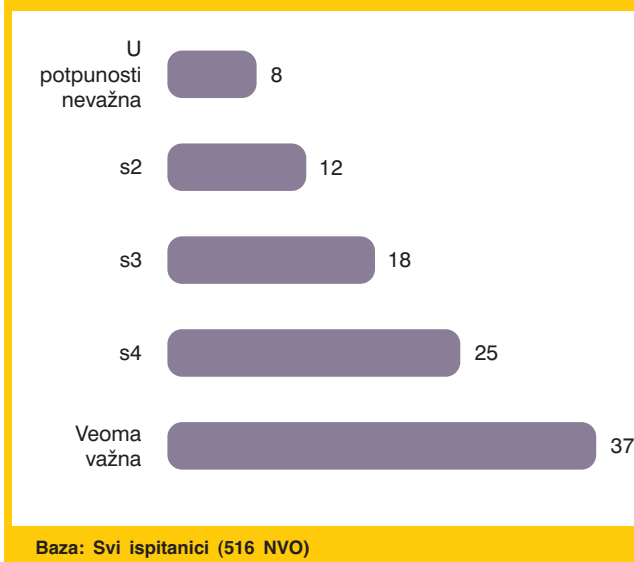

Zadovoljstvo saradnje sopstvene organizacije i poslovnog sektora je umereno - prosečna ocena na 5-stepenoj skali zadovoljstva iznosi 2.87 i kao što se može videti na grafikonu retke su ekstremne ocene saradnje (petice i jedinice) što nam govori da su retki kako izrazito negativni, tako i izrazito pozitivni slučajevi saradnje.

Grafikon 64: U kojoj meri ste zadovoljni saradnjom vaše organizacije sa poslovnim sektorom?

Grafikon 65: Kako biste ocenili važnost saradnje poslovnog sektora i nevladinih organizacija?

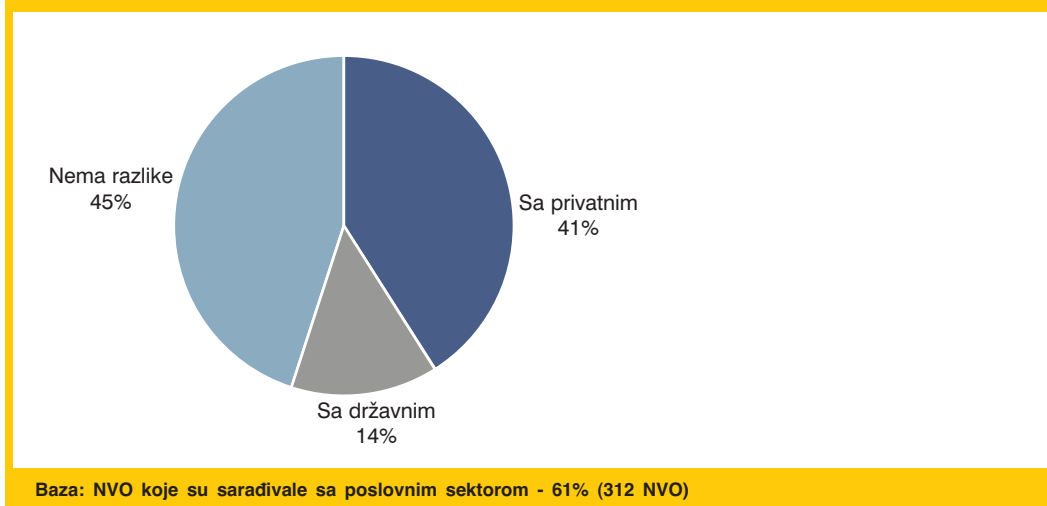

Grafikon procene važnosti saradnje, međutim ima potpuno drugačiji trend. Vidi se da najveći procenat ispitanika - predstavnika NVO sektora smatra da je saradnja sa poslovnim sektorom od izuzetnog značaja (37% svih ispitanika), a još 25% je vidi kao važnu. Ipak treba imati u vidu da 20% ispitanika ne vidi značajnost ove saradnje.

Po ova dva pitanja nema značajnijih razlika u odnosu na ispitivane varijable (starost organizacije, oblast delovanja, veličinu, članstvo u FENS-u i region).

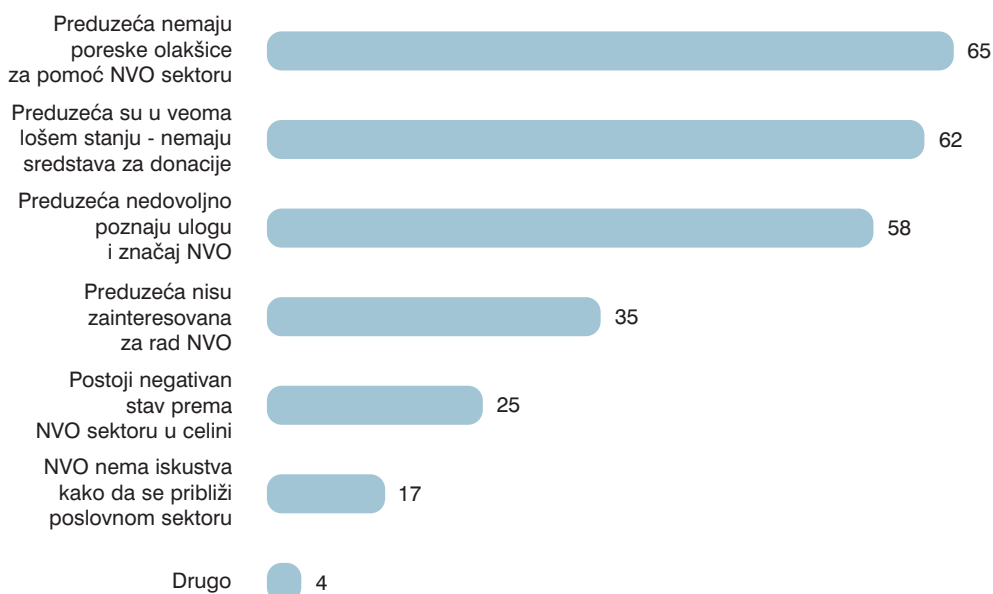
Na pitanje - Da li bolje saradujete sa privatnim ili državnim preduzećima, najveći procenat ispitanika - predstavnika NVO koje su do sada imale saradnju sa poslovnim sektorom smatra da nema razlike (45% predstavnika NVO koje su imale saradnju sa poslovnim sektorom). Međutim, ostatak ispitanika daje prednost preduzećima u privatnom vlasništvu. Ni po ovom pitanju nema značajnijih razlika u odnosu na ispitivane varijable (starost organizacije, oblast delovanja, veličina, članstvo u FENS-u i region).

Grafikon 66: Da li bolje saradujete sa privatnim ili sa državnim preduzećima?

Organizacije koje su do sada saradivale sa poslovnim sektorom pitali smo zašto saradnja između njih i poslovnog sektora nije još veća? Kao najčešći razlozi navode se prvenstveno finansijske teškoće sa kojima se preduzeća generalno, a takođe i vezano za ovu saradnju susreću: preduzeća nemaju poreske olakšice za pomoć NVO sektoru (navodi 65% ispitanika - predstavnika NVO koje su ostvarile saradnju sa poslovnim sektorom), zatim da su preduzeća u veoma lošem stanju (62% ovih ispitanika). Nedovoljno poznavanje uloge i značaja NVO sektora nalazi se na trećem mestu (58%). Očevidno, prema mišljenju predstavnika NVO sektora, negativan stav predstavnika biznis sektora prema trećem sektoru nije prisutan ili ima drugorazredni značaj: nezainteresovanost za rad NVO sektora navodi 35% ispitanika koji su ostvarili saradnju, a negativan stav poslovnog sektora prema NVO 25%. Indikativno je da se na poslednjoj stepenici na ovoj lestvici razloga navodi neiskustvo NVO da se približi poslovnom sektoru, koje kao razlog nedovoljne saradnje navodi samo 17% ovih ispitanika. Po ovom pitanju nema značajnijih razlika u odnosu na ispitivane varijable (starost organizacije, oblast delovanja, veličinu, članstvo u FENS-u i region).

Grafikon 67: Zašto saradnja između vaše organizacije i poslovnog sektora nije veća?

Baza: NVO koje su saradivale sa poslovnim sektorom
61% (312 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Na kraju ovog poglavlja zamolili smo sve ispitanike da daju predloge na pitanje šta NVO sektor može da uradi u cilju približavanja poslovnom sektoru. Ubedljivo najčešće, ispitanici su naglašavali da je potrebno bolje informisati poslovni sektor o radu, ulozi i značaju NVO sektora, kao i o koristi koju bi oba sektora imala od ove saradnje.

Grafikon 68: Šta NVO sektor može da uradi u cilju približavanja poslovnom sektoru?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

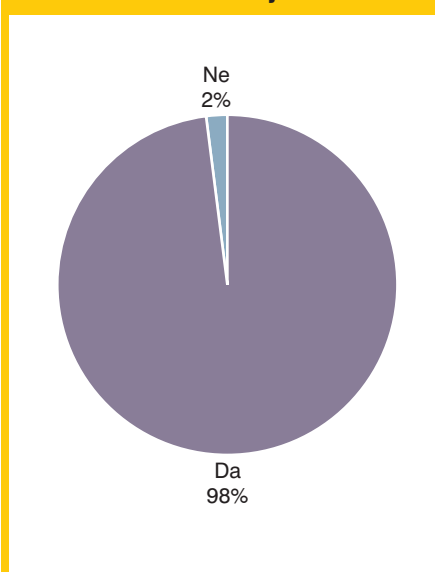
*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

I. Saradnja NVO sa medijima

Najveći procenat nevladinih organizacija ima kontakte sa medijima (98%). Ovde moramo naglasiti da se u ovom pitanju pod pojmom kontakta misli na bilo koji tip saradnje (od izveštavanja, reklamiranja pa sve do zajedničkog rada na projektu i davanja konsultantskih usluga). Po ovom pitanju nema značajnijih razlika u odnosu na ispitivane varijable (starost organizacije, oblast delovanja, veličinu, članstvo u FENS-u i region).

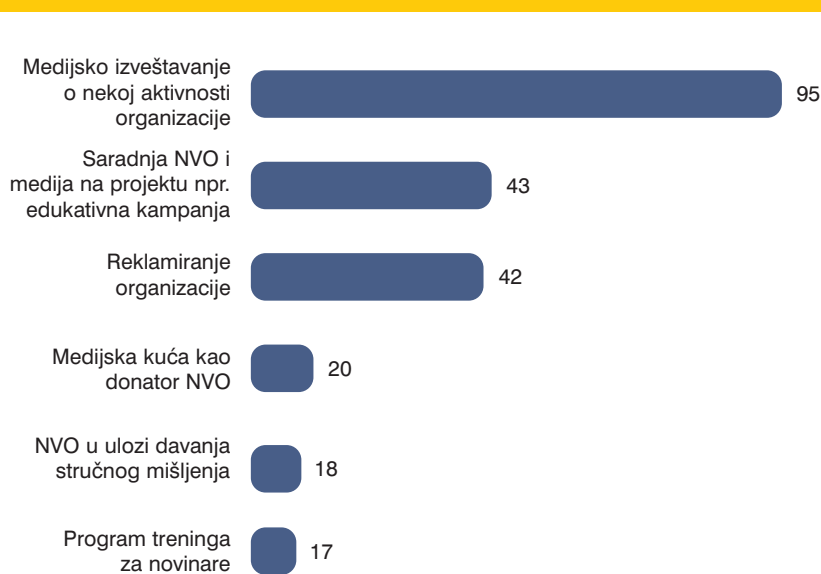
Kada pogledamo razloge saradnje vidimo da se ta saradnja u najvećem broju slučajeva (95% organizacija koje su ostvarile saradnju) ogleda u medijskom izveštavanju o nekoj aktivnosti organizacije. Međutim, nije redak ni slučaj, po izjavama naših ispitanika, zajedničkog rada NVO i medija na nekom projektu (43% organizacija koje su ostvarile saradnju). Sledi reklamiranje organizacije (42% organizacija). Reklamiranje organizacije se kao vid saradnje znatno češće pominje od strane predstavnika NVO sektora iz unutrašnjosti nego iz Beograda - razlog tome verovatno leži u činjenici (što će se videti i iz kasnijih odgovora) da lokalni mediji iz unutrašnjosti daju znatno više prostora za promovisanje NVO sektora.

Grafikon 69 : Da li ste do sada imali bilo kakav tip saradnje ili kontakt sa medijima?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 70: Razlozi saradnje sa medijima?

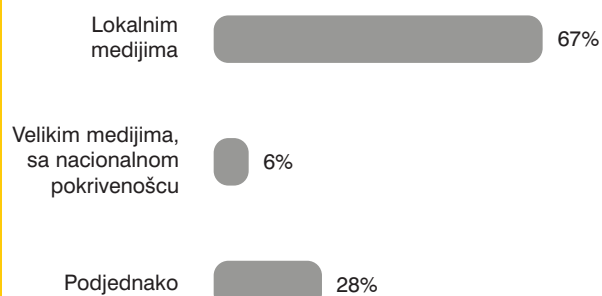

Baza: NVO koje su saradivale sa medijima 98% (505 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

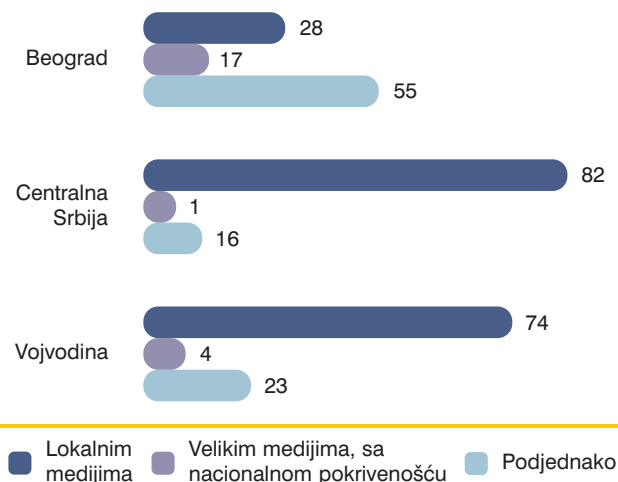
Od svih organizacija koje su imale kontakt sa medijima (ukupno 98% uzorka) 67% je kontaktiralo lakše sa lokalnim, 28% ne primećuje razliku, dok je samo 6% lakše ostvarilo saradnju sa velikim, nacionalnim medijima (Grafikon 71.). Međutim, postoje velike regionalne razlike (Grafikon 72.) - u Beogradu se saradnja sa velikim medijima, sa nacionalnom pokrivenošću mnogo lakše ostvaruje nego u druga dva regiona, u Vojvodini i Centralnoj Srbiji. Možemo reći da je u ova dva regiona saradnja sa velikim medijima skoro u potpunosti neostvarena, ali da su lokalni mediji očigledno otvoreni za saradnju.

Grafikon 71: Da li ste saradnju lakše ostvarivali sa lokalnim ili velikim, nacionalnim medijima?

Baza: NVO koje su saradivale sa medijima - 98% (505 NVO)

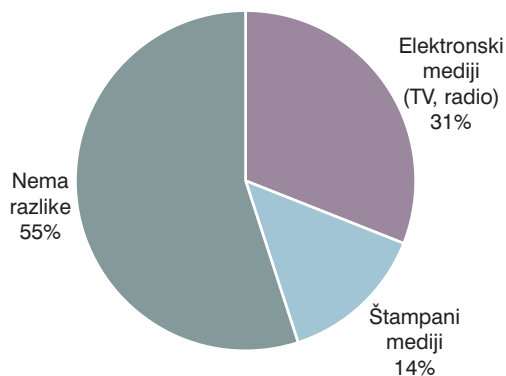
Grafikon 72: Da li ste saradnju lakše ostvarivali sa lokalnim ili velikim, nacionalnim medijima? - po regionima

Baza: NVO koje su saradivale sa medijima - 98% (505 NVO)

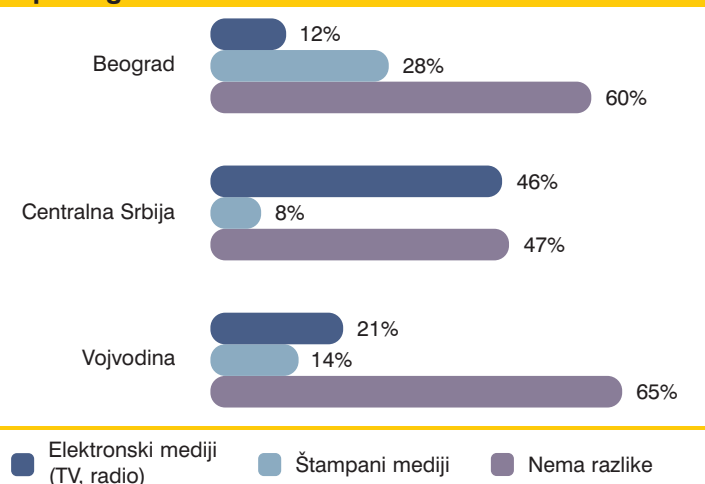
55% predstavnika svih NVO koje su ostvarile saradnju sa medijima smatra da nije bilo razlike u ostvarivanju saradnje između štampanih i elektronskih medija (Grafikon 73.). 31% predstavnika ovih organizacija tvrdi da je saradnja lakše ostvarena sa elektronskim medijima, dok 14% lakše ostvaruje saradnju sa dnevnim novinama i magazinima. Jasnija slika dobija se kada ovo pitanje pogledamo u odnosu na regionalne razlike (Grafikon 74.). Uočavamo da, ponovo, u Beogradu imamo znatno drugačiju sliku nego u ostala dva regiona. U Beogradu je nevladinim organizacijama, očevidno, znatno lakše nego u drugim regionima da kontaktiraju sa štampanim medijima. U Centralnoj Srbiji je najveća razlika u dostupnosti ova dva medija - elektronski mediji su znatno dostupniji od štampanih, dok u Vojvodini postoji najveća ujednačenost u dostupnosti različitih tipova medija.

Grafikon 73: Da li ste saradnju lakše ostvarivali sa elektronskim ili štampanim medijima?

Baza: NVO koje su saradivale sa medijima 98% (505 NVO)

Grafikon 74: Da li ste saradnju lakše ostvarivali sa elektronskim ili štampanim medijima? - po regionima

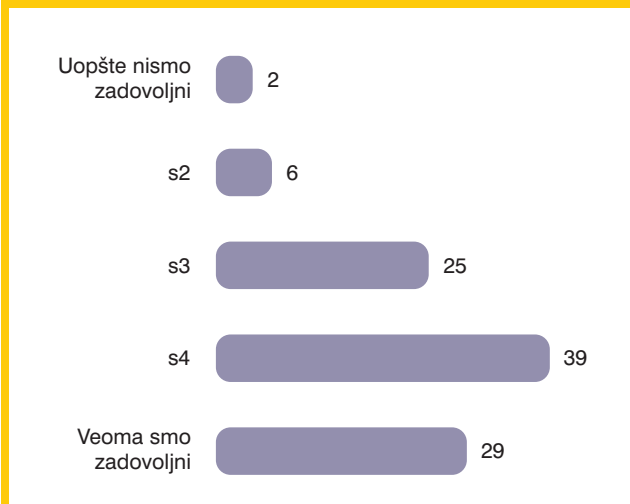

Baza: NVO koje su saradivale sa medijima 98% (505 NVO)

Sledeća 4 grafikona pokazuju ocene na 5-stepenoj skali: zadovoljstvo ličnom saradnjom sa medijima, generalna ocena razvijenosti saradnje NVO sektora i medija, ocena medijske percepcije NVO sektora i ocena važnosti saradnje između ova dva sektora. Možemo izvesti zaključak da se saradnja sa medijima doživljava kao veoma važna - skoro da nema predstavnika nevladinog sektora koji tako ne misli. Takođe, dosadašnja iskustva u toj saradnji su mahom pozitivna (prosečna ocena na skali zadovoljstva - 3.87 i odgovara "umerenom zadovoljstvu"). Čak 78% ispitanika je zadovoljno dosadašnjom saradnjom! Samo 8% izražava nezadovoljstvo dosadašnjom saradnjom.

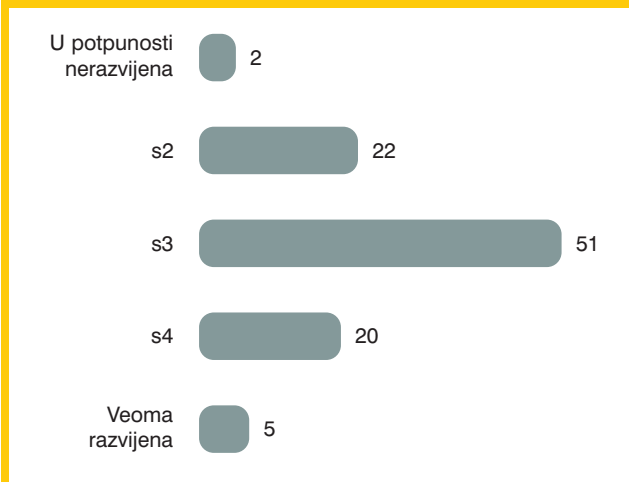
Sa druge strane, smatra se da saradnja nije dovoljno razvijena kada se posmatra sektor u celini (srednja ocena saradnje iznosi 3.04, a najčešći odgovor odgovara trojci na 5-stepenoj skali - "nije ni razvijena niti nerazvijena"). Takođe, najizraženiji je stav da mediji slabo, samo delimično razumeju značaj NVO sektora u Srbiji (ponovo, kao najfrekventnija, javlja se ocena 3 na 5-stepenoj skali).

Grafikon 75: U kojoj meri ste zadovoljni saradnjom vaše organizacije sa medijima?

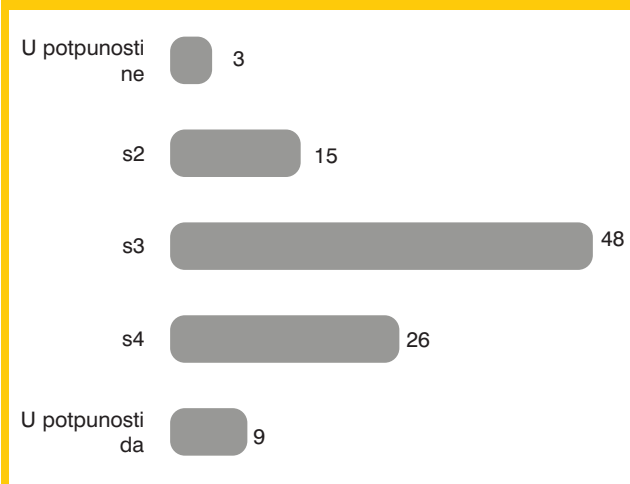
Baza: NVO koje su saradivale sa medijima - 98% (505 NVO)

Grafikon 76: Kako biste, generalno, ocenili razvijenost saradnje medija i nevladinih organizacija?

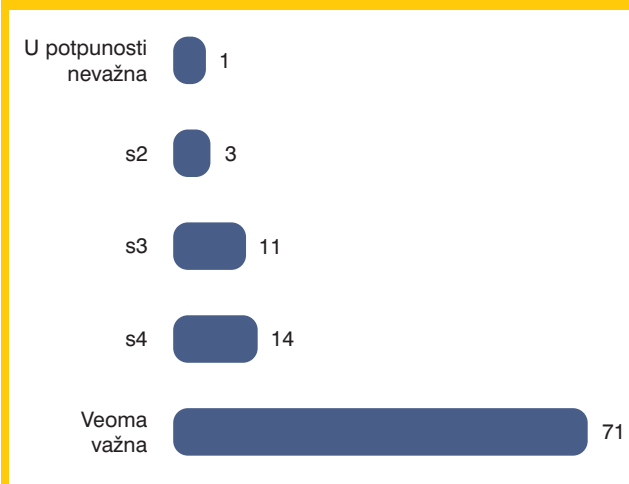
Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

Grafikon 77: U kojoj meri, po vašem mišljenju, mediji razumeju značaj i ulogu NVO?

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

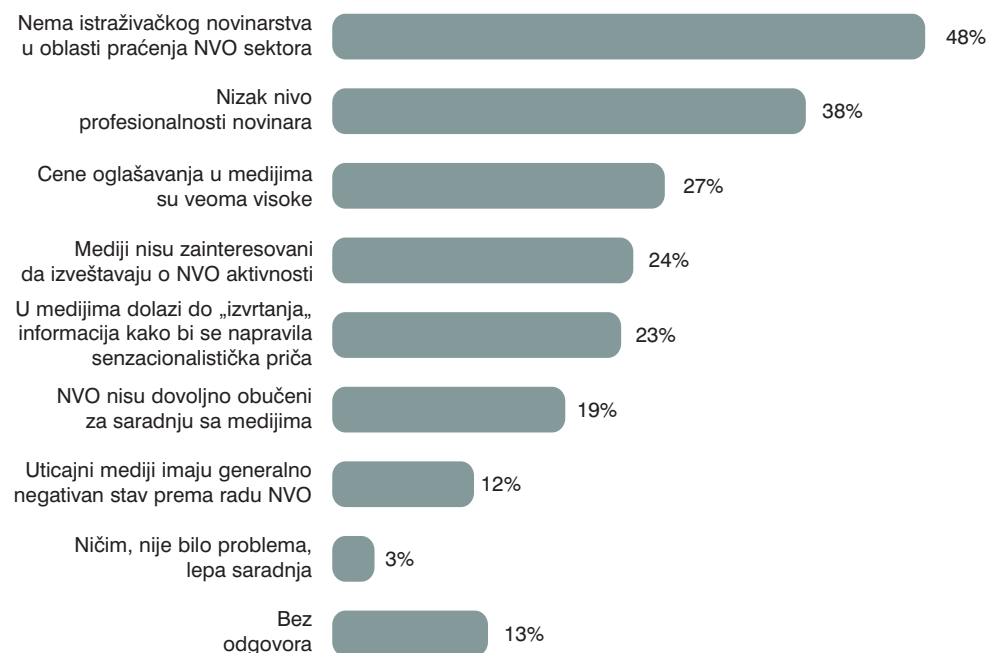
Grafikon 78: Kako biste ocenili važnost saradnje medija i nevladinih organizacija?

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

Za probleme u saradnji uglavnom se krive novinari - ne prepoznaje se značaj aktivne uloge NVO u saradnji sa medijima. Kao najčešći razlozi čime nisu bili zadovoljni u dosadašnjoj saradnji sa medijima, ispitanici su najčešće navodili da nema istraživačkog novinarstva u oblasti praćenja NVO sektora (48% predstavnika NVO koje su imale saradnju sa medijima), kao i da je generalno nizak nivo profesionalnosti novinara (38% ovih organizacija). Samo 19% organizacija smatra da i same NVO nisu dovoljno obučene za rad sa medijima.

Grafikon 79: Čime niste bili zadovoljni tokom saradnje sa medijima?

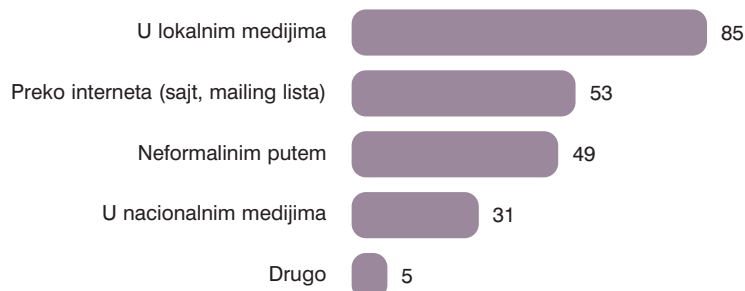

Baza: NVO koje su saradivale sa medijima - 98% (505 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Promociju svog rada, nevladine organizacije najčešće vrše preko lokalnih medija (ovaj odgovor navodi 85% organizacija koje su imale saradnju sa medijima). Sledi promocija preko interneta (web site i mail) i neformalnim putem. Promocija u nacionalnim medijima je najređi slučaj. Međutim, ova dostupnost nacionalnih medija veoma varira u zavisnosti od kredibiliteta koji ima nevladina organizacija - tako nam rezultati pokazuju da promociju svog rada u velikim, nacionalnim medijima znatno češće imaju velike NVO, osnovane pre 2000, iz Beograda. NVO iz Beograda takođe češće koriste internet kao sredstvo komunikacije, ali su manje nego NVO iz drugih regiona prisutne u lokalnim medijima.

Grafikon 80: Da li i na koji način promovirate programe i projekte vaše NVO?

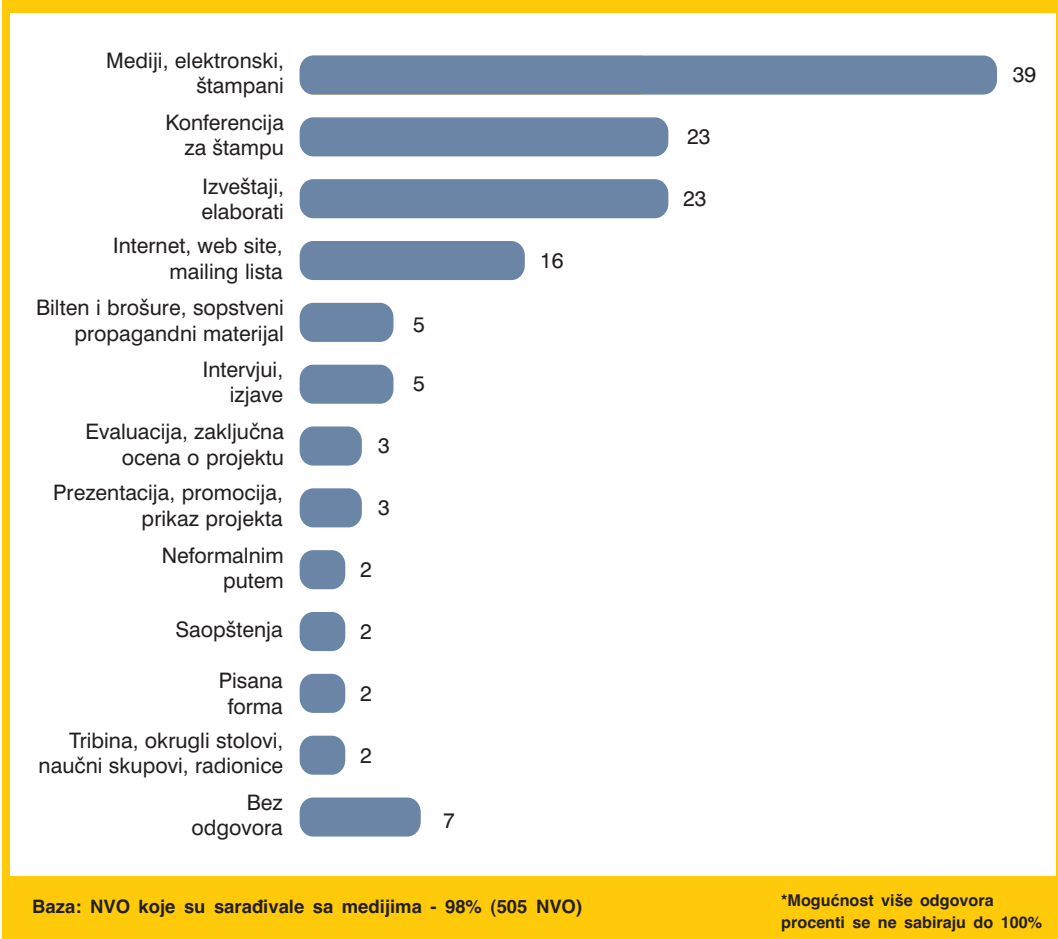

Baza: NVO koje su saradivale sa medijima - 98% (505 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

O rezultatima svojih projekata NVO izveštavaju na različite načine - međutim, kao najčešće se pojavljuje izveštavanje u medijima, konferencije za štampu, izveštaji i elaborati, kao i web site i mailing lista.

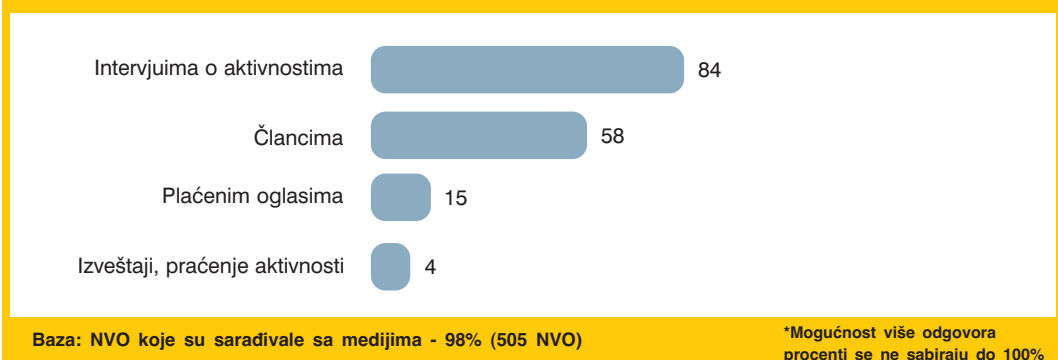
Grafikon 81: Na koji način izveštavate o rezultatima svojih projekata?

Na osnovu sledećeg grafikona vidimo da je najčešći vid praćenja aktivnosti NVO organizacija od strane medija putem uzimanja intervjua od predstavnika nevladinog sektora (navodi 84% ispitanika). Pokrivanje aktivnosti kroz razne novinske članke je sledeće na listi, zatim slede plaćeni oglasi. Vidimo da se na samom dnu liste, sa svega 4%, javlja kontinuirano praćenje aktivnosti od strane medija.

Izveštavanje putem novinskih članaka je najčešće u Beogradu, a najređe u Centralnoj Srbiji, što je u saglasnosti sa već dobijenim podacima da je u Beogradu veća dostupnost štampanih medija.

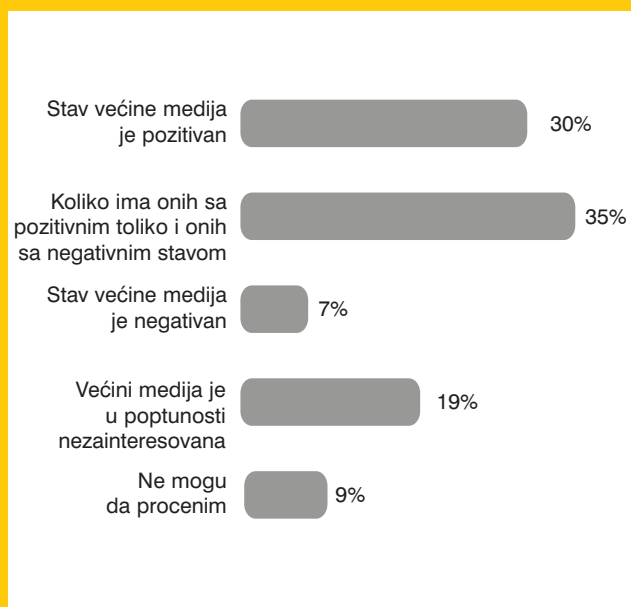
Grafikon 82: Kako mediji pokrivaju aktivnosti vaše organizacije?

Kako nevladine organizacije ocenjuju stav medija prema njihovom sektoru? Najveći deo ispitanika smatra da se mediji međusobno razlikuju u svom stavu prema nevladinom sektoru i da ima i onih sa pozitivnim i onih sa negativnim stavom (35% svih ispitanika). Takođe je visok procenat ispitanika koji smatraju da većina medija ima više pozitivan nego negativan stav prema NVO sektoru (30%). Po ovom pitanju nema značajnijih razlika u odnosu na ispitivane varijable (starost organizacije, oblast delovanja, veličinu, članstvo u FENS-u i region).

Ocena stanja organizacije na području saradnje sa medijima - 32% ispitivanih organizacija smatra da nema potrebe za dodatnom edukacijom, 53% smatra da je stanje dobro, ali da bi bila potrebna dodatna edukacija, dok 15% smatra da im je edukacija iz oblasti saradnje sa medijima neophodna. Nema većih razlika u zavisnosti od ispitivanih varijabli (godina osnivanja, oblasti delovanja, veličine, članstva u FENS-u, regiona).

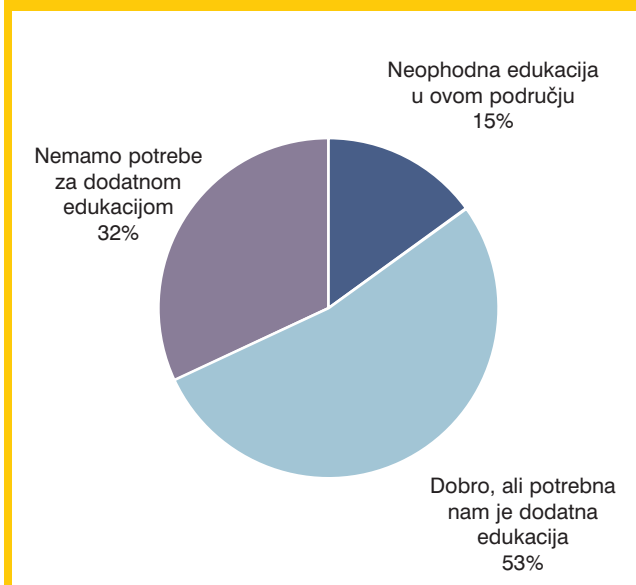
Grafikon 83: Kako biste ocenili generalan stav medija prema NVO sektoru?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora
procenti se ne sabiraju do 100%

Grafikon 84: Kako biste ocenili stanje u vašoj organizaciji u pogledu saradnje sa medijima?

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

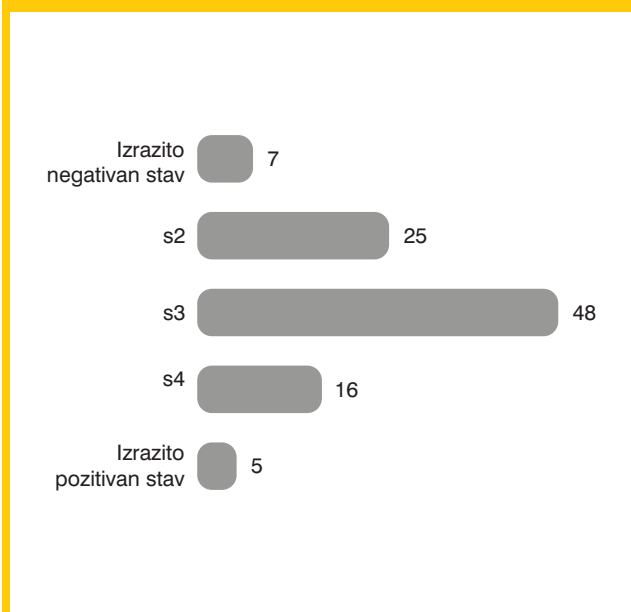
K. Odnos javnosti prema NVO

Stav sredine prema NVO sektoru ocenjen je kao prevashodno neutralan (47% ispitanika daje ocenu 3 na 5-stepenoj skali od 1 - izrazito negativan stav sredine do 5 - izrazito pozitivan stav sredine). Prosečna ocena na ovoj skali je 2,86 (na skali od 1 do 5).

Po ovom pitanju nema većih razlika u odnosu na ispitivane varijable (veličinu organizacije, članstvo u FENS-u, godinu osnivanja, oblast delovanja i region kome NVO pripada).

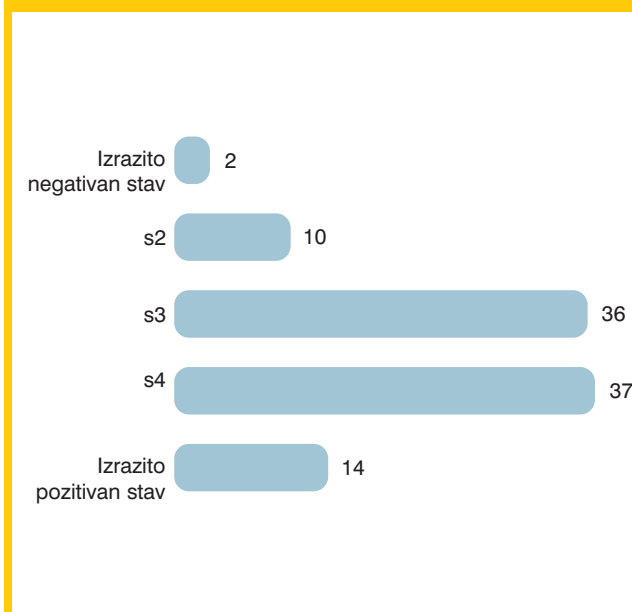
Uočene su nešto veće ocene kada su ispitanici iznosili kako vide stav sredine u kojoj deluju, konkretno prema njihovoj NVO (najčešći odgovor je ocena 4 na 5-stepenoj skali od 1 - izrazito negativan do 5 - izrazito pozitivan stav). Prosečna ocena na ovoj skali je 3,50 (u odnosu na 2,86 prema delovanju NVO sektora u celini). Moglo bi se reći da ispitanici percipiraju odnos sredine u kojoj deluju kao mnogo blagonakloniji i pozitivniji prema sopstvenoj organizaciji, nego prema NVO sektoru u celini.

Grafikon 85: Kako biste ocenili stav sredine u kojoj delujete prema NVO sektoru u celini?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

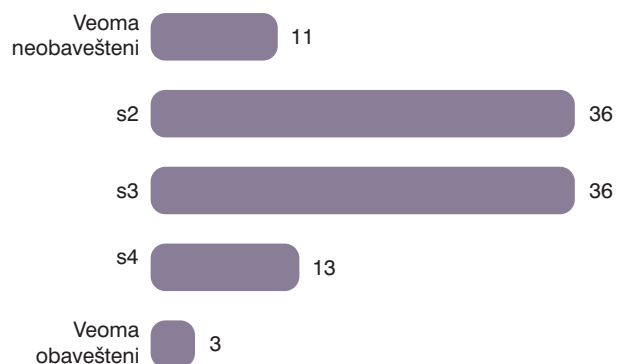
Grafikon 86: Kako biste ocenili stav sredine u kojoj delujete prema vašoj organizaciji?

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

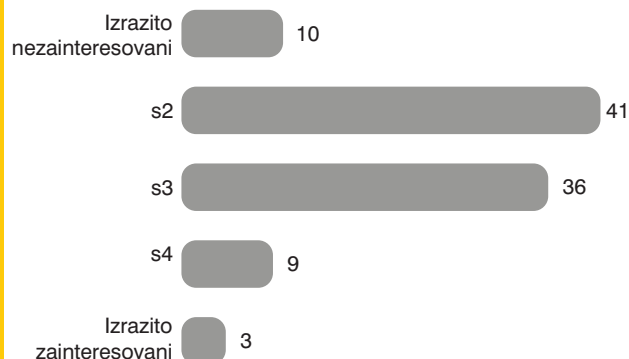
Percepcija obaveštenosti građana o delovanju NVO sektora je relativno niska (Grafikon 87.) (prosečna ocena 2,60 na 5-stepenoj skali od 1 - veoma neobavešteni do 5 - veoma obavešteni). Po ovom pitanju su uočene regionalne razlike. Ispitanici iz Centralne Srbije u nešto većem stepenu opažaju građane Srbije kao obaveštene o delovanju NVO sektora, naročito u odnosu na ispitanike iz Beograda.

Grafikon 87: Kako biste ocenili obaveštenost građana u vašoj sredini o delovanju NVO sektora?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

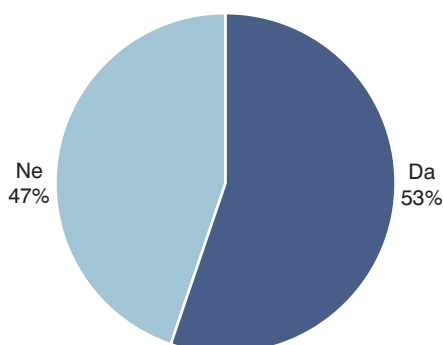
Grafikon 88: Koliko su građani u vašoj sredini zainteresovani za rad NVO sektora?

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

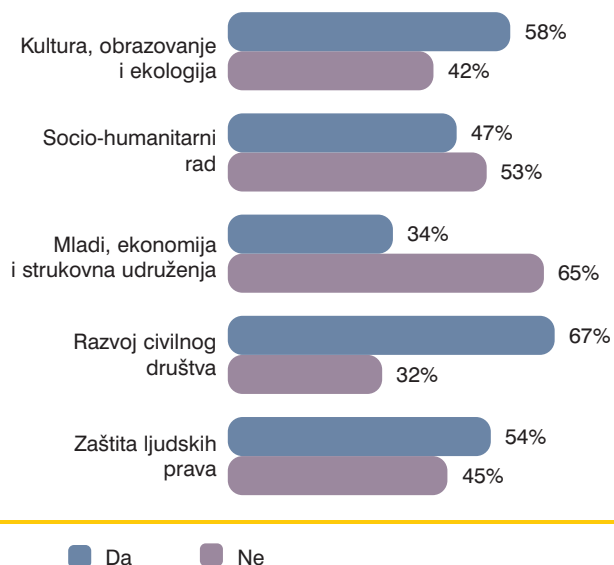
Na pitanje koliko su građani u vašoj sredini zainteresovani za rad NVO sektora (Grafikon 87.), u nešto većem stepenu su izražene negativne ocene. Prosečna ocena na ovoj skali (5-stepena skala od 1 - veoma nezainteresovani do 5 - veoma zainteresovani) je 2,5. Na ovom pitanju nisu dobijene veće razlike u odnosu na ispitivane varijable (između organizacija različite veličine, iz različitih regiona, nastalih pre i posle 2000. godine, članica FENS-a i onih koje to nisu). Samo organizacije koje se bave zaštitom ljudskih prava u nešto višem procentu smatraju da su građani zainteresovani za delovanje NVO sektora.

Grafikon 89: Da li vaša organizacija ima strategiju u odnosima sa javnošću?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 90: Da li vaša organizacija ima strategiju u odnosima sa javnošću?

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

53% ispitanika, predstavnika NVO sektora izjavljuje da njihova organizacija ima strategiju u odnosima sa javnošću (što je prikazano na grafikonu 89.). U odnosu na oblast delovanja primećuje se da jedino kod NVO koje se bave mladima postoji drugačiji trend (slika je u potpunosti obrnuta - kod ovih organizacija 65% nema strategiju u odnosima sa javnošću, a samo 34% ima).

Organizacije koje se bave razvojem civilnog društva u najvećem procentu imaju strategiju (65% ovih organizacija). Razlike medju različitim regionima, članstvu u FENS-u, godini osnivanja i veličini organizacije nisu značajne.

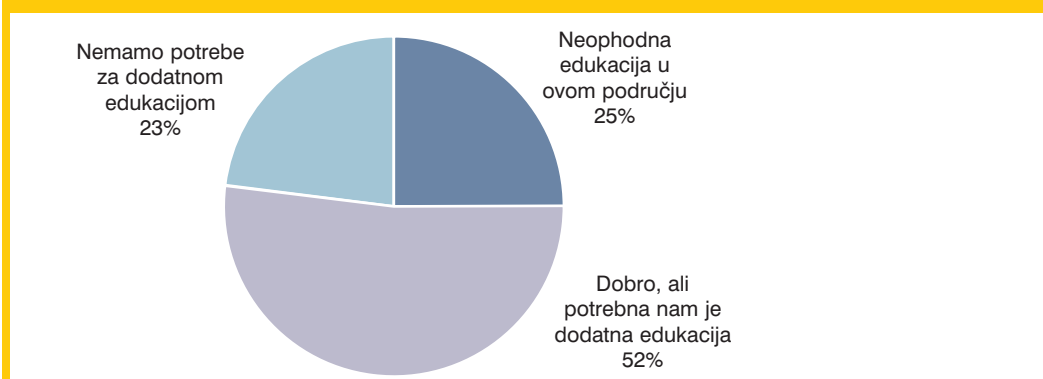
Kada navode načine na koje njihova organizacija komunicira sa javnošću, najfrekventniji odgovori su: direktan kontakt sa građanima/korisnicima (67%), štampani materijal - brošure, flajeri, lifleti, poster (65%), saopštenja za javnost (58%), medijske kampanje (50%), konferencije za štampu (46%), web prezentacije, internet sajt (43%), godišnji izveštaji (27%).

Značajnije razlike dobijene su kada se uporedi frekvencija održavanja konferencija za štampu malih organizacija (do 14 članova) (34%), u odnosu na veće NVO (55%). Takođe, organizacije koje se bave razvojem civilnog društva značajnije koriste web stranice i sajtove (58%) kako bi komunicirale sa javnošću, u odnosu na organizacije koje se bave zaštitom ljudskih prava (32%). Statistički značajne razlike se opažaju i među regionima. Internet komunikacija je mnogo više zastupljena u Beogradu, nego što je slučaj u Centralnoj Srbiji. Moguće da je u Beogradu lakše ostvariti kontakt sa NVO i da se kompjuter češće koristi kao "efikasan" medijum.

Priprema godišnjih izveštaja, kao vid komunikacije sa javnošću, češća je kod organizacija osnovanih pre 2000. godine, kao i kod onih koje su članice FENS-a.

86% NVO imaju svoj logo, 32% slogan, a 35% PR menadžera. Po ovom pitanju nema većih razlika u odnosu na ispitivane varijable (veličinu organizacije, članstvo u FENS-u, godinu osnivanja, oblast delovanja i region kome NVO pripada). Jedinu značajnu razliku dobijamo kada je u pitanju zaposlenost PR menadžera u malim i velikim organizacijama. Kao što je i očekivano, veće NVO češće imaju PR menadžera, u 47%, dok je to slučaj samo sa 25% malih organizacija.

Grafikon 91: Kako biste ocenili stanje u vašoj organizaciji u pogledu odnosa sa javnošću?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Ocena stanja u organizaciji u pogledu odnosa sa javnošću - Polovina anketiranih NVO (52%) navodi da je stanje u njihovoj organizaciji po ovom pitanju dobro, ali da je neophodna dodatna edukacija. Značajno manju potrebu za dodatnom edukacijom iskazuju NVO koje se bave razvojem civilnog društva-9% ovih organizacija. Manje organizacije, značajno više u odnosu na veće organizacije, izražavaju potrebu za dodatnom edukacijom (33% u odnosu na 19% velikih organizacija).

Značajne razlike nisu uočene u odnosu na članstvo u FENS-u, region ili godinu osnivanja organizacije.

Prilikom odgovaranja na pitanje "Šta je po Vama odlučujuće za kreiranje imidža jedne organizacije" (postojala je mogućnost davanja više odgovora najčešće davani odgovori su:

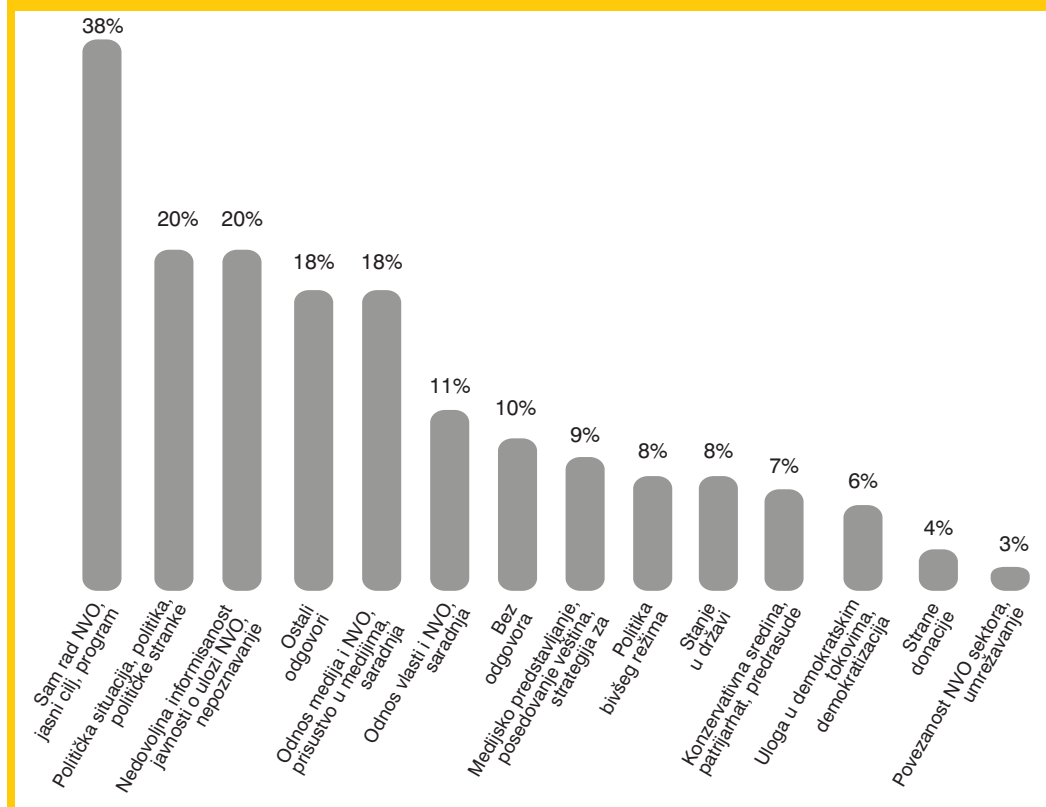
Tabela 5: Šta je po Vama odlučujuće za kreiranje imidža jedne organizacije?

Odnos prema korisnicima, razumljiv način obraćanja građanima	72%
Prisustvo u medijima	64%
Uspešne aktivnosti	52%
Jasan stav o aktuelnim problemima u zajednici	47%
Posedovanje veština za javni nastup	45%
Dobro napravljen promotivni materijal (logo, lifleti, bilten)	45%
Atraktivne aktivnosti organizacije	39%
Posedovanje strategije za odnose sa javnošću	34%
Dobre veze i kontakti sa drugim liderima/organizacijama u zajednici	30%

Veće regionalne razlike dobijene su u opažanju atraktivnosti aktivnosti organizacije kao bitnog činioca za kreiranje imidža NVO: ispitanici iz Vojvodine procenjuju atraktivne aktivnosti organizacija kao mnogo značajnije za kreiranje imidža (50%) u odnosu na ispitanike iz regiona Centralne Srbije (30%) i Beograda (40%). U Beogradu je više isticana važnost posedovanja strategije za odnose sa javnošću (45%).

Kada su navodili razloge koji su dominantno uticali na imidž NVO sektora u Srbiji (postojala je mogućnost davanja više odgovora) ispitanici su navodili

Grafikon 92: Navedite razloge koji su, po vama, dominantno uticali na imidž NVO sektora u Srbiji?

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Po ovom pitanju nema većih razlika u odnosu na ispitivane varijable (veličinu organizacije, članstvo u FENS-u, godinu osnivanja, oblast delovanja i region kome NVO pripada).

Prilikom davanja odgovora na pitanje "Koji je najvažniji faktor za poboljšanje imidža NVO sektora u Srbiji" (postojala je mogućnost davanja više odgovora) najčešće opažen kao najznačajniji faktor jeste upoznavanje građana sa ulogom i značajem NVO sektora (72% ispitanika) Ostali odgovori i procenat u kome su zastupljeni prikazani su u sledećem grafikonu:

Grafikon 93: Šta vidite kao najvažniji faktor za poboljšanje imidža NVO sektora u Srbiji?

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

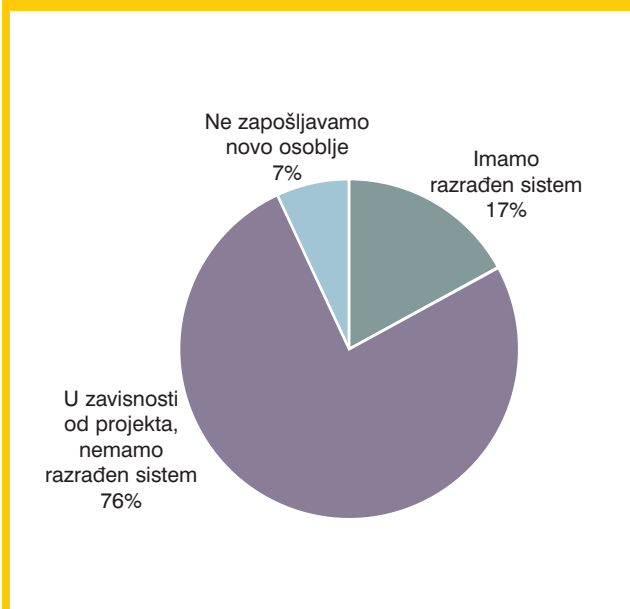
Ni po ovom pitanju nema većih razlika u odnosu na ispitivane varijable (veličinu organizacije, članstvo u FENS-u, godinu osnivanja, oblast delovanja i region kome NVO pripada).

J. Osoblje i volonteri

Rezultati istraživanja pokazuju da najveći broj NVO (76%) zapošljava novo osoblje u zavisnosti od projekta, bez razrađenog sistema. Manji broj (17%) je onih koje imaju razrađen sistem. Najmanji broj NVO je izneo stav da ne zapošljava novo osoblje (7%). Ovakvi podaci se slažu sa istraživanjem NGO Policy Group iz 2001. godine, a gde se navodi da 70% organizacija povremeno angažuje volontere. U odnosu na podatke dobijene u datom istraživanju, broj organizacija koje ne zapošljavaju novo osoblje je smanjen sa 12% na 7%.

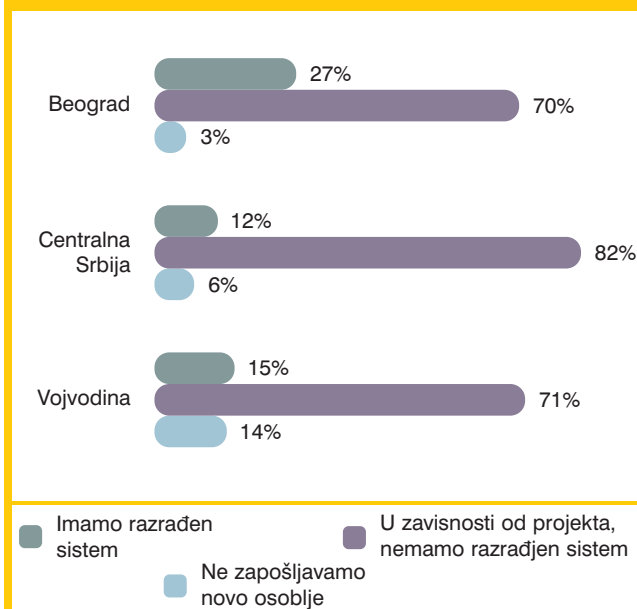
Kada se poredе rezultati dobijeni po regionima, može se konstatovati da organizacije locirane u Beogradu, imaju mnogo češće razrađen sistem zapošljavanja (27%), nego što je slučaj u Vojvodini (15%) i Centralnoj Srbiji (12%). U Centralnoj Srbiji je registrovana izraženija tendencija zapošljavanja novog osoblja u zavisnosti od projekta u odnosu na prosek (82%). U Vojvodini beležimo najveću tendenciju ne zapošljavanja novog osoblja (14% organizacija).

Grafikon 94: Na koji način pristupate zapošljavanju novog osoblja?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 95: Na koji način pristupate zapošljavanju novog osoblja - po regionu?

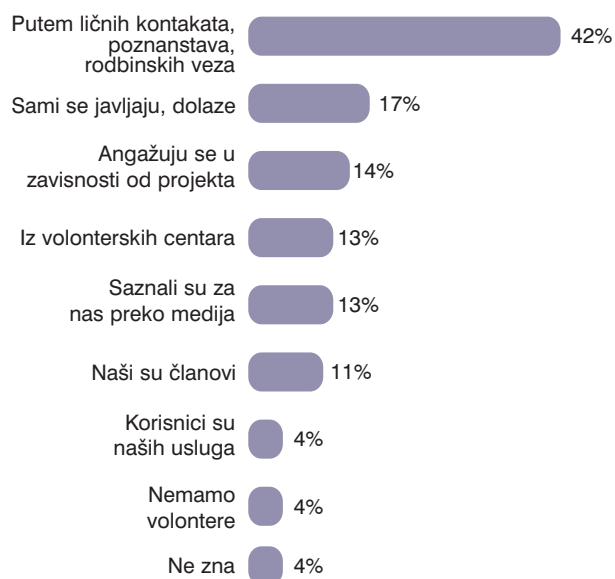

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

Organizacije koje imaju više od 30 aktivista, češće od onih manjih, zapošljavaju osoblje u okviru razrađenog sistema (23% u odnosu na 13% organizacija sa brojem članova manjim od 14). Takođe, postoji i razlika između organizacija osnovanih pre i posle 2000. godine: organizacije koje imaju "duži staž", iskusnije su, pa ne čudi dobijeni podatak da imaju u većem procentu razrađen plan zapošljavanja (22% u odnosu na 13%).

Najčešći način na koji organizacije nalaze volontere je putem ličnih kontakata, poznanstava i rodbinskih veza (42%), zatim samostalnim odazivanjem i dolaskom volontera (17%) - ovaj način je najmanje efikasan kada su u pitanju organizacije koje se bave mladima - (samo 7% ovih organizacija regrutuje volontere na ovaj način). U 14% organizacija volonteri se angažuju u zavisnosti od projekta. To je još češći slučaj među organizacijama koje se bave kulturom i obrazovanjem. Volonterski centri se kao jedan od potencijalnih izvora pronalazjenja novog osoblja javljaju u 13% slučajeva.

Razlike među NVO koje jesu ili nisu članice FENS-a ne postoje.

Grafikon 96: Na koji način nalazite volontere?

Baza: Svi ispitanici
- 100% (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti
se ne sabiraju do 100%

Grafikon 97: Sa kojim se problemima suočavate kada su u pitanju zaposleni članovi i volonteri vaše NVO?

Baza: Svi ispitanici
- 100% (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti
se ne sabiraju do 100%

Najčešći problemi s kojima se suočavaju NVO kada su u pitanju zaposleni članovi i volonteri su bili: nedovoljno iskustvo osoblja (30%) i nedovoljna motivisanost angažovanih članova (oko 29%). Ovakva distribucija odgovora govori o važnom problemu koji treba sanirati kako bi NVO bile efikasnije i bolje funkcionisale.

U Beogradu je situacija malo drugačija: manji procenat (samo 17% organizacija iz Beograda) NVO izražavaju nedovoljnu motivisanost angažovanih članova. Kao i u prethodnim slučajevima članstvo u FENS-u nije uticalo na prirodu odgovora koji su dobijeni.

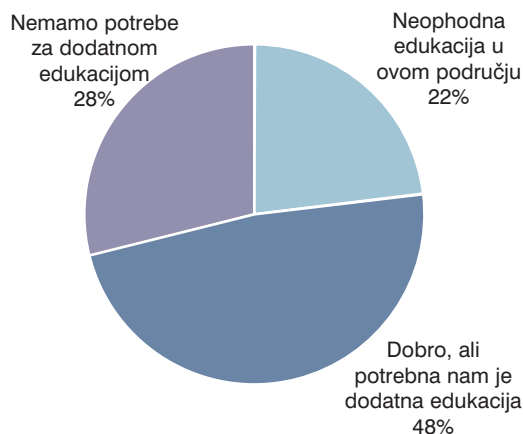
Još dva značajna problema su regrutacija i zadržavanje osoblja u NVO (27%), kao i regrutacije volontera (14%). Ovakvi podaci govore da postoji izražen problem, kako pronalazjenja osoblja koje su spremne da uzmu učešće u radu NVO, tako i njihovog zadržavanja u organizaciji. Neadekvatno upravljanje volonterima i/ili zaposlenim članovima je navedeno kao jedan od manje značajnih problema (7%). Najmanje "pogođene" ovim problemom su, po izjavama ispitanika, NVO koje se bave socio-humanitarnim radom (samo u 1%). Iako je ekonomska situacija u zemlji loša, novčana sredstva se kao problem sa kojim se NVO susreću (kada su u pitanju zaposleni i volonteri) nalaze na samom dnu lestvice (prosečno 3% organizacija navodi kao jedan od problema).

7% organizacija iznosi stav da "u njihovoj NVO nema problema u oblasti zaposlenih i volontera", a 11% ne daje nikakav odgovor na ovo pitanje. Sem navedenih, nikakve značajne razlike nisu nađene među regionima, u odnosu na veličinu, godinu osnivanja i oblast delovanja NVO.

Ocena stanja organizacije na području zapošljavanja osoblja i angažovanja volontera - dominira mišljenje da je situacija dobra, ali da je ipak potrebna dodatna edukacija (48% bira ovaj odgovor), 22% smatra da im je edukacija neophodna u ovom području, dok 28% iznosi stav da nema potrebe za dodatnom edukacijom. U Beogradu je češće mišljenje ispitanika da edukacija nije potrebna (41% u odnosu na Centralnu Srbiju - 22% i Vojvodinu - 26%).

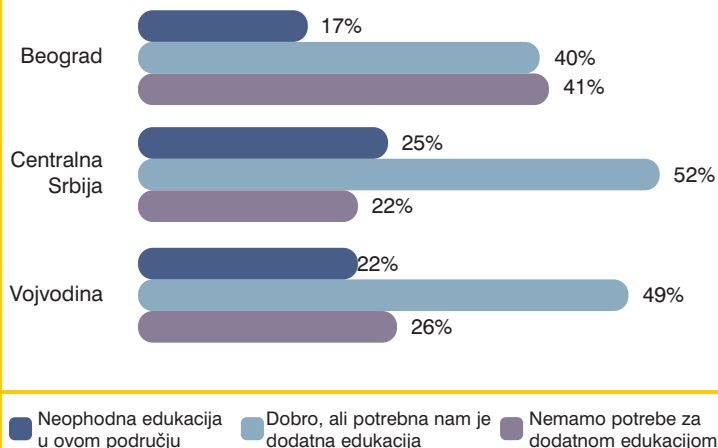
Značajne razlike odgovora NVO u zavisnosti od veličine, godine osnivanja organizacije, članstva u FENS-u nisu dobijene.

Grafikon 98: Kako biste ocenili stanje u vašoj organizaciji u pogledu zapošljavanja osoblja i angažovanja volontera?

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

Grafikon 99: Kako biste ocenili stanje u vašoj organizaciji u pogledu zapošljavanja osoblja i angažovanja volontera - po regionu?

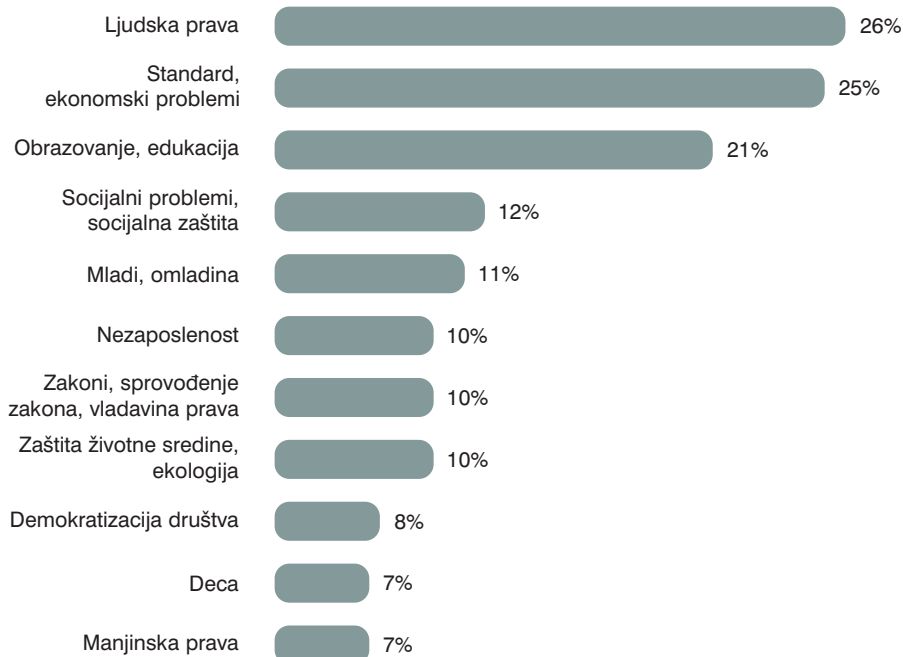

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

L. Raznvrstnost u okviru sektora/regionalna ujednačenost

Kada su ispitanici navodili najvažnije probleme u zemlji kojima bi trebalo ili se već bave NVO (postojala je mogućnost davanja više odgovora), najčešće su navođeni problemi ljudskih prava (26%), zatim problem životnog standarda građana (25%), kao i problemi obrazovanja (21%). Distribucija ostalih odgovora prikazana je na grafikonu:

Grafikon 100: Koji su najvažniji problemi u našoj zemlji kojima bi trebalo ili se već bave NVO? (prvih 11 odgovora)

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Gledano po ispitivanim varijablama:

- Nema razlika između organizacija koje pripadaju i koje ne pripadaju FENS mreži osim u percepciji važnosti ekonomskih problema - članice FENS-a značajno pridaju ovom problemu (33% članica FENS-a navodi ovaj problem u odnosu na 18% među organizacijama koje ne pripadaju FENS mreži).

- NVO po pravilu naglašavaju važnost problema kojim se same bave - problem obrazovanja značajno više navode organizacije iz oblasti kulture, edukacije i obrazovanja (30%), socijalnu zaštitu naglašavaju organizacije koje se bave socio-humanitarnim radom (23% ispitanika iz ovih organizacija) itd.

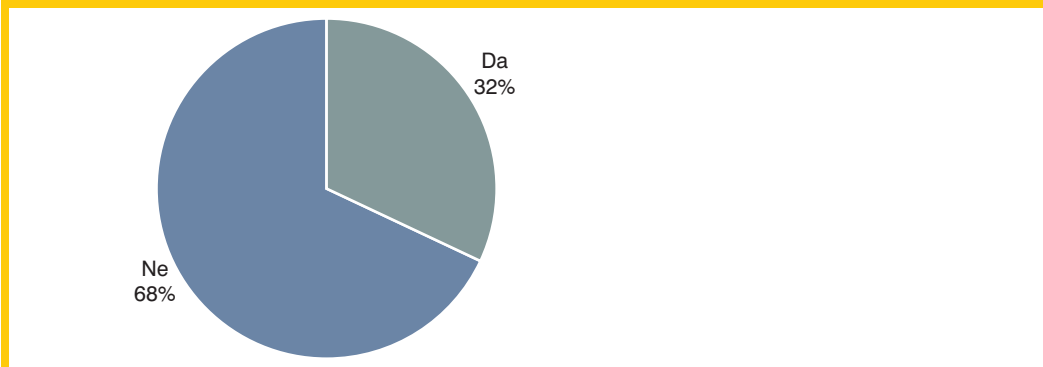
- Mlađe organizacije nešto više naglašavaju problem nezaposlenosti od starijih organizacija. Nema drugih razlika u zavisnosti od starosti organizacije.

- Nema većih razlika u zavisnosti od regiona i veličine organizacije.

Najveći procenat ispitanika smatra da je angažman NVO sektora ravnomerno raspoređen u odnosu na aktuelne društvene probleme. Na pitanje da li postoji oblast u kojoj deluje previše nevladinih organizacija, a na račun zapostavljanja drugih oblasti 68% ispitanika je mišljenja da nema takvih oblasti. Nema većih razlika u odgovoru na ovo pitanje po ispitivanim varijablama osim u odnosu na region - u Vojvodini je još manji procenat predstavnika NVO sektora koji su mišljenja da se u NVO sektoru veća pažnja posvećuje određenim temama i oblastima, a na račun nekih drugih (21%).

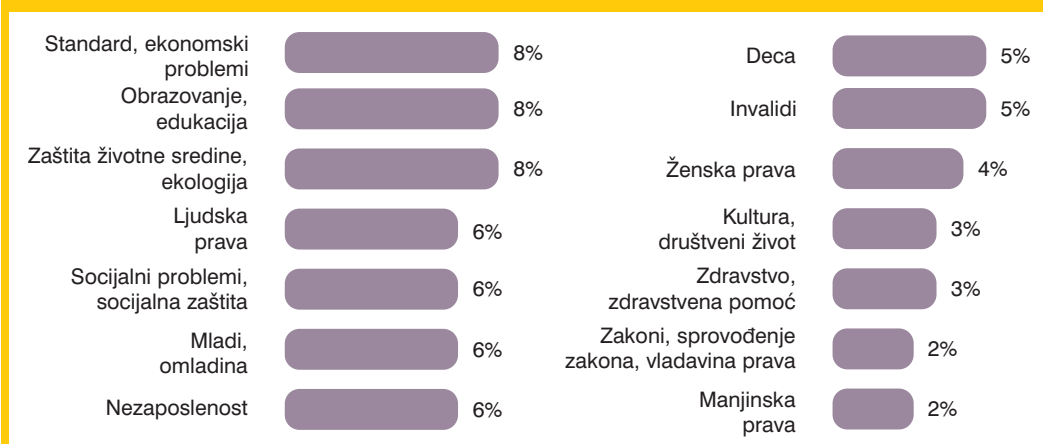
Pitali smo ispitanike koji su smatrali da postoje favorizovane oblasti (ukupno 32% uzorka) koje su oblasti, po njihovom mišljenju, u pitanju. 28% ovih ispitanika navodi ljudska prava, 10% politiku, 9% obrazovanje, 7% ekologiju. Nema većih razlika u odnosu na ispitivane varijable (starost organizacije, oblast delovanja, veličinu, članstvo u FENS-u i region).

Grafikon 101: Oblast sa previše delovanja NVO sektora

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 102: Koja bi bila najvažnija oblast u kojoj, po vašem mišljenju, delovanje NVO sektora nije dovoljno zastupljeno? (15 najčešćih odgovora)

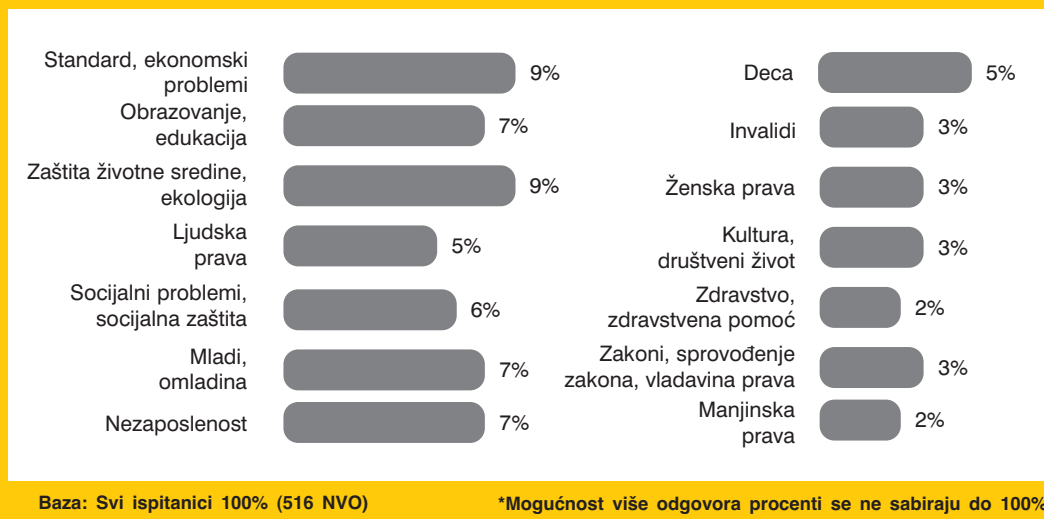

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

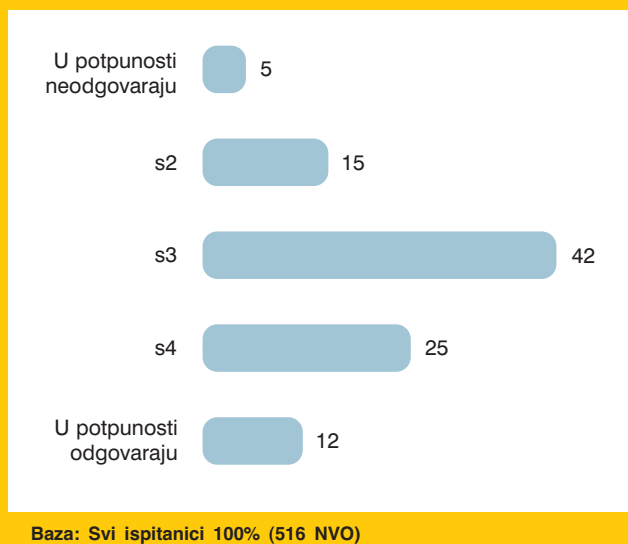
U kojim oblastima delovanje NVO sektora nije dovoljno zastupljeno? Ako uporedimo oblasti koje ispitanici navode kada je u pitanju sektor u celini i kada je u pitanju samo njihov region vidimo da se odgovori ne razlikuju mnogo (Grafikon 102. i 103.). Kao najčešći odgovori pojavljuju se ekonomski problemi, problemi obrazovanja i edukacije, zaštite životne sredine. Takođe nisu nađene značajne razlike u odgovorima ispitanika iz različitih regiona - lokalni problemi su izgleda svuda vrlo slični!

Grafikon 103: Koja bi bila najvažnija oblast u kojoj, po vašem mišljenju, nedostaje nevladino delovanje u vašem regionu? (15 najčešćih odgovora)

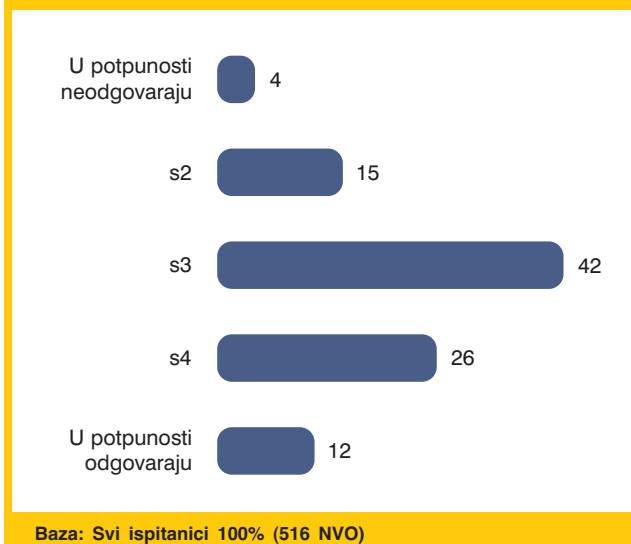

Po mišljenju predstavnika NVO sektora, nevladine organizacije samo delimično odgovaraju kako na potreba društva, tako i na potrebe lokalne zajednice. Najčešća ocena ispitanika na pitanje u kojoj meri NVO odgovaraju na potrebe društva i lokalne zajednice bila je ocena 3 na 5-stepenoj skali (1 - u potpunosti ne odgovaraju do 5 - u potpunosti odgovaraju). Na ovom pitanju nisu nađene razlike u odgovorima ispitanika po ispitivanim varijablama (starosti i veličini organizacije, oblasti delovanja i članstvu u FENS-u). Jedino, gledano u odnosu na region, predstavnici NVO iz Centralne Srbije u nešto većem procentu smatraju da nevladine organizacije odgovaraju na potrebe lokalne zajednice (srednja ocena 5-stepenoj skali kod ovih organizacija iznosi 3.45 u odnosu na prosečnu ocenu u Beogradu - 3.02 i Vojvodini - 3.11).

Grafikon 104: Da li NVO odgovaraju na potrebe lokalne zajednice?

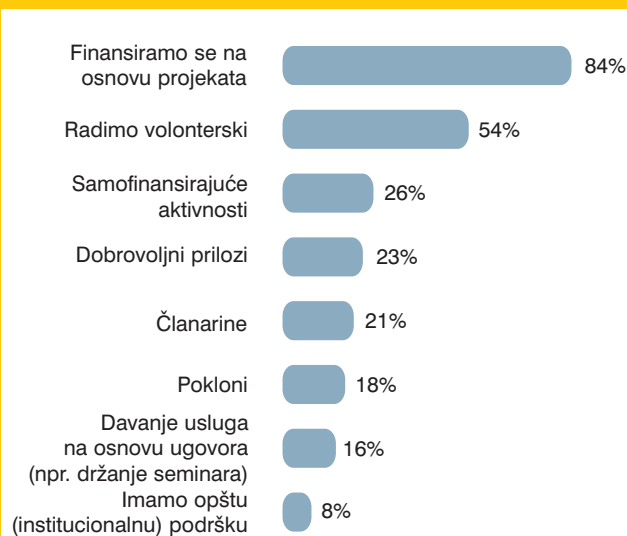
Grafikon 105: Da li NVO odgovaraju na potrebe društva?

N. Finansijska stabilnost - izvori finansiranja

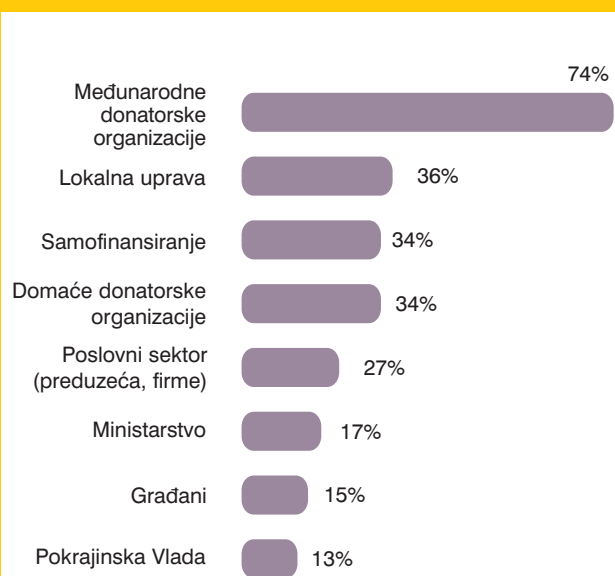
Na osnovu rezultata (prikazanih na grafikonu 106.), uočava se da je najčešće zastupljen način finansiranja NVO finansiranje na osnovu projekata (84%). Pored ovog načina finansiranja u organizacijama se često radi i volonterski (54% organizacija). Takođe, 26% organizacija ima samofinansirajuće aktivnosti, 23% dobija dobrovoljne priloge, 21% uzima članarinu. Finansiranje na osnovu članarine je nešto češće zastupljeno među velikim organizacijama (33%), kao i među organizacijama koje se bave kulturom i obrazovanjem (30%). Organizacije iz oblasti kulture i obrazovanja nešto češće od organizacija iz drugih oblasti imaju i samofinansirajuće aktivnosti (42%), kao i razne aktivnosti davanja usluga na osnovu ugovora (27%).

Grafikon 106: Na koji način se finansira vaša organizacija?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 107: Ko finansira vašu organizaciju?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Dobijeni podaci (prikazani u grafikonu 107.) nedvosmisleno ukazuju da su osnovni finansijeri NVO međunarodne donatorske organizacije i to u 74%, što je više nego duplo u odnosu na sledeći rangirani izvor finansija, a to je lokalna uprava (36%). Samofinansiranje je jedan od navedenih načina, baš kao i domaće donatorske organizacije, poslovni sektor, ministarstva, građani i pokrajinska Vlada.

Međunarodne donacije su podjednako važan izvor finansiranja svih NVO bez obzira na njihove karakteristike (veličinu, godinu osnivanja, oblast delatnosti, članstvu u FENS-u i region). Međutim uočavaju se regionalne razlike - u Vojvodini i znatno veći udeo finansiranja od strane lokalne uprave (50% u odnosu na Beograd - 24% i Centralnu Srbiju - 33%) i pokrajinske vlade (40% u odnosu na Beograd i Centralnu Srbiju gde taj izvor ne postoji).

Takođe postoje razlike kada su u pitanju finansiranja od strane ministarstva. Gledano globalno, ministarstva finansiraju 17% organizacija. Međutim uočava se da ministarstva češće finansiraju organizacije sa većim kredibilitetom - starije, veće organizacije. Ministarstvo koje se pokazalo kao najveći finansijer nevladinog sektora je, na prvom mestu, Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalna pitanja (50% svih

organizacija koje su finansirane od strane ministarstva, finansira upravo ovo ministarstvo), a zatim i Ministarstvo kulture. Ministarstvo za rad, zapošljavanje i socijalna pitanja, kao što bi se i očekivalo, najviše finansira NVO iz oblasti socio-humanitarnog delovanja.

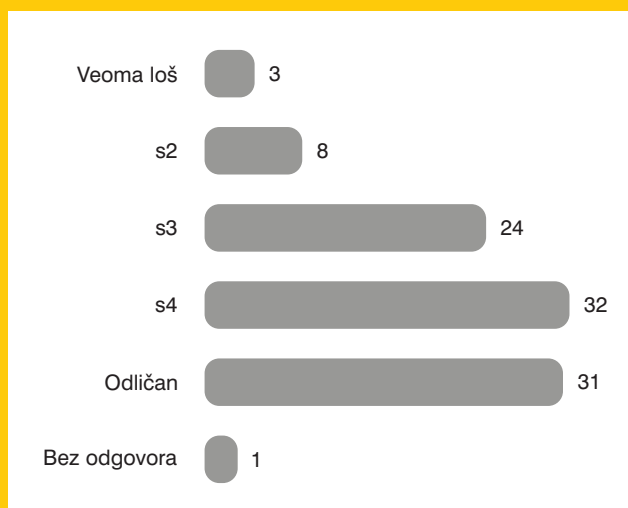
Poslovni sektor finansira 27% organizacija, ali je taj procenat znatno veći među organizacijama koje se bave kulturom i obrazovanjem (39%).

Možemo uporediti ove nalaze sa nalazima istraživanja NGO Policy Group, iz 2001. godine. U tom istraživanju NVO kao prvi izvor finansiranja navode fondacije, potom slede vlastiti resursi NVO, međunarodne NVO, donacije korporacija, individualna davanja, članarine, budžete lokalnih vlasti. Poslovni sektor se u ovom istraživanju ne pominje kao izvor finansiranja.

Prilikom procene sopstvenog odnosa sa donatorima ispitanici u 63% slučajeva daju pozitivne ocene. Prosečna ocena odnosa sa donatorima je 3,80 (na 5-stepenoj skali od 1 - veoma loš odnos, do 5 - odličan odnos). Nešto lošije, svoj odnos sa donatorima ocenjuju manje organizacije iz oblasti kulture i obrazovanja, kao i one organizacije koje se bave mladima.

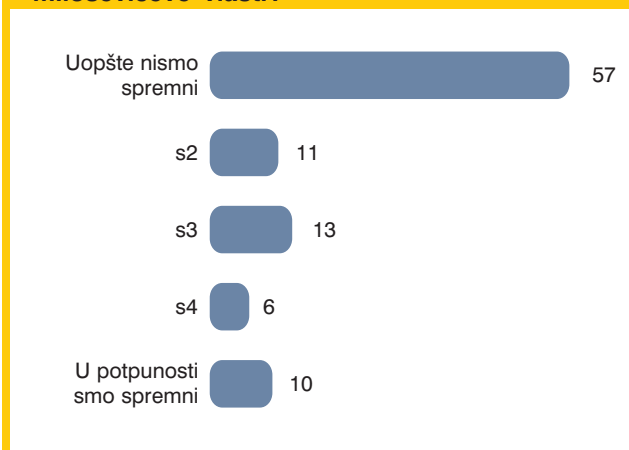
Upitani u kojoj meri bi za vašu organizaciju bilo prihvatljivo da se finansira od strane pojedinaca i firmi koji su bili optuženi po osnovu ekstra profita za vremen Miloševićeve vlasti, ispitanici najčešće daju odgovor da u potpunosti nisu

Grafikon 108: Kako biste ocenili svoj odnos sa donatorima?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 109: U kojoj meri bi za vašu organizaciju bilo prihvatljivo da se finansira od strane pojedinaca i firmi koji su bili optuženi po osnovu ekstra profita za vremen mилоševićeve vlasti?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

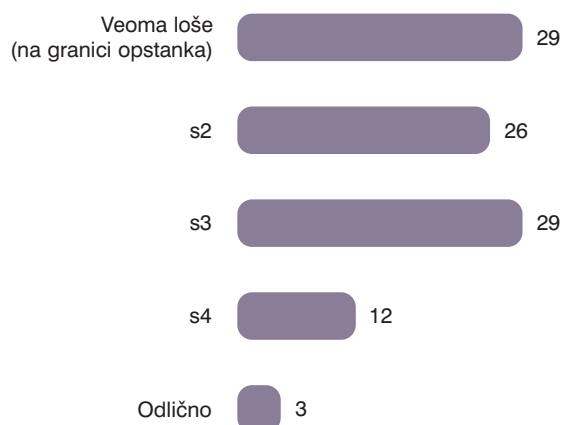
spremi za ovakvu saradnju (57% ispitanika daje ovaj odgovor). Nešto spremnije od ostalih su NVO koje se bave socio-humanitarnim radom (44% odbija u potpunosti ovaj vid saradnje).

Ocena sadašnje finansijske situacije

Pri proceni sadašnje finansijske situacije dominiraju negativne ocene - 29% ispitanika, predstavnika NVO sektora izjavljuje da je stanje veoma loše, na granici opstanka! Još 26% ocenjuje stanje kao umereno loše. Samo 15% ispitanika vidi stanje svoje organizacije kao dobro i odlično. "Utemeljenije" organizacije (ranije osnovane, sa većim brojem aktivista) daju nešto pozitivniju sliku svog stanja.

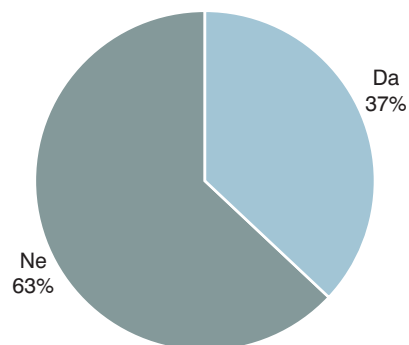
Takođe i predstavnici organizacija iz oblasti razvoja civilnog društva daju nešto pozitivnije ocene (29% vidi finansijsko stanje svoje organizacije kao dobro ili odlično). Nasuprot njima, manje NVO i one koje su nastale ranije (pre 2000 godine) stoje finansijski dosta loše (preko 60% ispitanika iz ovih organizacija ocenjuje stanje svoje organizacije kao loše ili veoma loše).

Grafikon 110: Kako biste ocenili sadašnju finansijsku situaciju vaše organizacije?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 111: Da li ste obezbedili sredstva za rad vaše organizacije u 2005?

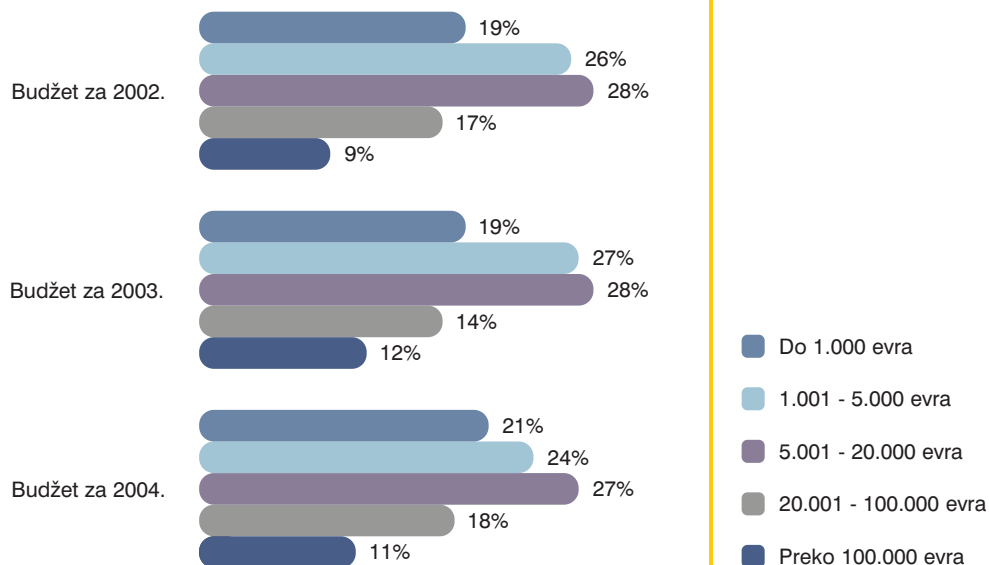
Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

Odgovarajući na pitanje "Da li ste obezbedili sredstva za rad vaše organizacije u 2005.?", ispitanici samo u 37% slučajeva daju potvrdne odgovore, dok čak 63% organizacija nije uspelo da do sada obezbedi potrebna sredstva za rad u 2005! Manje uspešne u ovom poslu bile su manje organizacije, kasnije nastale, kao i organizacije koje se bave mladima i kulturom i umetnošću (među svim ovim organizacijama više od 70% nije obezbedilo sredstva za ovu godinu).

Analizirajući da li su godišnja dotiranja njihove organizacije porasla, ostala ista ili su se smanjila u protekle 3 godine, najveći procenat, 39% ispitanika smatra da su se smanjila, 25% ispitanika misli da su ostala ista, dok 30% odgovara da su porasla. Razlike u odgovorima uočene su u zavisnosti od veličine organizacije - veće organizacije u 40% slučajeva smatraju da su njihova godišnja dotiranja porasla, dok isto mišljenje deli samo 19% malih organizacija.

Podaci na grafikonu 112. predstavljaju okvirne godišnje budžete NVO za 2002, 2003 i 2004 godinu.

Grafikon 112: Navedeni okvirni budžeti organizacija za 2002., 2003., 2004. god.

Baza: Svi ispitanici koji su pristali da odgovore na ovo pitanje - približno 3/4 uzorka

Treba naglasiti da je bazu sačinjavalo 72,7% (budžet iz 2002), odnosno 76,6% (budžet iz 2003 i 2004. godine) ispitanika koji nisu odbili da odgovore na ovo pitanje. Na osnovu analize odgovora uočava se da su se budžeti malo menjali izmedju 2002 i 2004. godine. Najveći je procenat organizacija koje raspolažu budžetom izmedju 5000 i 20.000 evra, a zatim organizacija sa budžetom od 1.001 do 5.000 evra. Zanimljiv je podatak da je više od 10% organizacija koje imaju budžet veći od 100.000 evra (ovakvu distribuciju treba tumačiti i u odnosu na prirodu uzorka, što je već navedeno u metodologiji). Kada se dobijeni podaci porede sa istraživanjem iz decembra 2001. godine (NGO Policy Group), uočava se sledeći podatak: u ovom, kasnijem istraživanju (iz 2005.) 20% više ispitanika je sada spremno da iznese cifru svog okvirnog budžeta. Moguće je da je na ovakvu promenu uticala nova politička i ekonomska situacija, i promena u transparentnosti finansijskog poslovanja na globalnom planu.

Možemo uočiti da se godišnji budžet nevladinih organizacija povećao skoro duplo od 2000. do 2004. godine. Sa druge strane, u toku ove 3 godine desila se i transformacija valute iz marke u evro što je dovelo i do opšteg povećanja svih troškova. Ako bi smatrali da su se cene u markama skoro duplo povećale prelaskom marke u evro i da je protivvrednost u markama iz 2000. približno jednaka po svojoj kupovnoj moći sadašnjoj protivvrednosti u evrima, možemo uočiti da su distribucije odgovora iz 2000. i 2004. veoma slične. Primećujemo da postoje razlike u odnosu na članstvo u FENS-u. Organizacije koje su članice ove mreže u manjem procentu imaju izrazito nizak budžet (do 1.000 evra), a takođe u većem procentu imaju budžet preko 100.000 evra.

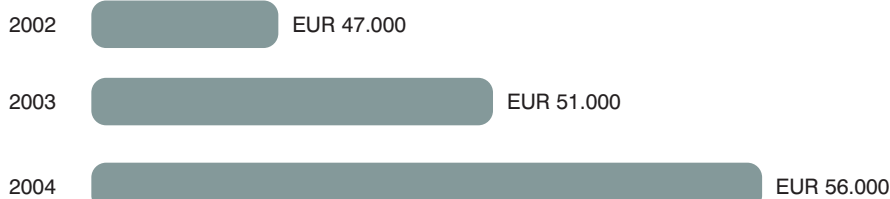
Osim ove razlike, koja dovodi to toga da je slika finansijskog stanja gledana na totalnom uzorku nešto bolja nego što je u realnosti, treba naglasiti i da je u naš uzorak, takođe, namerno uključeno nekoliko velikih, značajnih organizacija što je verovatno dovelo do neznatnog povećanja procenta organizacija u poslednjoj kategoriji (sa budžetom preko 100.000 evra).

Tabela 6: Navedeni okvirni budžeti NVO u istraživanjima iz 2000. i 2004. godine

Godina istraživanja:	2000	2004	2004	
			Članice FENS-a	NVO koje nisu u FENS-u
Vrednosti u:	U DM	U evrima	U evrima	U evrima
	Col%	Col%	Col%	Col%
Do 1.000	22%	21%	14%	27%
1.001-5.000	25%	24%	24%	24%
5.001 20.000	27%	27%	30%	25%
20.001 100.000	19%	18%	18%	17%
Preko 100.000	6%	11%	14%	8%
Total	100%	100%	100%	100%

Uočava se porast budžeta u protekle 3 godine. 2002. godine prosečan godišnji budžet nevladine organizacije iznosio je 47.000 evra, 2003. godine ova cifra raste na 51.000 evra, a 2004. na 56.000 evra.

Grafikon 113: Okvirni budžet za 2002, 2003, 2004. godinu (protivvrednost u evrima): (Prosečna vrednost)

Baza: Svi ispitanici koji su pristali da odgovore na ovo pitanje - približno 3/4 uzorka

Tabela 7: Navedeni okvirni budžeti organizacija za 2002, 2003, 2004. godinu (protivvrednost u 1.000 evra): (Prosečna vrednost po ispitivanim varijablama)

	Total	Godina osnivanja		Oblast				Veličina			Članstvo u FENS-u		Region			
		Do 2000	2000 i kasnije	Kultura, obrazovanje i ekologija	Socio-humanitarni rad	Mladi, ekonomija, i strukovna udruženja	Razvoj civilnog društva	Zastita ljudskih prava	Do 14	15-30	31+	Da	Ne	Beograd	Centralna Srbija	Vojvodina
Broj ispitanika koji su odgovorili	410	175	235	101	70	66	53	120	122	156	132	196	214	113	193	104
2002 godinu	47	83	16	70	55	10	62	35	26	27	89	63	31	79	30	41
2003 godinu	51	86	23	68	51	12	84	44	25	30	100	69	34	83	34	47
2004 godinu	56	83	36	62	58	15	119	45	19	35	116	75	39	88	41	50

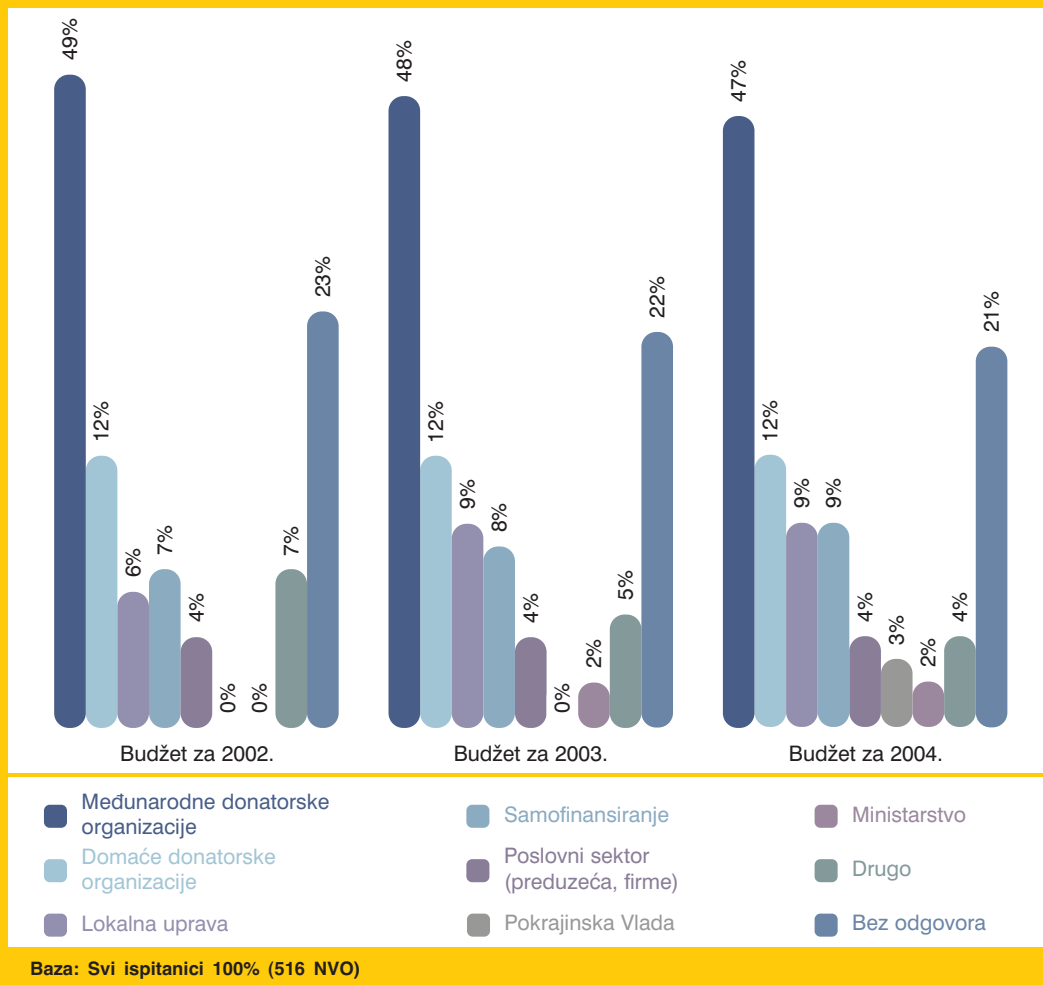
Gledano po ispitivanim varijablama (veličina i starost organizacije, oblast delovanja, članstvo u FENS-u i region), uočavaju se neke pravilnosti:

-Očekivano, starije, veće organizacije, iz Beograda imaju veće okvirne budžete. Kao što je već rečeno, ove tri varijable su međusobno povezane - veće organizacije su, mahom, ranije nastale i situirane su u Beogradu. Kao što se vidi prosečni godišnji budžeti organizacija su više nego duplo veći u Beogradu nego u unutrašnjosti, pa možemo zaključiti da postoji koncentracija velikih projekata u glavnom gradu.

-Takođe, organizacije, članice FENS mreže u boljoj su finansijskoj poziciji od organizacija koje ne pripadaju ovoj mreži - finansijski budžeti ovih organizacija su skoro duplo veći.

Najlošije finansijski stoje organizacije koje se bave mladima, dok najveće godišnje budžete imaju organizacije iz oblasti razvoja civilnog društva. Rast godišnjeg budžeta najviše se primećuje kod organizacija koje su kasnije nastale, zatim, kod velikih organizacija, kao i organizacija koje se bave razvojem civilnog društva. U rastu budžeta nema većih razlika u odnosu na region i članstvo u FENS-u. Opaža se, takođe, da godišnji budžet malih organizacija (do 15 članova) opada.

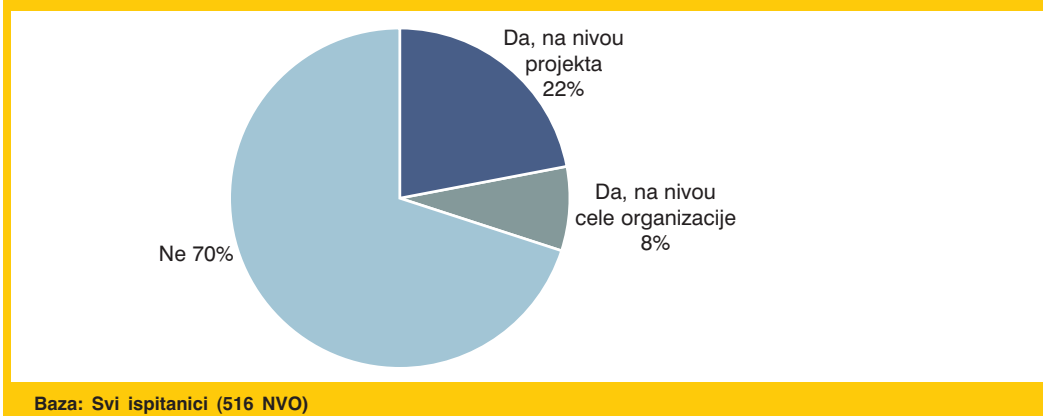
Grafikon 114: Glavni izvori prihoda 2002, 2003. i 2004. godine

Na grafikonu gore prikazani su glavni izvori prihoda u 2002, 2003, 2004. godini. Evidentno je da su glavni izvor prihoda tokom ovih godina bile međunarodne donatorske organizacije. Nisu nađene veće razlike između organizacija u odnosu na ispitivane varijable (starost i veličinu organizacije, oblast delovanja, članstvo u FENS-u i region).

Prilikom odgovaranja na pitanje "Da li je u vašoj organizaciji izvršena finansijska revizija od strane nezavisne revizorske kuće", dobijeni su podaci da su organizacije izvršile reviziju na nivou projekta u 22% slučajeva, na nivou cele organizacije u 8%, dok je ipak najzastupljeniji odgovor bio da nisu izvršile reviziju - njih 68% daje ovaj odgovor.

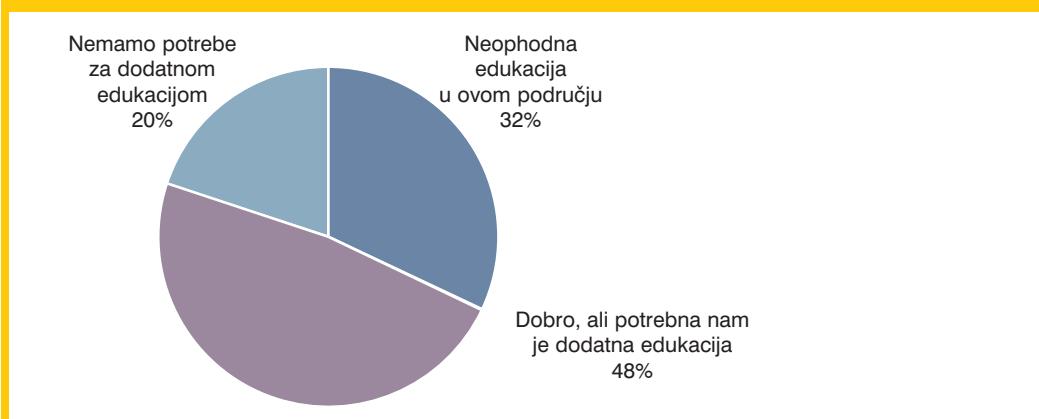
Grafikon 115: Da li je u vašoj organizaciji izvršena finansijska revizija od strane nezavisne revizorske kuće?

Kada se poredi procenat organizacija koje su nastale pre i posle 2000. godine vidimo da su starije organizacije u većem procentu izvršile reviziju na nivou projekta od mladih organizacija (28% u odnosu na 17%). Isto važi i za organizacije iz Beograda, dok na drugim varijablama nema većih razlika.

Prilikom ocenjivanja stanja u njihovoj organizaciji u pogledu finansijskog menadžmenta i eventualne potrebe za dodatnom edukacijom dobijamo podatke na osnovu kojih 32% ispitanika smatra da je dodatna edukacija neophodna, 48% smatra da je stanje u organizaciji dobro, ali da je potrebna dodatna edukacija, dok 20% ispitanika smatra da nema potrebe za dodatnom edukacijom. U Beogradu je procenat organizacija koje smatraju da nema potrebu za dodatnom edukacijom nešto veći (30%) u odnosu na stanje u drugim regionima - Vojvodini i Centralnoj Srbiji. Takođe, potreba za dodatnom edukacijom je nešto veća među organizacijama koje se bave mladima i organizacijama iz oblasti kulture i umetnosti.

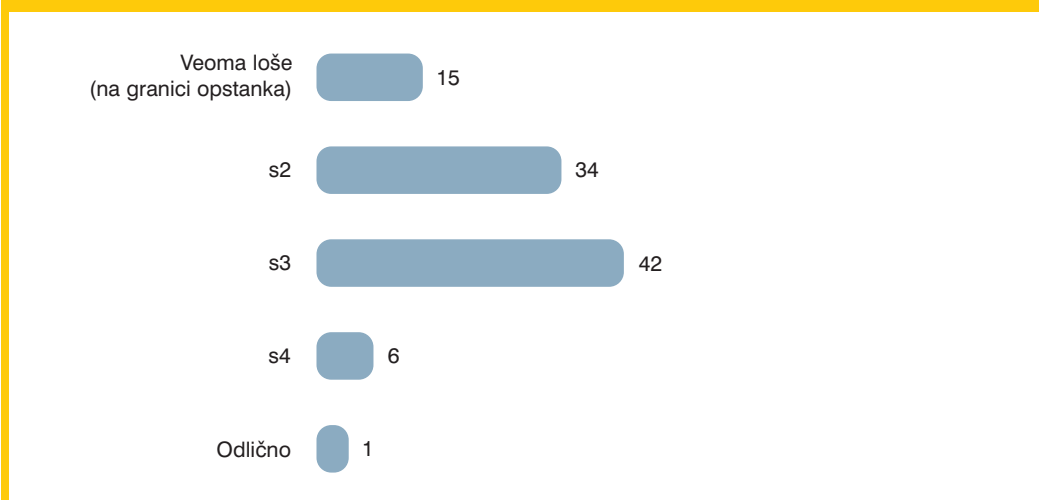
Grafikon 116: Kako biste ocenili stanje u vašoj organizaciji u pogledu finansijskog upravljanja?

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

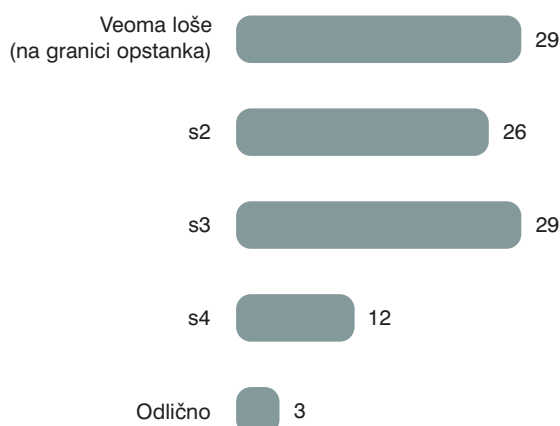
Kada ocenjuju sadašnju finansijsku situaciju u čitavom NVO sektoru, ispitanici daju prosečnu ocenu 2,44 (na 5-stepenoj skali od 1 - veoma loše do 5 - odlična situacija). Vidimo da su ocene za nijansu bolje nego prilikom ocenjivanja finansijske situacije sopstvene organizacije (tada je prosečna ocena bila 2,33 na istom tipu skale). Značajnije razlike u odgovorima, u zavisnosti od karakteristika organizacije, nisu naene.

Grafikon 117: Kako biste ocenili sadašnju finansijsku situaciju čitavom NVO sektoru?

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

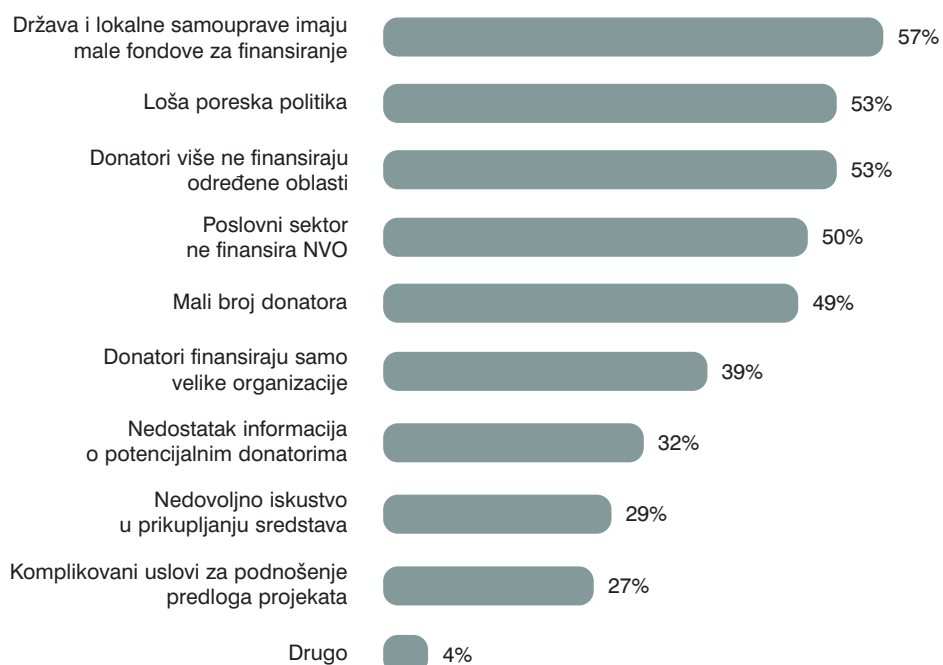
Grafikon 118: Kako biste ocenili sadašnju finansijsku situaciju vaše organizacije?

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

Na sledećem grafikonu su predstavljeni glavni problemi sa kojima se susreće NVO sektor (postojala je mogućnost davanja više odgovora). Primetno je da ne postoji jedan ili nekoliko razloga koji su dominantni, već je u sličnom procentu navedeno više glavnih problema koji otežavaju funkcionisanje NVO sektora: mali fondovi države i lokalnih samouprava (57%), loša poreska politika (53%), smanjena zainteresovanost donatora za određene oblasti (53%), nerazvijeno donatorstvo među poslovnim sektorom (50%)...

Grafikon 119: Koji su glavni problemi?

Baza: Svi ispitanici - 100% (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Značajnije razlike u odgovorima, u zavisnosti od karakteristika organizacije, nisu nađene.

U istraživanju iz 2001. godine koje je sproveo NGO Policy Group, 60% ispitanika je za najveći problem smatralo nedostatak finansijskih sredstava, ali je bilo ohrabrujuće da čak 31% ispitanika izjavilo da nema finansijskih prepreka u kreiranju i implementaciji projekta. Ostali problemi predstavljaju 3% intervjuisanih i odnose se na nedostatak obrazovanih ljudi, logističke i organizacione probleme, na pitanja vezana za bankarstvo i računovodstvo, nedostatak podrške lokalnih vlasti i probleme sa pojedinim donatorima.

Upitani da daju odgovor na pitanje šta bi bio najbolji način finansiranja NVO u Srbiji u budućnosti, ispitanici daju sledeće odgovore (postojala je mogućnost davanja više odgovora):

Tabela 8: Šta bi bio najbolji način finansiranja NVO u Srbiji u budućnosti?

Baza: Svi ispitanici	516
Država kroz posebne fondove	53%
Donatori iz inostranstva (kao i do sada)	48%
Poslovni sektor	41%
Domaće fondacije	37%
Lokalne samouprave	31%
Samofinansiranje	23%
Prilozi građana	8%
Drugo	2%

Može se uočiti da očekivanja u budućnosti idu u smeru finansiranja od strane države, međunarodnih donatora i poslovnog sektora.

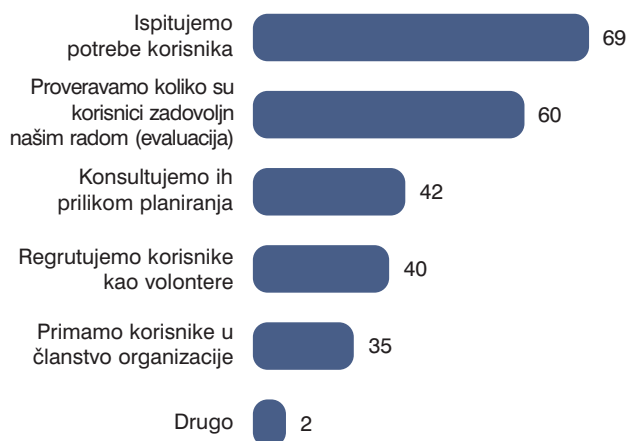
Poboljšavanje finansijske transparentnosti rada NVO-a kao važnog segmenta u poboljšanju javnog imidža moguće je, prema odgovorima ispitanika na sledeće načine:

1. Pojednostavljanje propisa kojima se reguliše vođenje finansija od strane države (60%)
2. Promena poreske politike (53%)
3. Edukacija NVO o vođenju finansija (45%)
4. Obaveza javnog objavljivanje godišnjih finansijskih izveštaja (35%)
5. Angažovanje finansijskih eksperata (revizori, knjigovođe) (18%)
6. Drugo (manje od 1%)

Veće razlike među NVO po ispitivanim parametrima (godina osnivanja, veličina, oblast kojom se bave, članstvo u FENS-u) nisu utvrđene.

O. Uključenost zajednice - korisnika u rad NVO

Grafikon 120: Na koji način vaša organizacija uključuju korisnike u svoj rad?

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Na osnovu dobijenih podataka (grafikon gore) može se zaključiti da NVO uključuju korisnike u svoj rad najčešće putem ispitivanja potreba korisnika (69% organizacija), kao i evaluacijom svog rada tj. proveravanjem koliko su korisnici zadovoljni njihovim radom (60%). Takođe se spominje konsultovanje prilikom planiranja (42%), regrutovanje korisnika kao volontera (40%) i primanje korisnika u članstvo (35%).

Nisu dobijene veće razlike u odgovorima ispitanika iz različitih NVO (u odnosu na veličinu, godinu osnivanja, oblast delovanja, članstvo u FENS-u i region).

Na pitanje da li prilikom pripreme predloga projekta ispituju potrebe korisnika čak 58% organizacija odgovara da uvek ispituje. Preostalih 41% organizacija ili ne ispituje ili ispituje kada uslovi to zahtevaju. Moguće je da je broj NVO koje ne ispituju potrebe korisnika još i veći jer se kod ovog pitanja (kao i još nekih) iz upitnika javlja socijalna poželjnost odgovora, pa ne možemo biti sigurni da li su naši ispitanici odgovarali sasvim iskreno. Nisu nađene veće razlike u odgovorima na ovo pitanje u odnosu na ispitivane varijable. Jedino je u Beogradu nešto veći procenat onih organizacija čiji predstavnici odgovaraju da prilikom pripreme projekata uopšte ne ispituju potrebe korisnika, dok je u Centralnoj Srbiji taj procenat znatno niži (2% u odnosu na 16% u Beogradu).

Grafikon 121: Da li prilikom pripreme predloga projekta ispitujete potrebe korisnika?

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

Predstavnici NVO sektora najčešće tvrde da podatke o reakcijama korisnika dobijaju formalnim putem direktno od korisnika (ankete, intervjui) - 62% ispitanika, dok se za neformalni način prikupljanja podataka opredeljuje njih 32%. 5% nisu do sada prikupljali reakcije korisnika. Na ovom pitanju nisu nađene veće razlike u odgovorima u odnosu na ispitivane varijable (starost i veličina organizacije, oblast delovanja, članstvo u FENS-u, region).

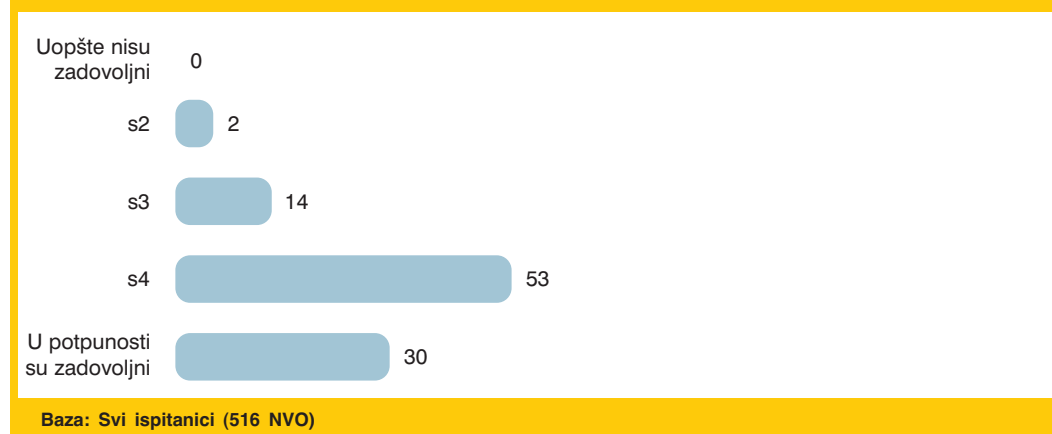
Grafikon 122: Na koji način vaša organizacija prikuplja podatke o reakcijama korisnika?

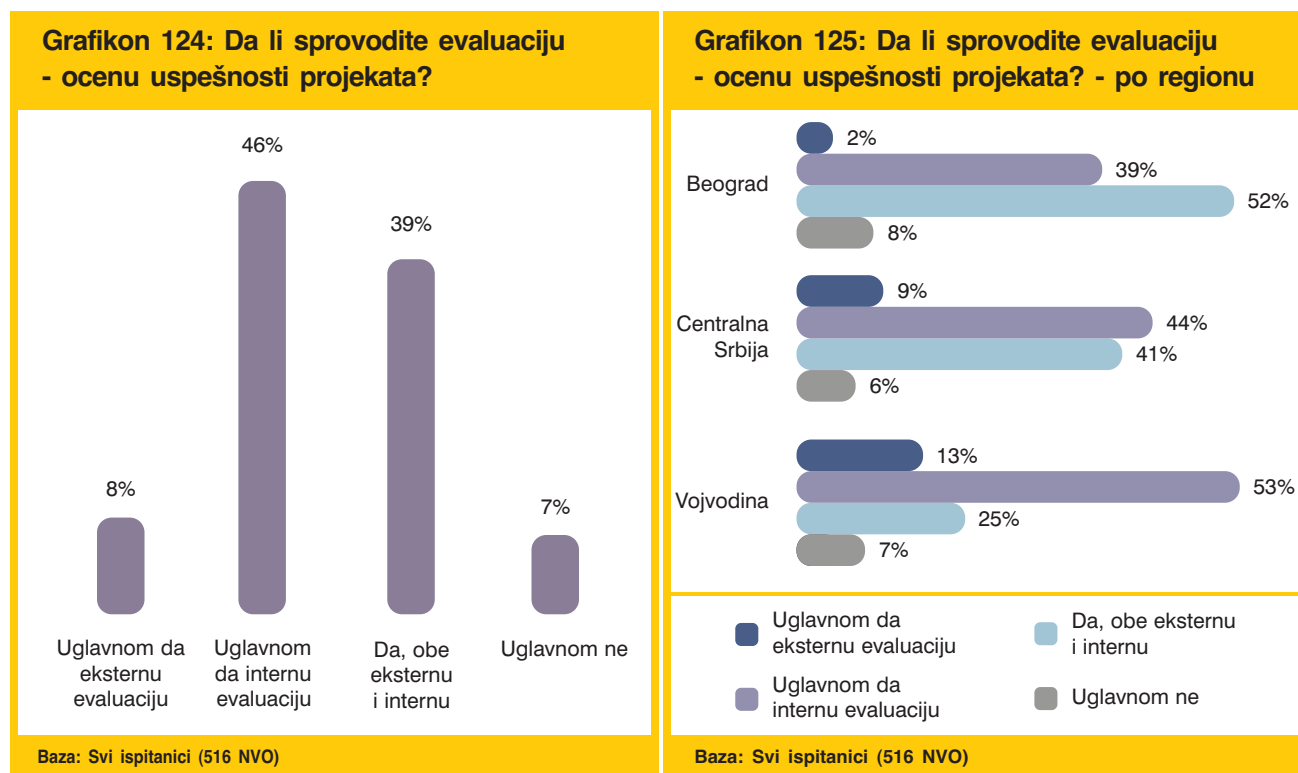
P. Kvalitet usluge

Odgovarajući na pitanje u kojoj meri su korisnici zadovoljni njihovim radom odnosno uslugama ispitanici daju izrazito visoku prosečnu ocenu 4,12 (na 5-stepenoj skali od 1 - uopšte nisu zadovoljni do 5 - u potpunosti su zadovoljni) što nam govori da predstavnici NVO opažaju zadovoljstvo korisnika njihovim radom kao veoma visoko. Nijedan ispitanik nije dao odgovor da korisnici "uopšte nisu zadovoljni", dok 30% njih smatra da njihov rad u potpunosti zadovoljava korisnike. Samo 2% odgovora ukazuju na percipiranje nezadovoljstva njihovih korisnika. Najveći broj neutralnih ocena daju NVO koje se bave mladima, ekonomijom i strukovna udruženja (23%) što je značajno više od proseka i broja ovih odgovora koje daju druge organizacije iz ostalih oblasti. Male organizacije više nego velike (5% u odnosu na 0) smatraju da su korisnici nezadovoljni njihovim radom.

Grafikon 123: U kojoj meri su vaši korisnici zadovoljni vašim radom odnosno uslugama?

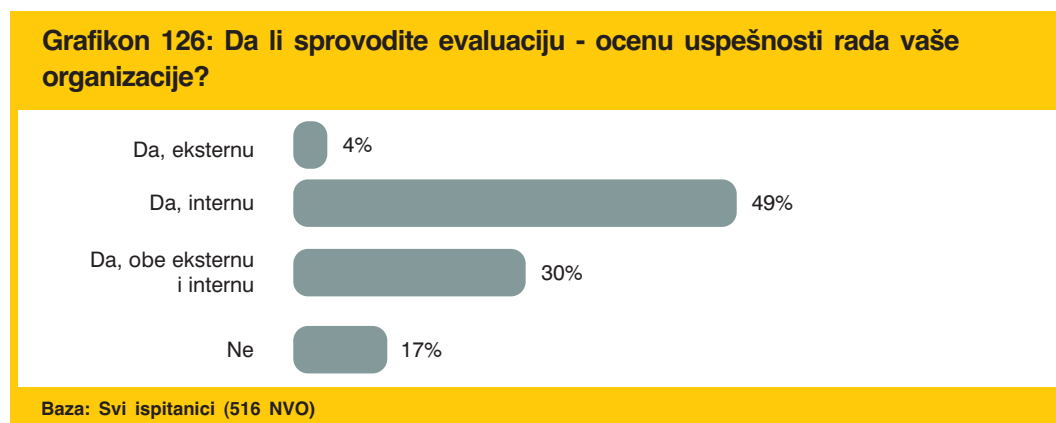

Kada je u pitanju evaluacija uspešnosti projekata: 46% ispitanika navodi da sprovode uglavnom internu evaluaciju, 39% navodi da sprovode i internu i eksternu, 8% navodi da sprovode samo eksternu, dok 7% ispitanika odgovara da organizacija ne sprovodi ni jedan vid evaluacije uspešnosti svojih projekata.

Ako posmatramo distribuciju odgovora po regionima dobijaju se sledeći podaci: u Beogradu se najčešće sprovodi i interna i eksterna evaluacija (52% organizacija), dok se u druga dva regiona - Centralnoj Srbiji i Vojvodini najčešće sprovodi samo interna evaluacija (44% odnosno 53%). Još jedna razlika se dobija kada se uporede odgovori članica FENS-a u i organizacija koji ne pripadaju FENS-u. Samo 2% članica FENS mreže ne sprovodi evaluaciju projekata, dok je takva situacija sa čak 11% NVO koje nisu članice FENS-a.

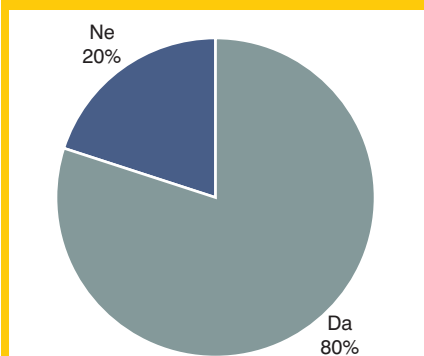
49% predstavnika NVO sektora tvrdi da sprovodi internu evaluaciju uspešnosti rada organizacije (nezavisno od projekata), 30% tvrdi da sprovodi i internu i eksternu evaluaciju, a 4% se izjašnjava da sprovodi samo eksternu. 17% tvrdi da ne sprovodi nikakav vid evaluacije. Gledano u zavisnosti od ispitivanih varijabli (veličinu i starost organizacije, region, članstvo u FENS-u i oblast delovanja) nisu nađene razlike, osim u slučaju organizacija koje se bave mladima i kod kojih je u manjem procentu zastupljen bilo kakav vid evaluacije rada organizacije.

Q. Obučenost kadra koji radi u NVO

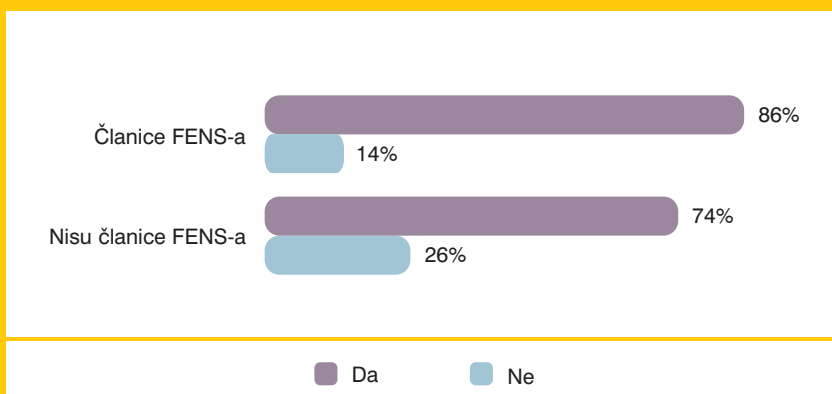
Na osnovu obrade podataka dobijen je rezultat da je 80% organizacija imalo trening za svoje osoblje, dok 20% nije. Procenat organizacija koje nisu imale treninge za svoje osoblje je još veći među manjim organizacijama (29%), organizacijama koje se bave mladima (30%), kao i među organizacijama koje nisu članice FENS mreže (26%).

Grafikon 127 : Da li ste imali treninge za svoje osoblje?

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

Grafikon 128: Da li ste imali treninge za svoje osoblje?

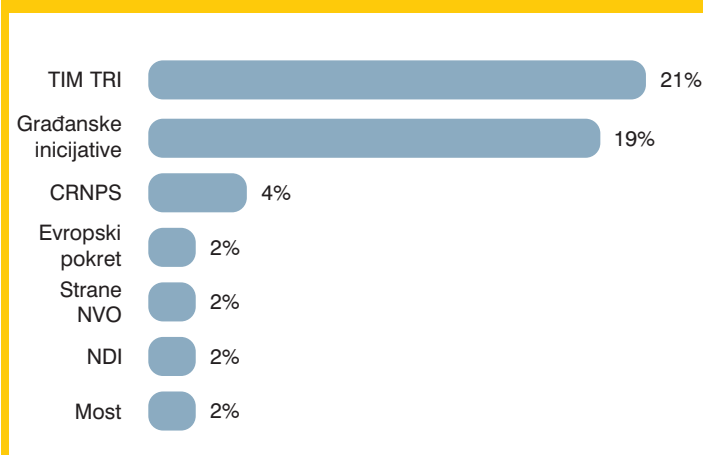

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

TIM TRI i Građanske inicijative su najčešće navođene organizacije koje su držale trening ispitivanim NVO. Zanimljivo je da je navedeno preko 180 organizacija koje su držale treninge i da je najveći deo ovih organizacija naveden samo od strane jednog ispitanika. Nisu nađene veće razlike po ovom pitanju u odnosu na ispitivane varijable (starost i veličinu organizacije, oblast delovanja, članstvo u FENS-u i region).

Medju organizacijama koje su obezbedjivale treninge za svoje članove, najčešće, u 54% slučajeva, su na treninge išli rukovodioci i po neko od članova, dok je samo 36% obezbedilo trening za sve članove. 8% organizacija je na treninge slalo samo rukovodeće članove. Navedeni podaci prikazani su na grafiku gore. U Beogradu duplo veći procenat organizacija (15%) na treninge šalje samo rukovodstvo.

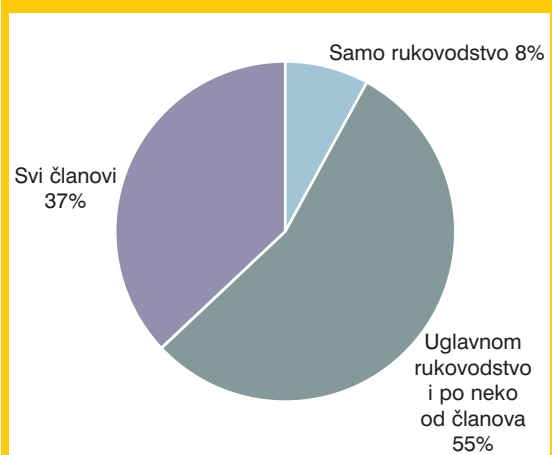
Grafikon 129: Ako su imali treninge, ko vam je držao treninge?

Baza: Organizacije koje su imale treninge 80% (409 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Grafikon 130: Da li ste imali treninge za svoje osoblje?

Baza: Organizacije koje su imale treninge 80% (409 NVO)

Grafikon 131: Osnovni nivo

Baza: Organizacije koje su imale treninge 8% (409 NVO) *Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Grafikon 132: Viši nivo

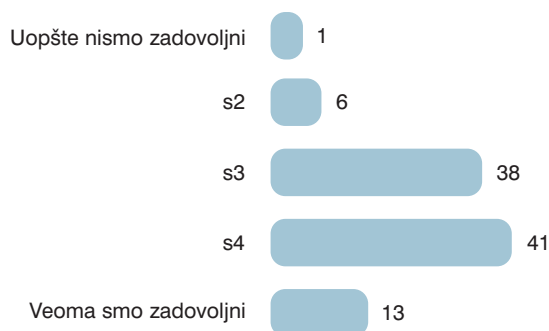

Baza: Organizacije koje su imale treninge 8% (409 NVO) *Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Na osnovnom, baš kao i na višem nivou najzastupljeniji su treninzi iz pisanja predloga projekata, upravljanja projektima, timskog rada i liderstva i strateškog planiranja. Na ovom pitanju nisu nađene veće razlike u zavisnosti od ispitivanih karakteristika organizacija (godine osnivanja i veličine organizacije, oblasti delovanja, članstva u FENS-u i regiona).

Opšta ocena edukovanosti kadra je 3,59 (na 5-stepenoj skali od 1 - uopšte nismo zadovoljni do 5 - u potpunosti smo zadovoljni) što odgovara umerenom zadovoljstvu po ovom pitanju. Ispitanici iz organizacija koje su osnovane pre 2000. godine, većih organizacija, kao i organizacija iz Beograda su u nešto većem procentu zadovoljni stepenom edukovanosti NVO u odnosu na ispitanike iz ostalih organizacija.

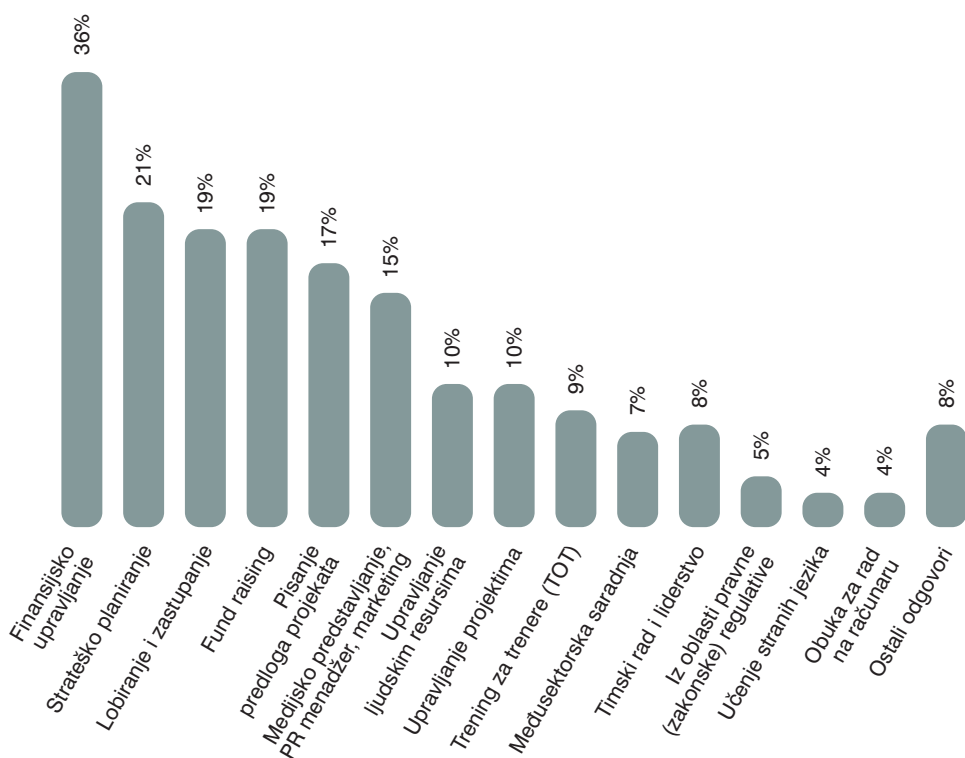
Grafikon 133: Možete li dati opštu ocenu stepena edukovanosti vaše NVO?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Oblasti u kojima je, po mišljenju ispitanika, predstavnika NVO sektora primarno potrebna edukacija su, na prvom mestu finansijsko upravljanje - 36%, strateško planiranje - 21%, edukacija u oblasti fund raising-a i lobiranja/zastupanja -19%.

Grafikon 134: Možete li navesti teme, oblasti za koje smatrate da vam je prioritarno potrebna edukacija?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

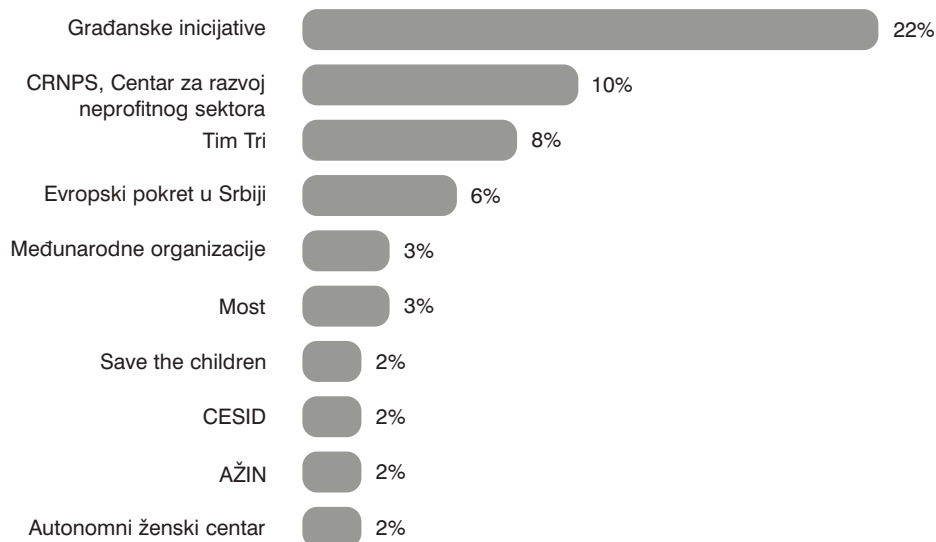
*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

Na ovom pitanju nisu nađene veće razlike u zavisnosti od ispitivanih karakteristika organizacija (godine osnivanja i veličine organizacije, oblasti delovanja, članstva u FENS-u i regiona).

61% predstavnika NVO tvrdi da su njihove organizacije koristile konsultativne usluge drugih organizacija za obučavanje svog kadra, dok 39% na ovo pitanje daje negativan odgovor. Značajne razlike medju organizacijama po ispitivanim karakteristikama nisu nađene.

Kao organizacije koje su najčešće davale konsultativne usluge navode se na prvom mestu Građanske inicijative (22% organizacije koje su koristile konsultativne usluge), a zatim CRNPS (10%), Tim Tri (8%), Evropski pokret u Srbiji (6%). Nema većih razlika u odnosu na ispitivane varijable osim u odnosu na članstvo u FENS-u: organizacije koje su članovi FENS mreže su u većem procentu navodile Građanske inicijative kao organizaciju koja im je pružala konsultantske usluge od organizacije koje nisu članice ove mreže (31% prema 13%).

Grafikon 135: Ko vam je davao konsultantske usluge, koja organizacija?

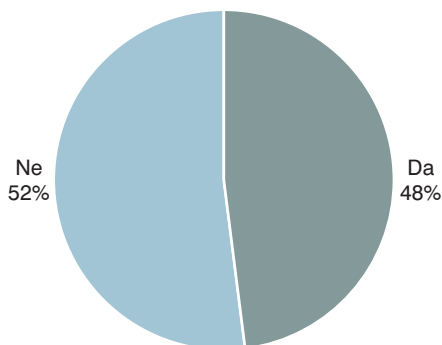
Baza: Organizacije koje su koristile konsultativne usluge 61% (316 NVO)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

R. Saradnja sa NVO u širem regionu

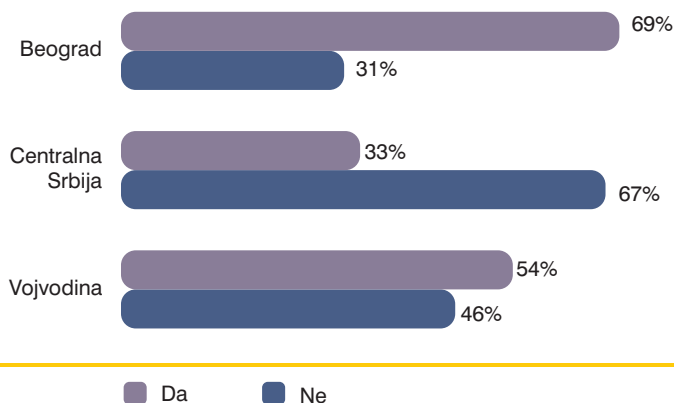
Međunarodne projekte, odnosno projekte saradnje sa nekom NVO iz okolnih zemalja do sada je sprovodilo 48% ispitanih NVO. NVO iz Beograda su saradivale sa zemljama iz regiona značajno češće u odnosu na total (69%) dok je tek svaka treća NVO iz Centralne Srbije imala takav vid saradnje.

Grafikon 136: Da li ste do sada imali međunarodne projekte, projekte u kojima ste saradivali sa nekom NVO iz okolnih zemalja?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Grafikon 137: Da li ste do sada imali međunarodne projekte, projekte u kojima ste saradivali sa nekom NVO iz okolnih zemalja?

Baza: Svi ispitanici 100% (516 NVO)

Manje organizacije, kao i organizacije nastale posle 2000. godine, su takođe ređe imale ovakav vid saradnje što je očekivan podatak.

U tabeli su date najčešće oblasti saradnje u međunarodnim projektima. Može se zaključiti da su organizacije najčešće saradivale na onim oblastima koje su inače njihova oblast delovanja.

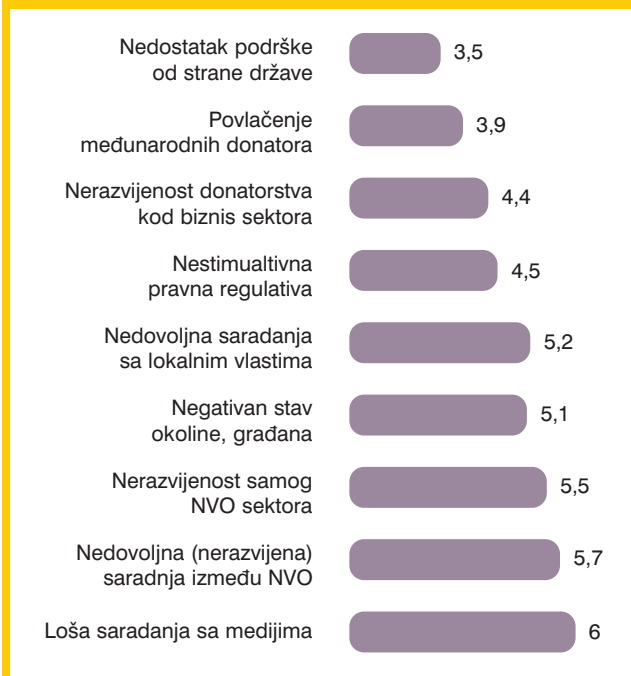
Po ovom pitanju nema većih razlika u odnosu na ispitivane varijable (veličinu organizacije, članstvo u FENS-u, godinu osnivanja, oblast delovanja i region kome NVO pripada).

Tabela 9: Najčešće oblasti saradnje u međunarodnim projektima

	Total	Oblast				
		Kultura, obrazovanje i ekologija	Socio-humanitarni rad	Mladi, ekonomija, i strukovna udruženja	Razvoj civilnog društva	Zaštita ljudskih prava
Baza: NVO koje su imale međunarodne projekte	170	45	36	22	27	40
	Col%	Col%	Col%	Col%	Col%	Col%
Obrazovanje, edukacija	20.6	47	8	23	15	5
Mladi/omladina	8.8	11	3	27	4	5
Izbegla i raseljena lica	7.6	2	14	5	7	10
Deca	7.1	2	17	5		10
Standard, ekonomski problemi	5.9	2	14	14		3
Budućnost zajednice, opštine, razvoj	5.9	4	3	5	19	3
Ženska prava	5.3	2	3	5		15
Zaštita životne sredine, ekologija	5.3	16		5		3
Ljudska prava	5.3		8	9	7	5
Zajednički projekti, razmena iskustava	5.3	7	8	5		5
Kultura, društveni život	4.7	11		5	4	3
Mediji	4.1	7		5		8
Humanitarna pitanja	4.1		11	5		5
Mirovni pokreti	4.1	4		9	7	3

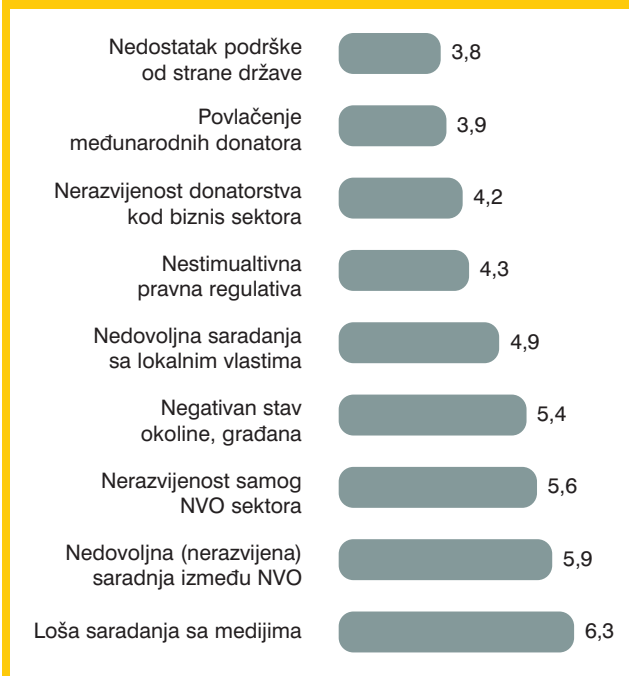
S. Najznačajniji problemi za održivost NVO

Grafikon 138: Prosečan rang problema NVO sektora u Srbiji (Rang 1-najvažniji problem)

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

Grafikon 139: Prosečan rang problema vlastite NVO (Rang 1-najvažniji problem)

Baza: Svi ispitanici (516 NVO)

Kao najveći problemi za održivost NVO sektora u Srbiji izdvojeni su nedostatak podrške od strane države i povlačenje međunarodnih donatora (prosečan rang 3.5 odnosno 3.9, gde rang 1 predstavlja najvažniji problem). Kao najmanji problem doživljava se saradnja sa medijima. Zanimljivo je da se značajnost problema doživljava na isti način i kad je reč o NVO sektoru i vlastitim NVO.

U percepciji problema uočene su razlike po regionima: u Beogradu se mnogo manji značaj pridaje problemima nedovoljne saradnje sa lokalnim vlastima i negativnog stava okoline. U Vojvodini se veći značaj, nego u drugim regionima, pridaje problemu nerazvijenosti samog NVO sektora.

Razlike između članica i organizacija koje nisu članice FENS-a javljaju se jedino kada je u pitanju negativan stav okoline: članice FENS mreže negativan stav okoline doživljavaju kao manji problem nego one koje nisu učlanjene u FENS.

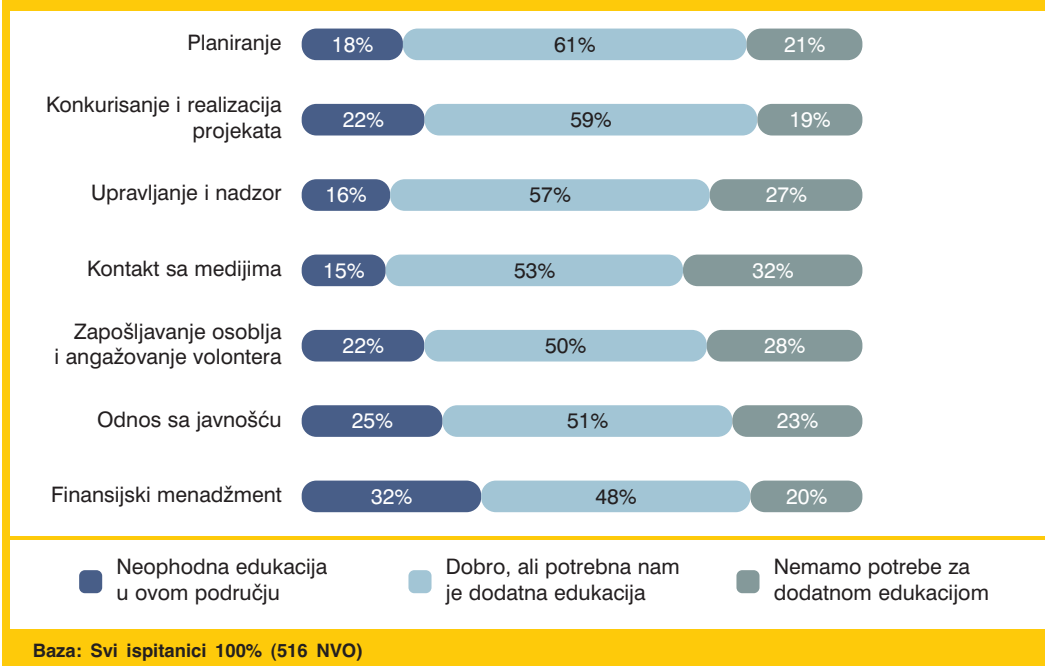
Organizacije koje se bave kulturom, obrazovanjem i ekologijom više nego druge NVO doživljavaju nerazvijenost donatorstva kod biznis sektora kao jedan od osnovnih problema, dok organizacije koje se bave mladima i ekonomijom manji značaj pridaju (u odnosu na druge NVO) problem nestimulativne pravne regulative.

Generalno, slična je i situacija i kada je u pitanju percepcija problema vlastite NVO. Najveća je razlika između organizacija osnovanih pre i posle 2000. godine: starije generacije pridaju veći značaj nestimulativnoj pravnoj regulativi od mlađih, dok mlađe organizacije nerazvijenosti samog NVO sektora doživljavaju kao značajno veći problem u odnosu na starije organizacije. Uočene su regionalne razlike kada je u pitanju percepcija problema vlastite NVO: organizacije iz Beograda daju veći značaj problemu nestimulativne pravne regulative, a manji problemima nerazvijenosti samog NVO sektora, nedovoljne saradnje sa lokalnim vlastima i negativnom stavu okoline u odnosu na NVO iz Vojvodine i Centralne Srbije.

T. Zaključak

Na ovom grafikonu su date ocene stanja u različitim segmentima NVO sektora. Možemo primetiti da najviše potrebe za edukacijom ima u pogledu finansijskog menadžmenta, odnosa sa javnošću, a očigledna je i potreba za edukacijom u oblasti planiranja i konkurisanja i realizacije projekata.

**Grafikon 140: Kako biste ocenili stanje u sledećim oblastima?
Da li imate potrebe za dodatnom edukacijom?**

NVO sektor u Srbiji - Stavovi i mišljenja donatora

A. Opšta pitanja - osnovne informacije

Preko 1/2 ispitivanih donatora je prisutno u Srbiji od 90-tih godina. 1/3 je došla u Srbiju posle 2000 godine.

Većina ispitivanih predstavnika donatorskih organizacija ne zna da odgovori na pitanje do kada planira da sprovodi program u Srbiji (49%). Ostali najčešće navode godinu 2007. kao kraj njihovog boravka u Srbiji.

Od programa donatorske organizacije najčešće imaju grantove (78%) i treninge (66%). Kao korisnici grantova najčešće se pojavljuju NVO (81%), državne institucije (49%) i pojedinci (37%). Gledano po vrsti grantova najveći broj donatora daje grantove za projekte (85%), dok institucionalne grantove daje samo 24% donatorskih organizacija (postojala je mogućnost više odgovora). Većina (42%) ispitanih donatora smatra da potreba za institucionalnim grantovima još uvek postoji i da ih treba davati proverenim NVO. 24% se sa ovom tvrdnjom ne slaže, a 34% nije sigurno.

51% donatorskih organizacija daje grantove za konkretne teme, 12% u okviru širih oblasti, dok 22% daje grantove obe vrste - i za konkretne teme i u okviru širih oblasti. 15% organizacija ne daje grantove, pa nisu ni odgovorili na ovo pitanje.

Najveći broj predstavnika donatora izjavljuje da njihova organizacija odobrava samo one projekte koji spadaju u njihovu oblast delovanja, dok manji procenat smatra da izlaze u susret zanimljivim projektima ako se ne odnose na njihovu oblast delovanja (68% prema 27%).

U toku 2004. godine 1/2 donatora dobila je do 100 predloga projekata i još 1/3 od 100 i 200 predloga projekata. Međutim, broj odobrenih projekata je znatno manji - malo više od 1/2 donatora (54%) je u toku 2004 godine odobrilo do 20 projekata.

Tabela 10: Visine grantova (u evrima)

	Visina granta koju daje vaša organizacija?		
	MINIMALNA	MAKSIMALNA	PROSEČNA
N	30	30	30
Mean	12867	594507	46207
SD	54339.52	1998364.54	145743.93
25 percentil	875	18750	7500
Median	1750	33000	17000
75 percentil	4250	100000	30000
Mode	1000	20000	10000
Minimum	1	1200	600
Maximum	300000	1000000	800000

Na osnovu tabele možemo izvući nekoliko zaključaka o tome kako se kreću visine grantova:

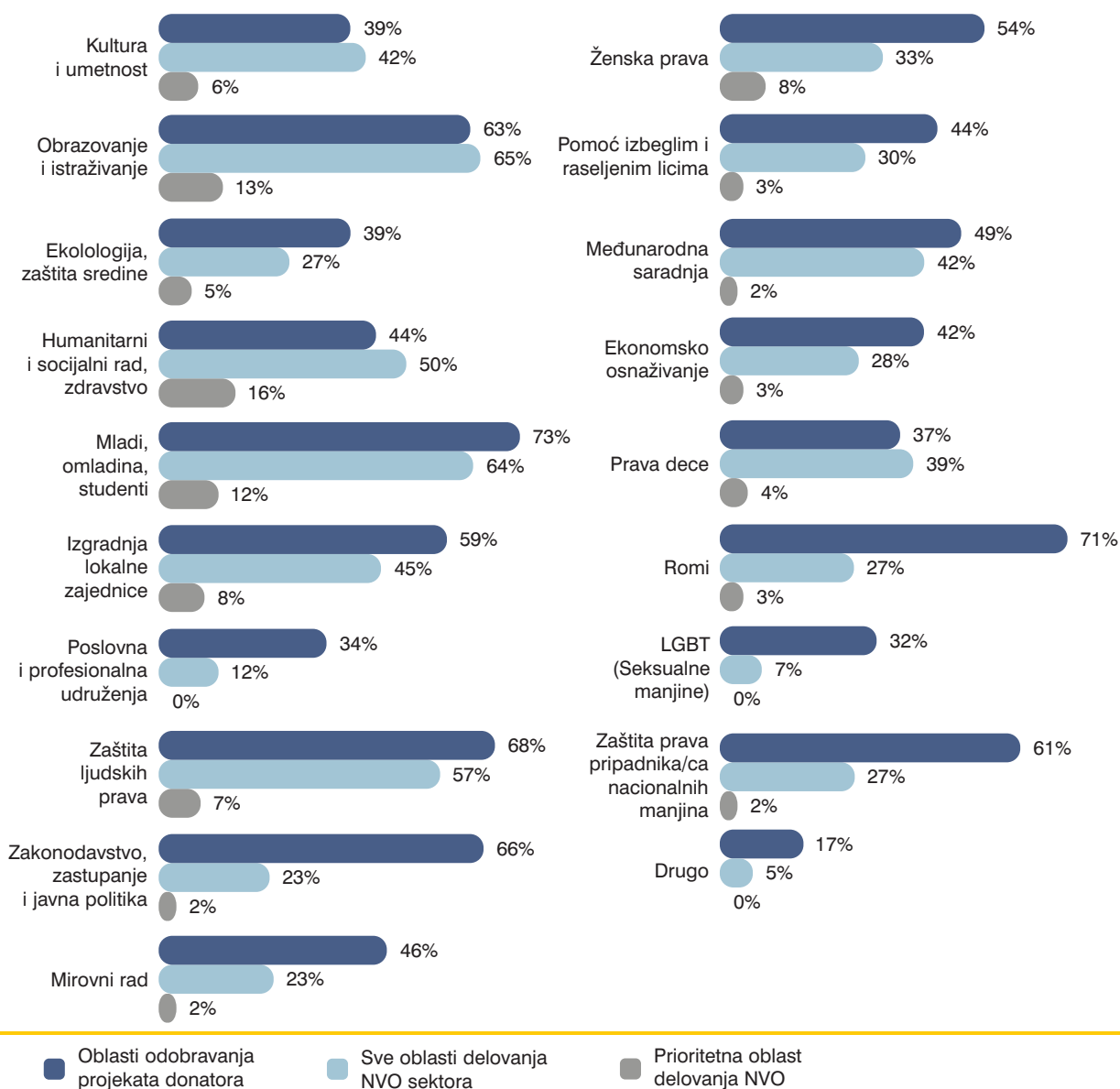
1. Prvi i osnovni zaključak jeste da visine grantova veoma variraju kako od donatora do donatora, tako i u okviru same donatorske organizacije.
2. Prosečan iznos granta je u najvećem broju slučajeva između 10.000 i 30.000 evra. Minimalni iznos grantova koje daju donatori je najčešće između 1.000 i

4.000 evra, dok je maksimalni iznos najčešće između 20.000 i 100.000 evra. Kod 65% donatora konkursi traju tokom čitave godine, dok 34% organizuje konkurse koji traju određeno vreme. Takvi konkursi se najčešće organizuju na godinu dana i traju 4 nedelje.

Skoro svi (osim jednog) ispitivanog donatora imaju kancelarije u Srbiji, pa se i odluke o odobravanju projekata najčešće donose u Srbiji (u 85% slučajeva). Odluke o odobravanju projekata najčešće donosi odbor (odabrano telo) u kome učestvuje i lokalno osoblje i stranci zaposleni u organizaciji.

B. Projekti lokalnih NVO - aplikacija, uslovi konkursa i praćenje realizacije

Grafikon 141: Oblasti projekata

Oblasti u kojima se najčešće odobravaju projekti su: oblast mladih (73%), Roma (71%), zaštita ljudskih prava (68%), zakonodavstvo i javna politika (66%). Na grafikonu ispred možemo zapaziti da se oblasti u kojima donatori odobravaju projekte i oblasti kojima se bave NVO ne podudaraju uvek. Najveće disproporciju uočavamo u oblastima:

1. Zakonodavstvo, zastupanje i javna politika, prava i zaštita Roma i drugih nacionalnih manjina. Vidimo da postoji veće interesovanje za ove oblasti među donatorskim, nego među nevladinim organizacijama.

2. U oblasti kulture i obrazovanja, kao i socio-humanitanog rada i prava dece primećujemo drugačiji trend. Interesovanje za ove oblasti je veće u nevladinom sektoru nego među donatorima.

3. Najmanja disproporcija, bar po ovom istraživanju, primećuje se u sledećim oblastima: ekologija i zaštita sredine, mladi, izgradnja lokalne zajednice, zaštita ljudskih prava, ženska prava, pomoć izbeglim i raseljenim licima, međunarodna saradnja i ekonomsko osnaživanje. U ovim oblastima je primetan skladniji odnos između zainteresovanosti donatora i angažmana NVO.

Donatori su najviše spremni da podrže sledeće tipove aktivnosti (Grafikon 142.): seminare, treninge radionice (93% donatora), štampanje brošura i publikacija (76%), akcije u lokalnoj zajednici (71%), medijske kampanje (68%), umrežavanje i NVO saradnju (66%).

Ako uporedimo sadašnje aktivnosti NVO i aktivnosti koje donatori najviše podržavaju, vidimo da su donatori u nešto većoj meri od samih pripadnika NVO zainteresovani za promotivne aktivnosti poput štampanja publikacija i brošura, medijskih kampanja i lobiranja i javnog zastupanja, održavanje konferencija i skupova. Takođe, među donatorima postoji veće interesovanje za monitoring zakona i rada institucija, nego aktuelne aktivnosti NVO sektora.

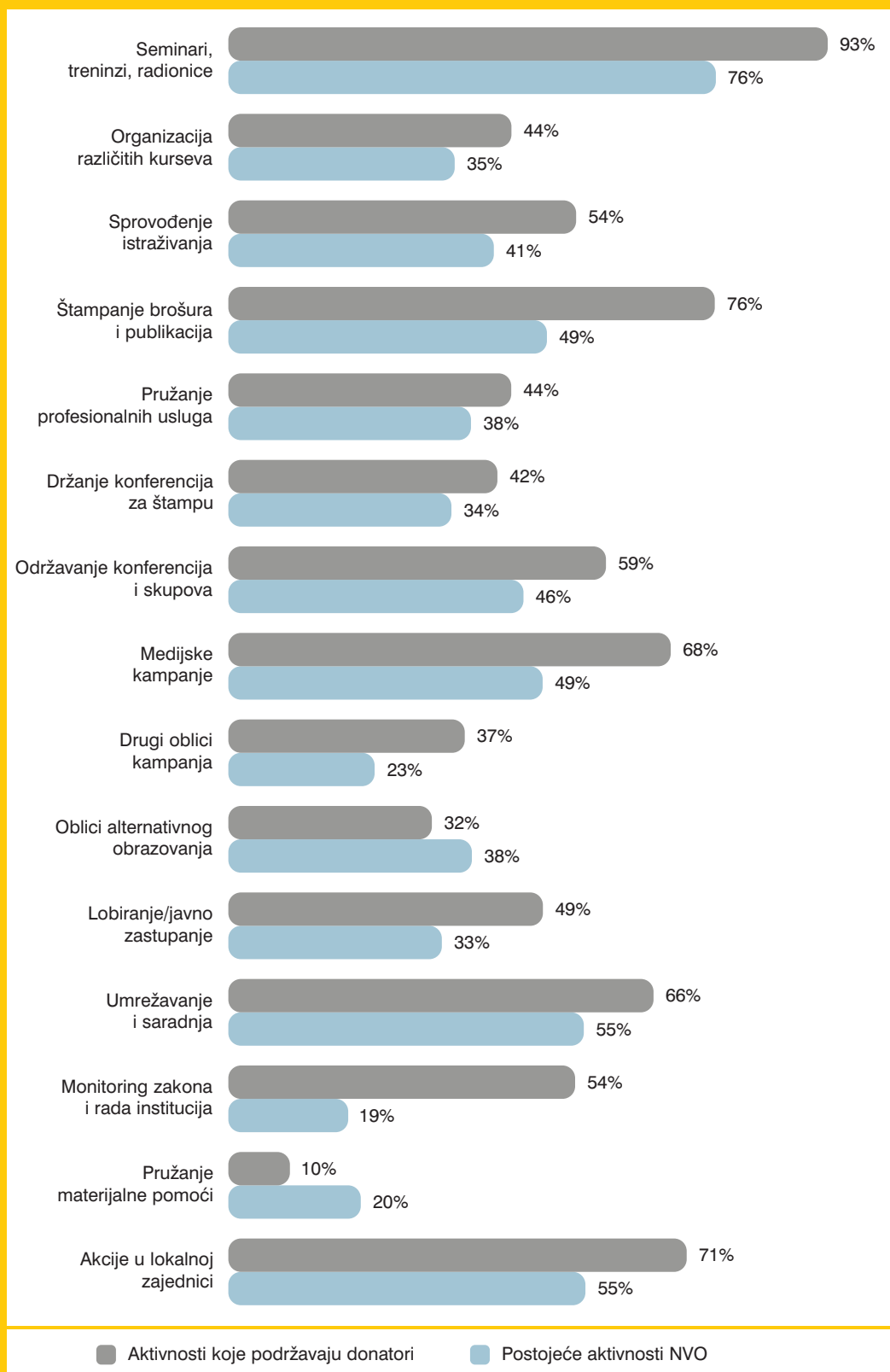
U pogledu edukativnih aktivnosti poput seminara, treninga i radionica, umrežavanja i saradnje i aktivnosti u lokalnoj zajednici, postoji podjednako visoko interesovanje donatora i NVO sektora.

Najčešće je potrebno između 1 i 5 nedelja za procesuiranje granta (od oglašavanja do donošenja odluke) - 42% ispitanika. Kod 32% donatora ovaj period je nešto duži - od 6 do 10 nedelja, kod 17% ovaj period je od 11 do 15 nedelja, a kod 10% traje više od 15 nedelja.

Sa potencijalnim aplikantima se najčešće komunicira u ličnom kontaktu (telefonom, mailom ili kroz posetu) - u 85% slučajeva, ali je veoma zastupljen i web sajt (51%) kao način komunikacije, kao i različite mailing liste (interna mailing lista - 44%, mailing liste resursnih centara - 32%). Kada pogledamo ove podatke postaje jasno koliko je za NVO važna kompjuterska opremljenost, pristup internetu i poznavanje engleskog jezika.

Najveći broj donatorskih organizacija ima uputstva za apliciranje na projektima (68%). Takođe predstavnici donatora su nam dali tačne zahteve koje traže od svojih aplikanata.

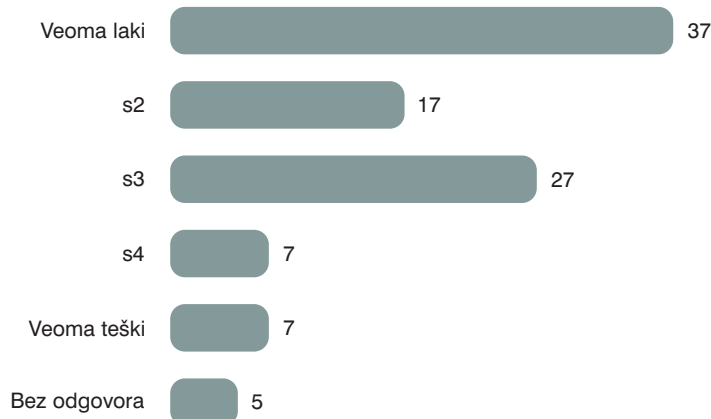
Grafikon 142: Tipovi aktivnosti

Sledeće što smo hteli da pitamo predstavnike donatora bilo je da probaju da procene koliko su po njihovom mišljenju, zahtevi koje traže od NVO na konkursima, teški za ispunjenje (Grafikon 143.). Dobijena slika je u potpunosti suprotna od mišljenja predstavnika NVO sektora. Dok predstavnici NVO sektora naglašavaju komplikovanost ovih zahteva, predstavnici donatorskih organizacija najčešće smatraju

da su njihovi zahtevi veoma laki za ispunjavanje. Ovakva slika nam govori da je moguće da nije problem u previše teškim zahtevima donatora, već u nedovoljnoj obučenosti NVO sektora da ove zahteve ispuni.

Grafikon 143: Možete li proceniti u kojoj meri su vaši zahtevi teški za ispunjavanje?

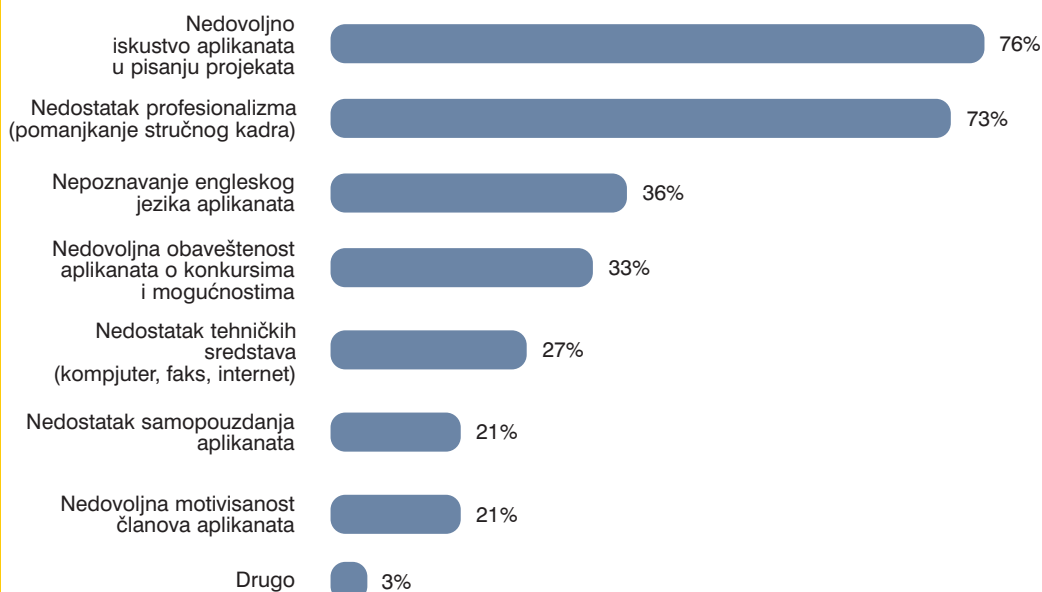
Baza: Svi ispitanici 100% (41 donator)

Donatori najčešće smatraju da su njihovi zahtevi konkretni i jasni i da se traže jednostavne stvari, a da im sa druge strane pružaju više informacija o NVO, kao i o kvalitetu projekta.

39% donatora je mišljenja da lokalne NVO nemaju poteškoća u ispunjavanju ovih zahteva, 41% smatra da imaju samo manjih poteškoća, dok samo 10% smatra da lokalne NVO imaju veće poteškoće da ispune ove zahteve (10% ispitanika nije odgovorilo na ovo pitanje).

Po izjavama donatora, najčešći problemi sa kojima se susreću prilikom konkurisanja lokalnih NVO su nedovoljno iskustvo aplikanata u pisanju projekata (76% ispitanika navodi ovaj problem), kao i nedostatak profesionalizma u okviru NVO sektora (73%).

Grafikon 144: Sa kojim problemima vezanim za konkurisanje lokalnih NVO se najčešće susrećete?

Baza: Svi ispitanici - 100% (41 donator)

*Mogućnost više odgovora procenti se ne sabiraju do 100%

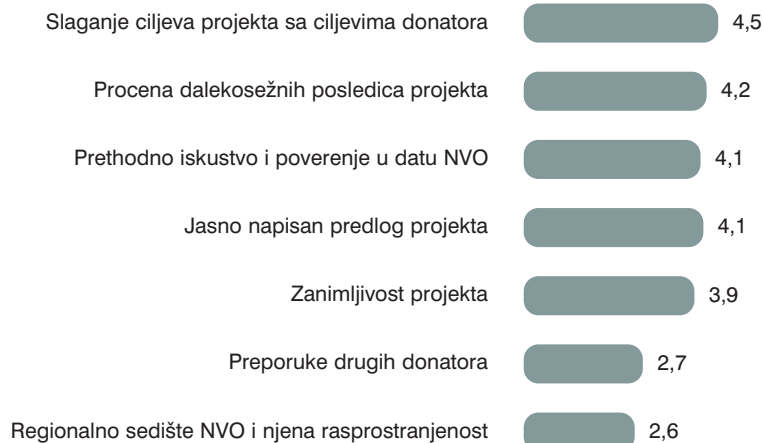
59% ispitanih organizacija objavljuje imena NVO kojima su odobreni projekti, 34% ne objavljuje (7% nije odgovorilo na ovo pitanje). Donatori koji objavljuju imena najčešće kao razlog navode da je potrebno da sve bude transparentno i da javnost ima uvida u proces konkursa. Donatori koji ne objavljuju imena organizacija navodili su kao razloge da za tim nema ni potrebe ("Nije potrebno, jer nema zvaničnog konkursa", "Nije relevantno, jer nismo klasična donatorska organizacija, već imamo partnerstva sa NVO"), kao i da je to obaveza samih NVO da objave da su im projekti odobreni ("Zahtevamo od NVO da sami objave").

15% donatorskih organizacija ne sprovodi evaluaciju rada lokalne NVO. 20% sprovodi evaluaciju angažujući eksterne evaluatore, dok najveći broj donatora, 66%, sami sprovode evaluaciju rada lokalnih NVO. Od donatora koji sprovode evaluaciju najveći procenat sprovodi evaluaciju u toku projekta (47%). Evaluacija se takođe sprovodi i pre početka projekta (43% donatora), kao i pri završetku projekta (31%). Kao što se vidi, neki donatori sprovode evaluaciju i više puta, u različitim fazama projekta. Najčešće se podržavaju se projekti koji pokrivaju celu Srbiju (85%).

Na grafikonu ispod vidimo procenu važnosti određenih faktora na odobravanje predloga projekata. Predstavnici donatorskih organizacija su procenjivali važnost svakog od datih faktora na 5-stepenoj skali od 1 - potpuno bez uticaja, do 5 - veoma važan uticaj. Možemo videti, na grafikonu ispod, da je najveća važnost pridodata slaganju ciljeva projekta sa ciljevima donatora. Ovaj nalaz nam jasno pokazuje ono što se već videlo i na ranijim pitanjima u upitniku - donatori najčešće podržavaju samo one projekte koji se jasno nalaze u okvirima njihovog delovanja. Sledeća po važnosti jeste procena dalekosežnosti projekta, a zatim poverenje i pozitivno iskustvo sa datom NVO, kao i jasno napisan predlog projekta - još jednom se uočava značaj umešnosti u pisanju projekata.

Tek posle svih ovih faktora, nalazi se, gledano po važnosti za odobrenje projekta, sama zanimljivost projekta. Regionalno sedište i rasprostranjenost NVO-a, kao i preporuke drugih donatora, više se opažaju kao nebitni nego kao važni faktori u donošenju odluke o odobravanju predloga projekta.

Grafikon 145: Koliko utiče na odobravanje projekta?

Baza: Svi ispitanici 100% (41 donator)

C. Saradnja sa drugim sektorima

Saradnja sa drugim donatorima

93% donatora je do sada saradivalo sa drugim donatorima. Skoro svi koji saraduju čine to stalno ili često (78%). Lista oblasti u kojima se ostvaruje saradnja je veoma velika - to mogu biti oblasti delovanja same donatorske organizacije (zaštita ljudskih prava, obrazovanje i edukacija...) ili razne vrste umrežavanja, razmene informacija, ispomoć u radu (koordinacija, pravna pomoć, izgradnja kapaciteta...).

Saradnja sa državnim institucijama

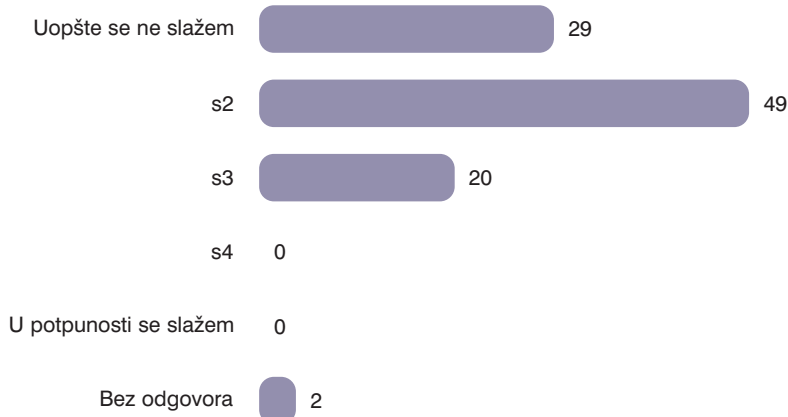
61% donatora ima direktnu programsku saradnju sa državnim institucijama. Upitani koliko često saraduju sa državnim institucijama, 39% odgovara stalno, 10% često, 32% retko, 12% nikad i 7% ne daje odgovor na ovo pitanje.

Kao oblasti saradnje sa državnim institucijama ponovo se pojavljuju veoma različite oblasti, ali je ipak na prvom mestu, reforma državnih institucija, a zatim oblasti delovanja same donatorske organizacije (obrazovanje i istraživanje, zaštita ljudskih prava, humanitarni i socijalni rad...).

Saradnja sa poslovnim sektorom

Poverenje u poslovni sektor, kao nosioce donatorstva u Srbiji je minimalno. Čak 78% ispitanih predstavnika donatorskih organizacija se ne slaže sa tvrdnjom da će nakon povlačenja nekih donatorskih organizacija, poslovni sektor uspešno finansirati aktivnosti NVO sektora.

Grafikon 146: U kojoj se meri slažete sa tvrdnjom: nakon povlačenja nekih donatorskih organizacija, poslovni sektor u Srbiji će biti u stanju da uspešno finansira aktivnosti nevladinih organizacija?

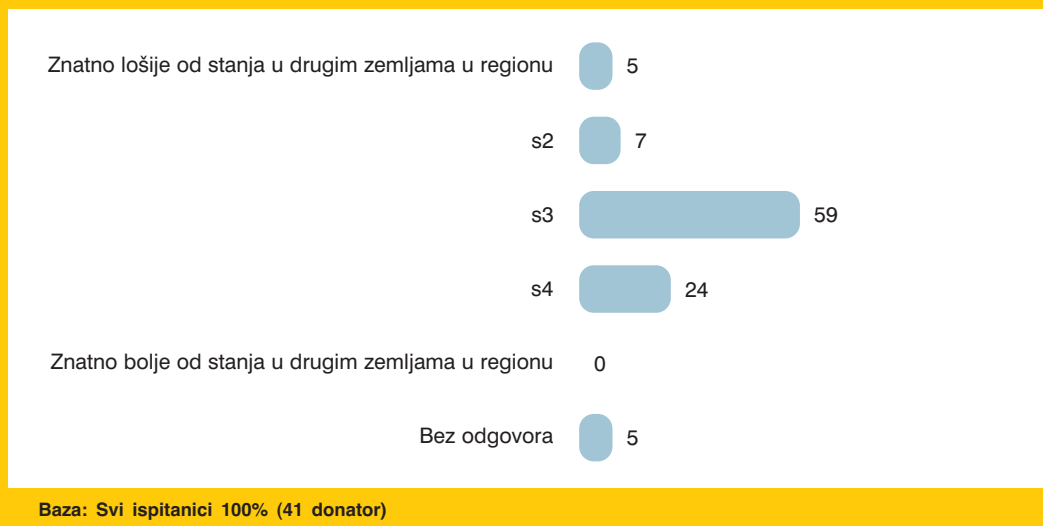

Baza: Svi ispitanici 100% (41 donator)

D. Stanje NVO sektora u Srbiji

Najveći broj donatora je mišljenja da je stanje NVO sektora u Srbiji slično stanju u drugim zemljama u regionu.

Grafikon 147: Kakvo je vaše mišljenje o stanju u NVO sektoru u Srbiji u odnosu na druge zemlje u regionu?

Kao glavni problemi NVO sektora u Srbiji opažaju se problem finansiranja (37%), loš zakonski okvir (24%), problem stručnih kadrova u NVO (22%), nedovoljna saradnja između NVO (22%), nedostatak vizija, ideja u samim NVO (17%), neprihvaćenost NVO u javnosti (12%), nedostatak iskustva (10%).

Poteškoće sa kojima se susreću sami donatori su na prvom mestu pravni okvir (78%), a zatim politička situacija u zemlji (51%).

Kao najčešći problemi na koje oni, kao donatori, nailaze u radu sa lokalnim NVO, ispitanici su najčešće navodili neprofesionalizam, nemotivisanost i nedostatak iskustva NVO sektora.

Donatori, svojim delovanjem žele na prvom mestu da deluju na opštu demokratizaciju društva, razvoj građanske svesti, zatim na razvoj lokalnih zajednica, jačanje NVO sektora, međunarodne integracije. Takođe, donatori često, kao razlog delovanja, navode razvoj njihove oblasti (ženska prava, razvoj romske zajednice...).

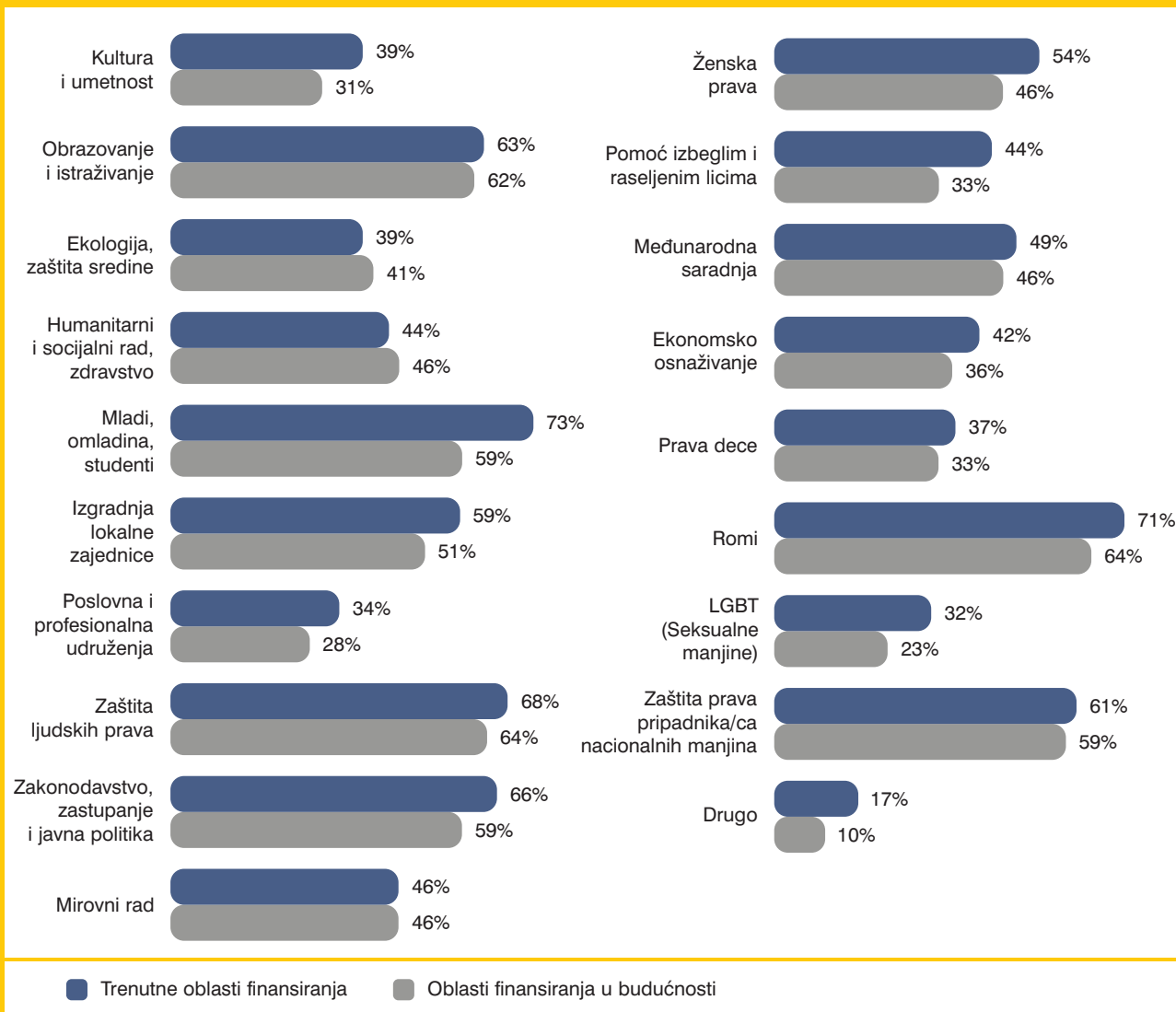
Nešto manje od 1/2 ispitivanih donatora (41%) je do sada utvrđivalo potrebe NVO sektora u Srbiji. To su najčešće ostvarivali neformalno - ličnim kontaktom, na sastancima, otvorenim debatama ali i formalno, kroz razne vidove istraživanja. Takođe su prisutne i različite vrste indirektnog ispitivanja (prikupljanje informacija od drugih organizacija, resurs centara, preko medija...).

Planovi za budućnost

Veći deo ispitivanih donatora ima dugoročni plan delovanja kada je u pitanju dotiranje projekata u Srbiji (71%).

Na grafikonu su prikazani procenti donatora koji trenutno finansiraju određene oblasti, kao i njihovi planovi za budućnost. Možemo videti da se oblasti finansiranja generalno neće drastično menjati. Nešto manji budžeti predviđeni su za oblast mladih i studenata.

Grafikon 148: Oblasti projekata

Tokom 2004. godine postojale su velike razlike u budžetima za dotiranje NVO sektora. Zavisno od organizacije budžeti za dotiranje NVO sektora se kreću od 1.200 evra do 50.000.000 evra. Ipak najveći deo budžeta (kod 50% organizacija) kretao se od 100.000 do 1.000.000 evra.

65% donatora ima pripremljen budžet za donacije za 2005. godinu. Među donatorima koji imaju pripremljen budžet za 2005. najveći deo (50%) ima budžet između 250.000 i 3.600.000 evra. Od toga, za NVO sektor je najčešće izdvojen budžet koji se kreće od 100.000 do 750.000 evra. Među donatorima koji će i sledeće godine biti prisutni u Srbiji nisu primećene veće razlike u izdvojenim sumama za donacije.

Tabela 11: Budžeti donatora

	Budžet za donacije NVO u Srbiji u toku 2004 godine	Planirani budžet za donacije u 2005.	Planirani budžet za donacije u 2005. u okviru NVO sektora
N	36	16	23
Mean	2272200	2875508	580565
Std. Deviation	8354352.89	4936181.86	905531.03
25 Percentil	97750	262500	100000
Medijana	175000	875000	200000
75 Percentil	1000000	3600000	750000
Mode	100000	1000000	200000
Minimum	1200	120	8000
Maximum	50000000	18000000	3500000

Na pitanje da li će se budžet vaše organizacije za dotiranje NVO sektora u Srbiji smanjivati, povećavati ili ostati isti, 32% ispitanika izjavljuje da će biti manji, još 32% da će ostati isti, a samo 17% da će se povećavati. 20% nije moglo da proceni.

32% donatora namerava uskoro da napusti Srbiju, ostali još uvek ne nameravaju. Od onih koji planiraju odlazak najveći deo planira odlazak u toku 2007. godine i 2010. godine. Najveći deo ovih organizacija ima exit strategiju - strategiju za zatvaranje programa.

Po mišljenju najvećeg dela ispitanika, predstavnika donatorskih oorganizacija, međunarodni donatori bi trebali da budu prisutni u Srbiji još par godina - između 5 i 10 godina.

E. Raznovrsnost u okviru sektora

Tabela 12: Kao najvažnije probleme kojima bi trebalo da se bavi NVO sektor, donatori navode (mogućnost više odgovora):

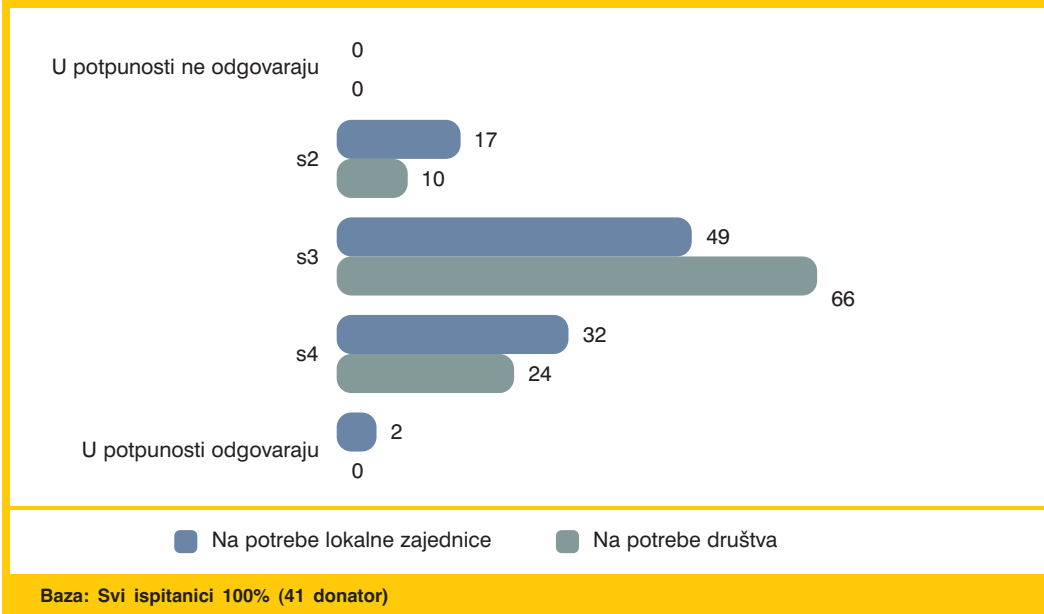
Prvih 10 odgovora	Frekvencije	Procenti
Zaštita ljudskih prava	14	34.1%
Zaštita prava pripadnika/ca nacionalnih manjina	9	22.0%
Reforma državnih institucija	8	19.5%
Izgradnja lokalne zajednice	6	14.6%
Razvoj civilnog društva	5	12.2%
Ekonomski razvoj	5	12.2%
Obrazovanje i istraživanje	4	9.8%
Ekologija, zaštita sredine	4	9.8%
Zakonodavstvo, zastupanje i javna politika	4	9.8%

Čak 37% smatra da postoje oblasti u kojima deluje previše nevladinih organizacija. Pod tim oblastima najčešće podrazumevaju zaštitu ljudskih prava i prava Roma.

Kao oblasti u kojima delovanje NVO sektora nije dovoljno zastupljeno pojavljuju se najrazličitije oblasti - uglavnom oblasti delovanja same donatorske organizacije. Veoma sličnu situaciju možemo zapaziti i kada ponovimo isto pitanje, ali za područje njihovog regiona - kao odgovor dobija se čitav niz različitih oblasti.

Najveći procenat ispitanika smatra da NVO u Srbiji umereno odgovaraju na potrebe lokalne zajednice i na potrebe društva.

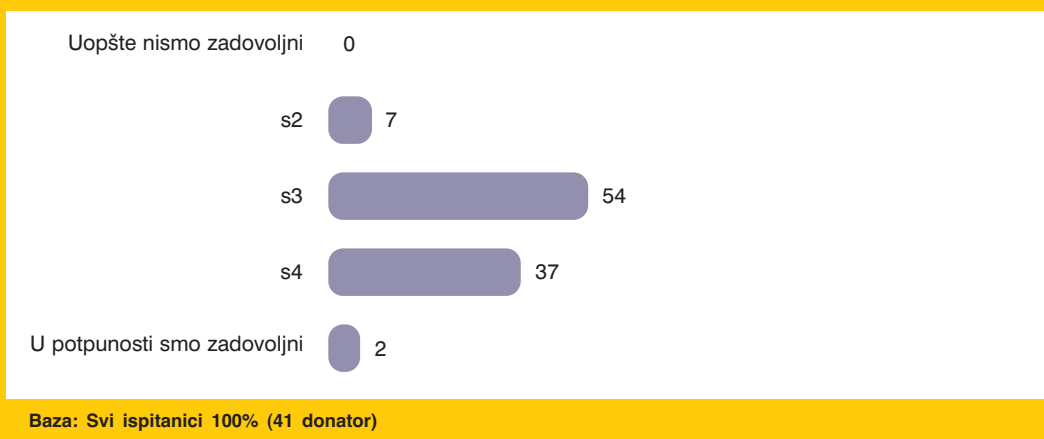
Grafikon 149: Da li NVO odgovaraju na:

F. Oblasti edukacije za NVO

Donatori su samo umereno zadovoljni stepenom edukovanosti NVO u Srbiji.

Grafikon 150: Možete li dati opštu ocenu stepena edukovanosti NVO u Srbiji?

Kao najčešće teme, za koje smatraju da je primarno potrebna edukacija NVO sektora navode:

Tabela 13

	Frekvencije	Procenti
Odnosi sa javnošću, saradnja sa medijima	13	32.5%
Menadžment	10	25.0%
Pisanje i realizacija projekata	10	25.0%
Stručno usavršavanje (strani jezik, rad na računaru..)	8	20.0%
Fund raising	5	12.5%
Edukacija iz oblasti (teme) kojima se bave	5	12.5%
Civilno društvo, demokratija	4	10.0%
Upravljanje ljudskim resursima	4	10.0%

G. Problemi NVO sektora u Srbiji

Kao trenutno najveći problemi NVO sektora u Srbiji uočavaju se nerazvijenost donatorstva kod biznis sektora, nestimulativne zakonske regulative, kao i nedostatak podrške od strane države.

Grafikon 151: Koliko je, po vama, značajna za održivost NVO sektora u Srbiji?

Baza: Svi ispitanici 100% (41 donator)

INDEKS TABELA I GRAFIKONA

Tabela 1: Oblasti delovanja NVO	9
Tabela 2: Procenat NVO koje imaju datu opremu	13
Tabela 3: Opremljenost NVO zavisno od učestvovanja u projektu EAR-a	13
Tabela 4: Struktura po polu, starosti i obrazovanju: (% zastupljenosti u datom segmentu)	29
Tabela 5: Šta je po Vama odlučujuće za kreiranje imidža jedne organizacije?	55
Tabela 6: Navedeni okvirni budžeti NVO u istraživanjima iz 2000. i 2004. godine	65
Tabela 7: Navedeni okvirni budžeti organizacija za 2002, 2003, 2004. godinu (protivvrednost u 1.000 evra): (Prosečna vrednost po ispitivanim varijablama)	66
Tabela 8: Šta bi bio najbolji način finansiranja NVO u Srbiji u budućnosti?	70
Tabela 9: Najčešće oblasti saradnje u međunarodnim projektima	79
Tabela 10: Visine grantova (u evrima)	82
Tabela 11: Budžeti donatora	91
Tabela 12: Kao najvažnije probleme kojima bi trebalo da se bavi NVO sektor, donatori navode (mogućnost više odgovora):	91
Tabela 13	92
Grafikon 1: Godina osnivanja organizacije	10
Grafikon 2: Godina osnivanja organizacije - po regionu	10
Grafikon 3: Da li vaša organizacija ima prostorije u kojima obavlja svoje aktivnosti?	11
Grafikon 4: Na koji period imate obezbeđena sredstva za iznajmljivanje prostorija ili prostor na raspolaganju?	11
Grafikon 5: Da li u vašoj organizaciji ima: (% odgovora da)	12
Grafikon 6: Koliko u vašoj organizaciji ima: (prosečan broj uredaja)	13
Grafikon 7: Da li je oprema zadovoljavajuća za vaš obim posla i broj ljudi:(% odgovora ne)	14
Grafikon 8: Da li u vašoj organizaciji imate pristup internetu?	14
Grafikon 9: Da li u vašoj organizaciji imate pristup internetu? - po članstvu u fens-u	14
Grafikon 10: Koliko ljudi u vašoj organizaciji koristi računar?	15
Grafikon 11: Koliko ljudi u vašoj organizaciji govori bar jedan strani jezik?	15
Grafikon 12: Koliko ljudi u vašoj organizaciji govori bar jedan strani jezik? - po regionu	15
Grafikon 13: Kako biste ocenili stanje svoje organizacije na području planiranja?	18
Grafikon 14: Sve oblasti delovanja (mogućnost više odgovora)	17
Grafikon 15: Prioritetna oblast delovanja (jedan odgovor)	17
Grafikon 16: Zašto ste se odlučili baš za tu oblast delovanja?	18
Grafikon 17: Svi korisnici usluga (mogućnost više odgovora)	19
Grafikon 18: Primarni/direktni korisnici (jedan odgovor)	19
Grafikon 19: Koji se tipovi aktivnosti najčešće sprovode u vašoj organizaciji?	20
Grafikon 20: Koliko ste ukupno predloga projekata podneli donatorima tokom 2004. godine?	21
Grafikon 21: Koliko u proseku traje većina projekata koje vaša organizacija realizuje?	21
Grafikon 22: Koliko projekata trenutno realizuje vaša organizacija?	21
Grafikon 23: Najčešći problemi u vezi konkurisanja projekata?	22
Grafikon 24: Najčešći problemi u vezi sa realizacijom projekata?	23
Grafikon 25: Kako biste ocenili stanje svoje organizacije na području konkurisanja i realizacije projekata?	23
Grafikon 26: Da li ste upoznati sa pravnom regulativom koja se odnosi na NVO sektor?	24
Grafikon 27: U kojoj meri ste zadovoljni sa trenutno postojećom pravnom regulativom koja se odnosi na NVO sektor?	24
Grafikon 28: Da li ste zainteresovani da učestvujete u inicijativi za promenu zakona koji se tiču rada NVO?	25
Grafikon 29: Da li je trenutna politička klima u zemlji pogodna za razvoj NVO sektora?	25
Grafikon 30: Koliko je važan uticaj sledećih institucija za rad nvo sektora	26
Grafikon 31: Kako biste ocenili saradnju sadašnje vlade republike srbije sa NVO sektorom?	26
Grafikon 32: U kojoj meri nvo sektor utiče na kreiranje državne politike?	26
Grafikon 33: Da li nvo treba da imaju aktivnu ulogu tokom izbornog procesa?	27
Grafikon 34: Navedite do 3 NVO koje su imale najvažniji uticaj na razvoj NVO sektora u Srbiji? (prvih 10)	28
Grafikon 35: Da li u organizaciji postoji/postoje: (% odgovora da)	29
Grafikon 36: Pol ispitanika	31
Grafikon 37: Pol ispitanika - po oblasti delovanja organizacije	31
Grafikon 38: Da li su članovi upravnog odbora zaposleni u organizaciji?	31
Grafikon 39: Da li članovi upravnog odbora, predsednik, direktor ili članovi nadzornog odbora upravljaju projektima?	31
Grafikon 40: Iz kog razloga članovi upravnog i nadzornog odbora upravljaju projektima?	32
Grafikon 41: Koje odluke donosi svaka od sledećih instanci?	33
Grafikon 42: Da li u vašoj organizaciji, osim statuta, postoje pisana pravila i procedure donošenja odluka i celokupan rad organizacije?	33

Grafikon 43: Da li imate potrebe za dodatnom edukacijom iz oblasti upravljanja i nadzora?	33
Grafikon 44: Da li ste do sada na bilo koji način saradivali sa drugim nevladinim organizacijama?	34
Grafikon 45: Na koji način ste saradivali sa drugim nevladinim organizacijama?	34
Grafikon 46: Kako biste ocenili saradnju vlastite NVO sa drugim NVO?	34
Grafikon 47: Kako biste ocenili saradnju unutar NVO sektora?	35
Grafikon 48: Da li ste član neke mreže NVO?	35
Grafikon 49: Da li ste član neke mreže NVO?	35
Grafikon 50: Kako biste procenili uticaj mreže/mreža čiji ste član?	36
Grafikon 51: Kako biste procenili generalni uticaj mreža u NVO sektoru?	36
Grafikon 52: Da li ste čuli za FENS (Federaciju nevladinih organizacija Srbije)?	37
Grafikon 53: Šta je po vama svrha postojanja FENS-a?	38
Grafikon 54: Kako biste ocenili dosadašnje aktivnosti FENS-a?	39
Grafikon 55: Kako biste ocenili odnos države prema NVO sektoru?	39
Grafikon 56: Kako biste ocenili saradnju vaše lokalne samouprave sa vašom organizacijom?	39
Grafikon 57: Da li ste do sada imali saradnju sa bilo kojom državnom institucijom?	40
Grafikon 58: Koje ste tipove saradnje sa državnim institucijama imali do sada?	40
Grafikon 59: Kako biste ocenili važnost saradnje države i nevladinih organizacija?	41
Grafikon 60: Da li ste do sada saradivali sa poslovnim sektorom?	42
Grafikon 61: Da li ste do sada saradivali sa poslovnim sektorom? - po oblasti delovanja	42
Grafikon 62: Koje ste tipove saradnje imali do sada sa poslovnim sektorom?	42
Grafikon 63: Kakva je priroda pomoći koju dobijate od poslovnog sektora?	43
Grafikon 64: U kojoj meri ste zadovoljni saradnjom vaše organizacije sa poslovnim sektorom?	43
Grafikon 65: Kako biste ocenili važnost saradnje poslovnog sektora i nevladinih organizacija?	43
Grafikon 66: Da li bolje saradujete sa privatnim ili sa državnim preduzećima?	44
Grafikon 67: Zašto saradnja između vaše organizacije i poslovnog sektora nije veća?	45
Grafikon 68: Šta NVO sektor može da uradi u cilju približavanja poslovnom sektoru?	45
Grafikon 69 : Da li ste do sada imali bilo kakav tip saradnje ili kontakt sa medijima?	46
Grafikon 70: Razlozi saradnje sa medijima?	46
Grafikon 71: Da li ste saradnju lakše ostvarivali sa lokalnim ili velikim, nacionalnim medijima?	47
Grafikon 72: Da li ste saradnju lakše ostvarivali sa lokalnim ili velikim, nacionalnim medijima? - po regionima	47
Grafikon 73: Da li ste saradnju lakše ostvarivali sa elektronskim ili štampanim medijima?	47
Grafikon 74: Da li ste saradnju lakše ostvarivali sa elektronskim ili štampanim medijima? - po regionima	47
Grafikon 75: U kojoj meri ste zadovoljni saradnjom vaše organizacije sa medijima?	48
Grafikon 76: Kako biste, generalno, ocenili razvijenost saradnje medija i nevladinih organizacija?	48
Grafikon 77: U kojoj meri, po vašem mišljenju, mediji razumeju značaj i ulogu NVO?	48
Grafikon 78: Kako biste ocenili važnost saradnje medija i nevladinih organizacija?	48
Grafikon 79: Čime niste bili zadovoljni tokom saradnje sa medijima?	49
Grafikon 80: Da li i na koji način promovirate programe i projekte vaše NVO?	49
Grafikon 81: Na koji način izveštavate o rezultatima svojih projekata?	50
Grafikon 82: Kako mediji pokrivaju aktivnosti vaše organizacije?	50
Grafikon 83: Kako biste ocenili generalan stav medija prema NVO sektoru?	51
Grafikon 84: Kako biste ocenili stanje u vašoj organizaciji u pogledu saradnje sa medijima?	51
Grafikon 85: Kako biste ocenili stav sredine u kojoj delujete prema NVO sektoru u celini?	52
Grafikon 86: Kako biste ocenili stav sredine u kojoj delujete prema vašoj organizaciji?	52
Grafikon 87: Kako biste ocenili obaveštenost građana u vašoj sredini o delovanju NVO sektora?	53
Grafikon 88: Koliko su građani u vašoj sredini zainteresovani za rad NVO sektora?	53
Grafikon 89: Da li vaša organizacija ima strategiju u odnosima sa javnošću?	53
Grafikon 90: Da li vaša organizacija ima strategiju u odnosima sa javnošću?	53
Grafikon 91: Kako biste ocenili stanje u vašoj organizaciji u pogledu odnosa sa javnošću?	54
Grafikon 92: Navedite razloge koji su, po vama, dominantno uticali na imidž NVO sektora u Srbiji?	55
Grafikon 93: Šta vidite kao najvažniji faktor za poboljšanje imidža NVO sektora u Srbiji?	56
Grafikon 94: Na koji način pristupate zapošljavanju novog osoblja?	57
Grafikon 95: Na koji način pristupate zapošljavanju novog osoblja - po regionu?	57
Grafikon 96: Na koji način nalazite volontere?	58
Grafikon 97: Sa kojim se problemima suočavate kada su u pitanju zaposleni članovi i volonteri vaše NVO?	58

Grafikon 98: Kako biste ocenili stanje u vašoj organizaciji u pogledu zapošljavanja osoblja i angažovanja volontera?	59
Grafikon 99: Kako biste ocenili stanje u vašoj organizaciji u pogledu zapošljavanja osoblja i angažovanja volontera - po regionu?	59
Grafikon 100: Koji su najvažniji problemi u našoj zemlji kojima bi trebalo ili se već bave NVO? (prvih 11 odgovora)	59
Grafikon 101: Oblast sa previše delovanja NVO sektora	60
Grafikon 102: Koja bi bila najvažnija oblast u kojoj, po vašem mišljenju, delovanje NVO sektora nije dovoljno zastupljeno? (15 najčešćih odgovora)	60
Grafikon 103: Koja bi bila najvažnija oblast u kojoj, po vašem mišljenju, nedostaje nevladino delovanje u vašem regionu? (15 najčešćih odgovora)	61
Grafikon 104: Da li NVO odgovaraju na potrebe lokalne zajednice?	61
Grafikon 105: Da li NVO odgovaraju na potrebe društva?	61
Grafikon 106: Na koji način se finansira vaša organizacija?	62
Grafikon 107: Ko finansira vašu organizaciju?	62
Grafikon 108: Kako biste ocenili svoj odnos sa donatorima?	63
Grafikon 109: U kojoj meri bi za vašu organizaciju bilo prihvatljivo da se finansira od strane pojedinaca i firmi koji su bili optuženi po osnovu ekstra profita za vreme Miloševićeve vlasti?	63
Grafikon 110: Kako biste ocenili sadašnju finansijsku situaciju vaše organizacije?	64
Grafikon 111: Da li ste obezbedili sredstva za rad vaše organizacije u 2005?	64
Grafikon 112: Navedeni okvirni budžeti organizacija za 2002., 2003., 2004. god.	64
Grafikon 113: Okvirni budžet za 2002, 2003, 2004. godinu (protivvrednost u evrima): (Prosečna vrednost)	66
Grafikon 114: Glavni izvori prihoda 2002, 2003. i 2004. godine	67
Grafikon 115: Da li je u vašoj organizaciji izvršena finansijska revizija od strane nezavisne revizorske kuće?	67
Grafikon 116: Kako biste ocenili stanje u vašoj organizaciji u pogledu finansijskog upravljanja?	68
Grafikon 117: Kako biste ocenili sadašnju finansijsku situaciju čitavom NVO sektoru?	68
Grafikon 118: Kako biste ocenili sadašnju finansijsku situaciju vaše organizacije?	69
Grafikon 119: Koji su glavni problemi?	69
Grafikon 120: Na koji način vaša organizacija uključuju korisnike u svoj rad?	71
Grafikon 121: Da li prilikom pripreme predloga projekta ispitujete potrebe korisnika?	71
Grafikon 122: Na koji način vaša organizacija prikuplja podatke o reakcijama korisnika?	72
Grafikon 123: U kojoj meri su vaši korisnici zadovoljni vašim radom odnosno uslugama?	72
Grafikon 124: Da li sprovodite evaluaciju - ocenu uspešnosti projekata?	73
Grafikon 125: Da li sprovodite evaluaciju - ocenu uspešnosti projekata? - po regionu	73
Grafikon 126: Da li sprovodite evaluaciju - ocenu uspešnosti rada vaše organizacije?	73
Grafikon 127 : Da li ste imali treninge za svoje osoblje?	74
Grafikon 128: Da li ste imali treninge za svoje osoblje?	74
Grafikon 129: Ako su imali treninge, ko vam je držao treninge?	74
Grafikon 130: Da li ste imali treninge za svoje osoblje?	74
Grafikon 131: Osnovni nivo	75
Grafikon 132: Viši nivo	75
Grafikon 133: Možete li dati opštu ocenu stepena edukovanosti vaše NVO?	76
Grafikon 134: Možete li navesti teme, oblasti za koje smatrate da vam je prioritarno potrebna edukacija?	76
Grafikon 135: Ko vam je davao konsultantske usluge, koja organizacija?	77
Grafikon 136: Da li ste do sada imali međunarodne projekte, projekte u kojima ste saradivali sa nekom NVO iz okolnih zemalja?	78
Grafikon 137: Da li ste do sada imali međunarodne projekte, projekte u kojima ste saradivali sa nekom NVO iz okolnih zemalja?	78
Grafikon 138: Prosečan rang problema NVO sektora u Srbiji (Rang 1-najvažniji problem)	80
Grafikon 139: Prosečan rang problema vlastite NVO (Rang 1-najvažniji problem)	80
Grafikon 140: Kako biste ocenili stanje u sledećim oblastima? Da li imate potrebe za dodatnom edukacijom?	81
Grafikon 141: Oblasti projekata	83
Grafikon 142: Tipovi aktivnosti	85
Grafikon 143: Možete li proceniti u kojoj meri su vaši zahtevi teški za ispunjavanje?	86
Grafikon 144: Sa kojim problemima vezanim za konkurisanje lokalnih NVO se najčešće susrećete?	86
Grafikon 145: Koliko utiče na odobravanje projekta?	87
Grafikon 146: U kojoj se meri slažete sa tvrdnjom: nakon povlačenja nekih donatorskih organizacija, poslovni sektor u Srbiji će biti u stanju da uspešno finansira aktivnosti nevladinih organizacija?	88
Grafikon 147: Kakvo je vaše mišljenje o stanju u NVO sektoru u Srbiji u odnosu na druge zemlje u regionu?	89
Grafikon 148: Oblasti projekata	90
Grafikon 149: Da li NVO odgovaraju na:	92
Grafikon 150: Možete li dati opštu ocenu stepena edukovanosti NVO u Srbiji?	92
Grafikon 151: Koliko je, po vama, značajna za održivost NVO sektora u Srbiji?	93

